

STRATEGIA DE DEZVOLTARE
A COMUNEI CRASNA,
JUDEȚUL SĂLAJ

2021 - 2027

GLOBCONSULTING S.R.L. Cluj-Napoca

Cuprins:

CAPITOLUL I. CADRUL GENERAL.....	4
1.1 Istoric.....	4
1.2 Cadrul fizico-geografic.....	5
1.3 Fișa de prezentare a comunei	6
1.4 Date și sinteze.....	13
1.4.1 Infrastructura de transport	13
1.4.2 Utilități.....	13
1.4.3 Societate civilă, sector asociativ, participare comunitară.....	15
1.5 Analiza principalilor indicatori locali	16
1.5.1 Sumar.....	16
1.5.2 Demografie	16
1.5.3 Educație	27
1.5.4 Sănătate și asistență socială	30
1.5.5 Administrație publică și capacitate administrativă	31
1.5.6 Cultură și culte	32
1.5.7 Sport	34
1.5.8 Turism	34
1.5.9 Siguranța publică	36
CAPITOLUL II. Analiza cadrului strategic.....	38
2.1 Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă.....	38
2.2 Contextul european și național privind perioada de programare 2021-2027	40
2.3 Contextul național	56
2.4 Contextul regional	57
2.5 Strategia la nivel județean.....	58
2.6 Strategia locală de dezvoltare pe perioada 2014-2020.....	62
CAPITOLUL III. Elaborarea planului strategic de dezvoltare a comunei Crasna	63
3.1 Analiza economică.....	63
3.1.1 Context	63
3.1.2 Forța de muncă și educație	68
3.1.3 Analiza bugetului local.....	71
3.2 Cercetare vizând analiza calității vieții în comuna Crasna	86
3.2.1 Metodologia cercetării	86
3.2.2 Interpretarea datelor.....	87
3.2.3 Perspective generale asupra nivelului de trai	92
3.2.4 Servicii publice și indicatori ai calității vieții	97

3.2.5 Activitatea administrației publice locale	112
3.2.6 Reziliența	114
3.2.7.1 Concluzii.....	117
3.2.7.2 Comparație cercetare actuală cu cercetarea din vechiul document strategic (perioada 2014-2020)	118
3.2.8. Analiza cantitativă mediul de afaceri din comuna Crasna	119
3.3 Analiza calitativă preliminară	120
3.3.1 Analiza problemelor strategice:	122
3.3.2 Analiza factorilor strategici cheie	123
3.3.3 Analiza viziunii	125
3.3.4 Analiza avantajelor competitive	125
3.3.5 Analiza opțiunilor strategice.....	125
4. Analiza SWOT- comuna Crasna	126
5. Profilul strategic al comunei Crasna.....	147
5.1 Conceptul strategic.....	147
5.2 Probleme strategice	148
5.3 Factorii strategici cheie.....	149
5.4 Dezvoltarea viziunii comunei Crasna.....	150
5.5 Identificarea avantajelor comparative și competitive.....	151
5.6 Opțiuni strategice:	152
5.7 Dezvoltarea planurilor operaționale pentru perioada 2021-2027	157
Bibliografie:	165
Listă tabele:	166
Listă figuri:	168

CAPITOLUL I. CADRUL GENERAL

1.1 Istoric

Comuna Crasna alcătuită din satele: Crasna (satul reședință de comună), Huseni, Marin și Ratin, este una dintre cele mai dezvoltate comune din județul Sălaj. Prima atestare documentară a satului datează din anul 1090 în care acesta apare sub denumirea de "Kraszon civitas". O altă atestare documentară se regăsește în Regestrum Varadinense (Registrul de la Oradea) din 1213, unde satul apare sub denumirea de Crasna și Karasna. Însă dovezile ne dau de înțeles că așezările umane din zona respectivă datează dintr-o perioadă mult mai veche. În sud-estul localității Crasna au fost găsite documente arheologice importante, a fost descoperit un topor confecționat din tuf vulcanic de la Mirșid, alături de descoperirea a șase locuințe neolitice pe a doua terasă a localității. Aceste descoperiri dovedesc existența unor așezări importante din Epoca bronzului pe teritoriul Crasnei.

Începând cu secolul al IX-lea regăsim mult mai multe documente arheologice. Conform cronicii Gesta Hungarorum numele cetății Crasna apare menționat în jurul anului 1164 alături de un act al regelui Ungariei, Stefan al III-lea, în care este citat drept martor un anume Janos, comite de Crasna. În descrierea teritorială din 1257 apare din nou menționat numele de Krasna ca și cetate și reședință de comitat de care aparțineau satele: Zovány, Nagyfalu és Valkó (Zăuan, Nușfalău și Valcău de jos). În urma marilor invazii mongolo-tătare în 1241 cetatea veche a Crasnei este distrusă. Crasna își pierde funcția de reședință de comitat alături de titlul de punct defensiv al regiunii, noua cetate de piatră fiind construită la Valcăul de jos. În anul 1380 se construiește în Crasna o biserică de piatră, fortificată, în stil gotic, care este folosită și astăzi. Dimensiunile mari ale acestei biserici sugerează existența unei populații numeroase cu o situație economică bună a regiunii. În următoarele decenii Crasna a aparținut familiei de nobili Bánffy și a survenit unei dezvoltări economice uriașe. Între anii 1450 și 1470 Crasna primește rang de oraș, locuitorii fiind moșieri, nobilime mică și iobagi. Se dezvoltă industria meșteșugărească iar piețele săptămânale și târgurile de animale devin vestite. Datorită disputelor de putere între familiile Bánffy și Báthory din 1493 Crasna este anexată teritoriilor cetății Șimleului. La împărțirea administrativă din anul 1553, Crasna era centru de plasă, având 61 1/2 porți și circa 920 locuitori, având calitatea de oraș. În 1590 Crasna își reprimește titlul de centru de comitat, localitatea aflându-se pe o rută principală de transport și o putere economică deosebită în regiune. În urma ocupării otomane cetățile sunt distruse iar importanța Crasnei scade în regiune. Conform atestărilor documentare în anul 1556 Crasna adoptă crezul Reformat, trecând la cultul Protestant. Între anii 1784-87 a avut loc primul recensământ al Ungariei, iar în acest document regăsim menționată localitatea Crasna cu o populație de 1534 de persoane. În anul 1876 după reorganizarea administrativ-teritorială Crasna își pierde calitatea de comitat, însă capacitatea

economică și culturală a localității este în floare. Localitatea devine celebră datorită meșteșugurilor și comerțului.

Prima atestare documentară a satului Huseni provine din anul 1341 sub numele de Hozyyazo, Hwzyazo. Alte atestări documentare ale satului au fost amintite în anii 1425 Hozywazo, 1471 Hozywazo, 1533 Hoszuazo, 1540 Hozwazoo, 1553 Hozwazoo, 1556 Hoszuaszó, 1850 Hosszuszeu, Hususău, 1900 Hosszuaszó, 1930 Huseni, 1966 Huseni. Satul este menționat în majoritatea documentelor ca și teritoriu aflat în proprietatea familiei Bánffy. Satul se distinge prin comunitatea sa Greco-catolică încă din 1847.

Prima atestare documentară a satului Ratin datează din anul 1259, când satul apare sub numele de Terra Rathon. Alte atestări documentare provin din anii 1270 Rathun, 1323 Rakun, 1341 poss. Ratun, Rathuyn, 1551 Rathon, 1584 Raton, 1656 Ratony, 1760-1762 Raton, 1850 Ratyin, 1854 Raton, Ratin, 1900 Raton, 1930 Ratin, 1966 Ratin. Localitatea a fost denumită după familia de nobili Ráthon, aceștia au domnit peste localitate până în anii 1500 când localitatea a trecut în posesia familiei Bánffy. În anul 1890 acesta est menționat cu o populație de 336 de locuitori și 90 de case.

Satul Marin a fost atestat documentar pentru prima data în anul 1458, când satul apare sub numele de Maron. Alte atestări documentare ale satului provin din anii 1497 Márony, 1733 Marinul, 1760-1762 Máron, 1850 Márin, 1854 Maron, Marin, 1900 Máron, 1930 Marin. Localitatea a aparținut pe rând familiei Bánffy și Báthory. Datorită bătăliilor frecvente în anul 1708 satul a fost părăsit de locatarii acestuia fiind repopulat în 1720 de iobagi și jeleri.

1.2 Cadrul fizico-geografic

Comuna Crasna este situată în parte Nord-Vestică a țării, în sud-vestul județului Sălaj, în sudul Depresiunii Șimleului, la poalele Munților Plopiș, la confluența râului Crasna și văii Banului. Aici se intersectează drumurile ce leagă munții Apuseni de Câmpia de Vest și depresiunea Transilvaniei prin Poarta Meseșană.

Comuna Crasna se învecinează cu comunele: Meseșenii de Jos, Horoatu-Crasnei, Bănișor, Sâg, Valcăul de Jos, Pericei, Nușfalău, Boghiș și Vârșolț. Comuna cuprinde 4 localități: Crasna este centrul de comună, iar Huseni, Marin și Ratin sate aparținătoare comunei.

Relieful comunei este predominant colinar, alternând cu zone situate în lunca văii Crasna. Comuna are o climă specifică zonelor vestice, temperat-continentală, de influență oceanică, specific sunt

iernile puțin aspre și verile călduroase, , temperatura medie a lunii iunie fiind cuprinsă între 18-190C, temperatura medie a lunii ianuarie cuprinsă între -3 și -90C, iar precipitațiile medii anuale între 450-700 ml.

În ceea ce privește hidrografia comunei, aceasta aparține bazinului râului Crasna. Râul Crasna izvorăște din Munții Meseșului și aparține bazinului hidrografic omonim și este afluent al râului Zalău.

Din perspectiva florei vegetația este specifică dealurilor și podișurilor, cu fâgete, gorunete, plantații de conifere în zona de deal, pajiști și pajiști vegetale specifice luncilor. Flora ierboasă este reprezentativă zonei de silvostepă.

Fauna întâlnită în zonă este cea specifică zonei de pădure și de luncă. Elementele faunistice mai răspândite sunt: mistrețul, căprioara, iepure, lupul, fazanul, vulpea, jderul, veverița, viezurele.

Păsările sunt prezente prin: fazan, pițigoi, mierla, ciocănitoarea, gaița, graurele, potârnichea, rața sălbatică, corbi.

1.3 Fișa de prezentare a comunei

Comuna	CRASNA
Județul	Sălaj
Teritoriul administrativ-suprafața	6716,41 ha
Localități aparținătoare	CRASNA, HUSENI, MARIN, RATIN
Adresa Consiliului Local	Comuna Crasna, sat. Crasna, nr.13, jud. Sălaj
Primar	Kovacs Istvan
Distanța până la reședința de județ	19 km

SITUAȚIA FUNCİARĂ:

Suprafața	Ha	%
Suprafața totală	6716,41	100
Suprafața agricolă după modul de folosință	5242,22	78,1
Suprafața arabilă	3578,98	53,3
Suprafața-livezi și pepiniere pomicole	198	3

Vii	216	3,2
Suprafața-pășuni	953,24	14,2
Suprafața-fânețe	296	4,4
Suprafața neagrăcolă	1474,19	21,9
Suprafața-ape și stuf	256,44	3,8
Suprafața-căi de comunicații	26,68	0,4
Suprafața-curți și clădiri	271	4
Suprafața-vegetație forestieră	792,07	11,8
Suprafața-teren neproductiv	128	1,9

SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ:

SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ	NAȚIONALITĂȚI
Populația totală: 6471	Români: 1644
Femei: 3372	Maghiari: 4187
Bărbați :3009	Rromi: 544
	Alte etnii:96

FORȚA DE MUNCĂ:

Salariați în industria prelucrătoare - 1600
Salariați în comerț- 150
Salariați în construcții- 120
Salariați în transporturi și poștă -10
Salariați în învățământ - 169
Salariați în administrația publică - 50

Salariați în sănătate și asistență socială - 247
Salariați în activități financiare, bancare și de asigurări - 9

UTILITĂȚI:

Rețea alimentare energie electrică: da
Rețea alimentare apă potabilă – da, 32,7km
Rețea canalizare – da, 28,9km
Stație de epurare - 2
Rețea alimentare cu gaz - da
Căi de acces – DJ 108G, DJ 191C
Telefonie fixă- Telekom, DIGI
Telefonie mobilă - Telekom, DIGI, Orange, Vodafone, ș.a.
Acces internet, prin operatorul de telefonie mobilă și fixă - da
Sistem de transport în comun- operatori județeni
Colectarea deșeurilor- operator propriu Crasna Serv SRL

SPECIFIC LOCAL:

Relief: deal
Ape curgătoare: Râul Crasna
Lacuri: Lacul de acumulare Vârșolț
Resurse naturale: apă termală
Altitudinea maximă: 396 m
Surse de poluare: SC FIBREX, SC DRUM INSERV SRL
Grad seismic: 7
Monumente istorice și de arhitectură: Biserica Reformată - biserică din piatră

CADRUL DEMOGRAFIC (SOCIO-DEMOGRAFIC)

NUMĂR LOCUITORI ȘI GOSPODĂRII PE LOCALITĂȚI:

Localitatea	Total locuitori	Număr gospodării
Crasna	4501	1458
Huseni	549	162
Marin	874	316
Ratin	547	155

EVOLUȚIA POPULAȚIEI. STRUCTURA ETNICĂ:

Recensământ		Structura etnică			
Anul	Populația	Români	Maghiari	Rromi	Alte etnii
2011	6471	1644	4187	544	96

Principalele confesiuni:

Ortodoxă 26,61 %

Reformată 51,44 %

Romano-catolică 1,90 %

Greco-catolică 1,54 %

Penticostală 1,85 %

Baptistă 10,94 %

Adventistă de ziua a șaptea 2,34 %

Activități de tip industrial și de construcții:

Specificația	Total	Agricultură	Industrie	Comerț	Servicii
Societăți comerciale	141	-	-	141	-
Cooperație	1	1	-	-	-
Asociații familiale	14	-	-	-	2
Persoane fizice autorizate	33	27	-	-	6

Activități agricole și zootehnice:

Specificare	Suprafața în ha	Suprafața în % din total
Suprafața totală, din care:	6716,41	100
1. Teren agricol, din care	5242,22	78,01
- Teren arabil	3578,98	53,3
- Pășuni	953,24	14,2
- Fânețe	296	4,4
- Livezi	198	3
- Vii	216	3,2
2. Păduri	792,07	11,8
3. Alte terenuri, din care:	682,12	10,1
- Construcții	271	4
- Ape	256,44	3,8
- Terenuri neproductive	128	1,9
- Drumuri	26,68	0,4

Efectivele de animale existente în comuna Crasna:

- Taurine total:	745
- din care vaci și bivolițe:	660
- Porcine total:	1283
- din care scroafe:	72
- Ovine total:	3666
- din care oi mame:	2786
- Păsări total:	6997
- din care găini ouătoare:	6227

Producția de la animale:

Anul 2019	UM	Cantitatea
Producția de carne (sacrificări)	TO	127
Producția de lapte de vacă și bivoliță	HL	1750
Producția de lână	TO	3,2
Producția de ouă	MII/buc	700

Silvicultura:

Suprafață totală: 792,07 ha

Sistemul educațional:

Nr. de unități de învățământ (pe sate)-

- Liceul Tehnologic „Cserey-Goga” din Crasna (persoană juridică)
- Structuri arondate:
 - Grădinița cu program normal Crasna

- Grădinița cu program prelungit Crasna
- Grădinița cu program normal Marin
- Grădinița cu program normal Ratin
- Grădinița cu program normal Huseni 1
- Grădinița cu program normal Huseni 2

Structura personalului din sistemul de învățământ 171 p:

- personal didactic : 70 persoane
- personal auxiliar: 9 persoane
- personal nedidactic: 20 persoane
- personal didactic în învățământul preșcolar: 16 persoane
- personal didactic în învățământul primar : 18 persoane
- personal didactic în învățământul gimnazial/liceal: 38 persoane

Structura elevilor din sistemul educațional al comunei Crasna 2021:

- elevi înscriși : 1022
- copii înscriși în învățământul preșcolar: 248
- elevi înscriși în învățământul primar: 359
- elevi înscriși în învățământul gimnazial: 233
- elevi înscriși în învățământul liceal: 173
- elevi înscriși în învățământul profesional: 9

Salariați în învățământ: 171
Salariați în administrația publică: 50
Salariați în sănătate și asistență socială: 247

Sistemul sanitar

- nr. medici - 3
- medici familie- 3
- medici stomatologi- 5
- Centrul de permanență: -5 persoane
- Spitalul de boli cronice Crasna cu 40 de paturi.

1.4 Date și sinteze

1.4.1 Infrastructura de transport

Comuna este tranzitată de o rețea de 8 km drumuri județene și 37.5 km de drumuri comunale.

Comuna este conectată la rețeaua de localități prin două drumuri județene, DJ108G Vârșolț - Ciucea, și DJ 191C Creaca – Nușfalău, drum care face legătura și cu satele Ratin și Huseni. În viitor acest drum va lega comuna de nodul la viitoarea Autostradă Transilvania care va fi la Nușfalău (capătul satului Huseni). Legătura cu satul Marin se face prin DC80 Crasna-Marin. Lungimea ulițelor din sate este de 31 km.

În comună se găsește un aerodrom privat situat la ieșirea din Crasna pe DJ 191C, a cărui pistă înierbată are 300m x 30m și este dotat cu un hangar pentru două deltaplane cu motor, are apă potabilă și conexiune la rețeaua de electricitate. Aerodromul deservește zborurile de agrement cu deltaplane cu motor) și cu avioane mici și la nevoie aterizarea elicopterelor SMURD.

1.4.2 Utilități

În tabelul ce urmează putem observa evoluția lungimii rețelei de apă și canalizare de pe teritoriul comunei din ultimi zece ani. Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile este de 32,7 km, iar lungimea totală simplă a conductelor de canalizare este de 28,9 km.

Tabelul 1: Evoluția rețelelor de apă și canalizare în comuna Crasna

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile	4,3	16,6	16,3	16,4	16,4	23,5	23,5	23,5	23,5	23,5
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare	0	0	7,7	7,7	7,7	14,2	25,9	25,9	25,9	25,9

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor de-a lungul perioadei de 10 ani a crescut semnificativ. Putem observa triplarea cantității consumate comparativ cu anul 2010. Vorbind de un mediu rural, acest lucru ne dă de înțeles faptul că tot mai multe gospodării folosesc această rețea și nu sursele proprii de apă (fântânile). În tabelul de mai jos cantitățile sunt exprimate în mii de metri cubi .

Tabelul 2: Evoluția cantității de apă potabilă distribuită consumatorilor

Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
- total	28	35	41	49	57	53	58	64	66	83
- din care pentru uz casnic	28	32	33	37	40	42	46	48	54	63

Sursa INS: prelucrare proprie.

Rețeaua de distribuție de gaze *naturale* deservește parțial satul Crasna, existând 408 abonați, între care și instituții publice (spital, școală, grădiniță). Există și Stație de Reglare - Măsurare a gazului metan.

Tabelul 3: Evoluția lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor naturale

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lungimea totala a conductelor de distribuție a gazelor	0	0	6,6	6,6	11,6	11,6	13,3	16,7	16,7	16,7

Sursa: INS, prelucrare proprie

Colectarea deșeurilor se face prin firma Crasna Serv SRL, care are ca acționar majoritar comuna Crasna. În comună există și Stație de sortare și de transfer, lângă poligon, pe drumul care leagă Crasna de Vârșolț.

Serviciile de *telefonie și internet* sunt asigurate de ROMTELECOM, DIGI și celelalte rețele mobile (Orange, Vodafone, ș.a.).

1.4.3 Societate civilă, sector asociativ, participare comunitară

În comună nivelul de participare comunitară este crescut, mai ales în satul Crasna, unde funcționează o serie de grupuri formale și informale, organizate pe diferite activități sau de către cultele religioase. Acestea desfășoară activități sporadic sau cu ocazia unor evenimente generale ale comunei.

Enumerăm aceste organizații din comuna Crasna:

1. Asociația Cserey Farkas, asociație care poartă numele unei personalități locale, botanist și întemeietor al primei grădini botanice de pe teritoriul actual al României, la Crasna - cultură , tradiție, probleme de mediu, economie, turism
2. Bokréta - formația de dansuri din Crasna
3. Formația "JARD KI LABAM" formația de dansuri popular
4. Formațiile de teatru amatori Szivárvány și Tinikomediások
5. Fundația culturală Pro – Crasna - editarea ziarului local „Kraszna”, cultură
6. Asociația „Pro Spitalul Crasna”- asistența socială, sănătate
7. Asociația femeilor din Crasna - organizează Târgul caritabil de Crăciun, cursuri de calificare pentru femei.
8. Asociația „Petofi Sandor”- cultură, tradiție
9. Asociații ale crescătorilor de bovine în fiecare dintre cele patru sate
10. Fanfara Bisericii Baptiste – 35-40 de persoane
11. Fanfara Bisericii Adventiste - 15-20 de persoane
12. Composesoratul Crasna - administrare pășune și pădure în cote indivize

13. Clubul călăreților din Crasna - concurs de atelaje
14. Clubul Tinerilor Maghiari din Crasna
15. Întreprinzătorii Mici și Mijlocii din Crasna
16. Asociația K.A.F. - centru de zi pentru adulți și tineri cu dizabilități
17. Club sportiv Crasna – activități sportive școlare
18. FK Kraszna – club fotbal Crasna

Alături de aceste asociații, cultele religioase reprezintă structuri comunitare la nivelul cărora se realizează relații importante de capital social, ele desfășurând, pe lângă activitățile de cult, și activități sociale și culturale. Viața comunitară este stimulată de existența diverselor confesiuni religioase (reformată, baptistă, adventistă, romano-catolică, ortodoxă, ș.a.), datorită abilității oamenilor de a coopera în organizații structurate.

Cooperarea comunitară este cel mai bine exprimată la evenimentul anual intitulat „Zilele Crasnei” organizat de primărie în asociere cu organizații neguvernamentale locale și la care participă toate cultele religioase.

1.5 Analiza principalilor indicatori locali

1.5.1 Sumar

Pentru realizarea strategiei de dezvoltare a comunei este nevoie în primul rând de o „radiografie” generală a acesteia, un proces de analiză a datelor statistice prin intermediul cărora putem identifica problemele întâmpinate de comunitate alături de oportunitățile de dezvoltare pe care le are aceasta. În acest capitol vizăm analiza dimensiunilor demografice, educaționale, de sănătate și administrative. Acești indicatori au scopul de a facilita informații utile, de a da concluzii informatoare și de a sprijini luarea deciziilor.

Pe parcursul acestei analize o să efectuăm delimitarea unor informații și aspecte ale comunei prin utilizarea unor comparații cu media rural județeană, calculată ca și media celor 57 de comune din județul Sălaj, dar și comparații cu câteva comune de referință, acestea fiind alese datorită similitudinilor și valorilor apropiate de comuna Crasna.

Comune de referință : Șarmășag, Nușfalău, Bobota, Ip, Pericei, Sâg.

1.5.2 Demografie

A. Evoluția demografică

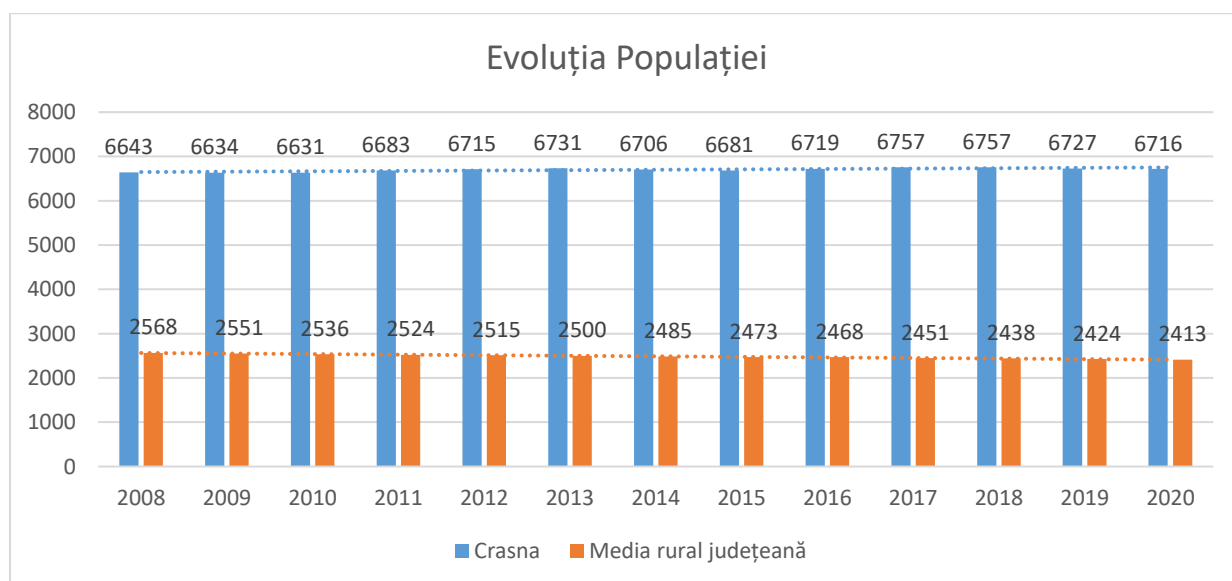
Fișa statistică a fiecărei localități prezintă datele legate de populație ca și populația legală și populația stabilă. Populația legală conține persoanele cu domiciliul stabil în unitatea administrativă analizată. Populația stabilă reprezintă toate persoanele cu reședința în comună, adică includem și persoanele cu domiciliul legal în altă localitate dar cu reședința în localitatea analizată și calculăm acest număr pe baza datelor obținute de la Direcția Județeană de Evidență a Populației. Preferabil pentru analize și studii este utilizarea populației stabile, fiind mult mai apropiată de populația reală a zonei.

Tabelul 4: Evoluția populației după domiciliu, la 1 ianuarie, în comuna Crasna, perioada 2008-2020

Anul	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Crasna	6643	6634	6631	6683	6715	6731	6706	6681	6719	6757	6757	6727	6716
Media rural județeană	2568	2551	2536	2524	2515	2500	2485	2473	2468	2451	2438	2424	2413

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Figura 1: Evoluția populației după domiciliu, la 1 ianuarie, în comuna Crasna, perioada 2008-2020

Sursa: INS, prelucrare proprie

În graficul de mai sus putem observa un trend ușor crescător la nivelul comunei Crasna, față de un trend ușor descrescător la nivel mediei rural județene. De remarcat totuși este că populația comunei este cu mult peste media rural județeană care la rândul ei se află într-un ușor declin. Dacă comparăm strict anii de referință 2008-2020, populație comunei este în creștere, avem cu 73 de persoane mai mult, un aspect ce ne arată că populația este în creștere, însă comparând ultimii doi ani, 2019 și

2020, diferența este de 11 persoane, o scădere foarte ușoară ce nu ne permite să afirmăm că afectează într-un mod negativ comuna. Așadar din perspectiva evoluției populației comuna are un tren ușor crescător peste media județeană oferind aspecte pozitive.

b. Îmbătrânirea populației

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la 1 ianuarie 2020 populația comunei Crasna era de 6716 de locuitori dintre care persoane de gen masculin 3247 și persoane de gen feminin 3469.

În tabelul de mai jos putem observa un număr ridicat al populației în segmentele de vârstă între 20 și 50 de ani, aceste segmente cuprind persoanele apte de muncă, cu o importanță pe termen mediu a comunei. Persoanele din această categorie reprezintă forța de muncă din prezent și viitorul apropiat, reflectând o comunitate puternică la momentul actual. Însă această categorie v-a influența tendința demografică odată cu îmbătrânirea și ieșirea de pe piața muncii. Segmentele de vârstă de peste 55 de ani au un număr mai redus de persoane cu o scădere graduală ce ne indică faptul că fenomenul de îmbătrânire a populației nu este prezent. În ceea ce privește ponderea tinerilor putem observa un trend ușor crescător, sau cel puțin putem observa tendința de creștere. Din datele tabelului putem afirma că avem o comună cu forță de muncă tânără.

Forma piramidei vârstelor populației ne indică o tendință de stabilizare demografică, segmentele 20-54 sunt cele dominante cu o ușoară creștere a segmentelor de 0-4 ani. Faptul că piramide se îndreaptă spre o fărâșă rectangulară este un lucru oarecum pozitiv.

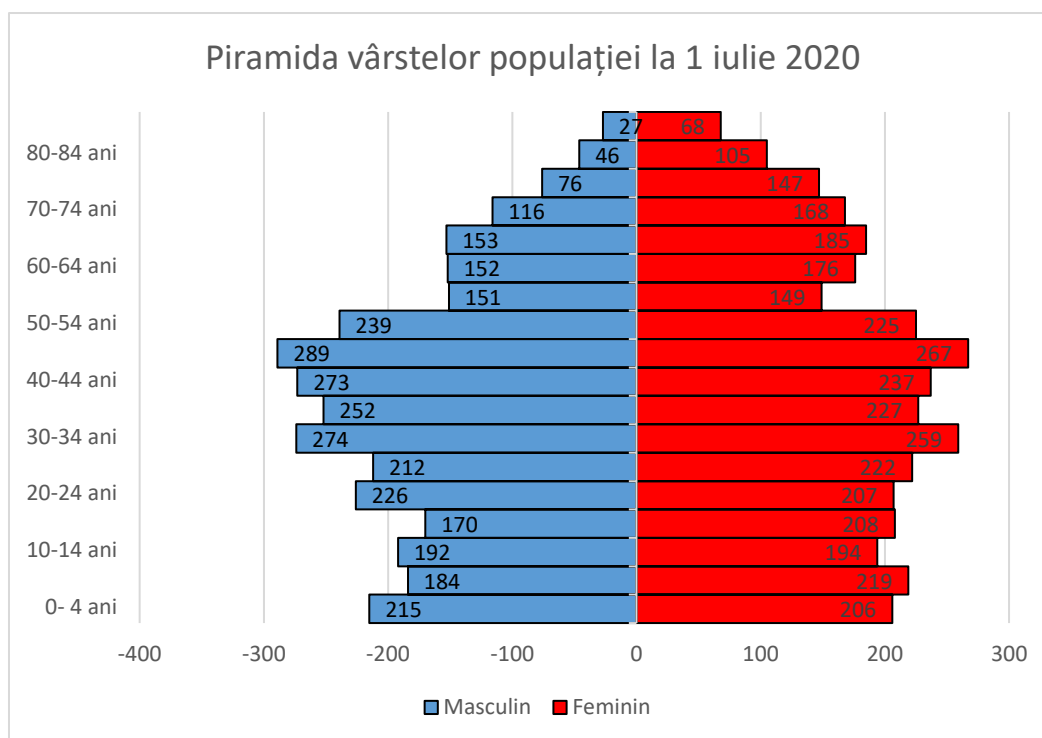
Tabelul 5: Populația pe categorii de vârstă, în funcție de gen, anul 2020, 1 iulie

Vârsta	Masculin	Feminin
0- 4 ani	215	206
5- 9 ani	184	219

10-14 ani	192	194
15-19 ani	170	208
20-24 ani	226	207
25-29 ani	212	222
30-34 ani	274	259
35-39 ani	252	227
40-44 ani	273	237
45-49 ani	289	267
50-54 ani	239	225
55-59 ani	151	149
60-64 ani	152	176
65-69 ani	153	185
70-74 ani	116	168
75-79 ani	76	147
80-84 ani	46	105
85 ani si peste	27	68
Total	3247	3469

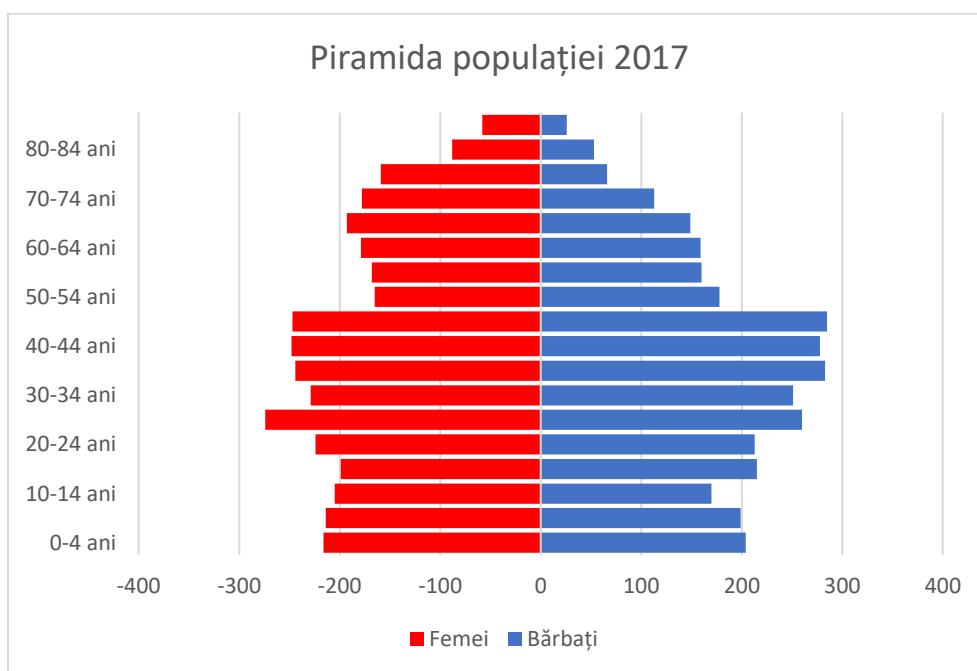
Sursa: INS, prelucrare proprie.

Figura 2: Piramida populației din comuna Crasna, 1 iulie 2020

Sursa: INS, prelucrare proprie.

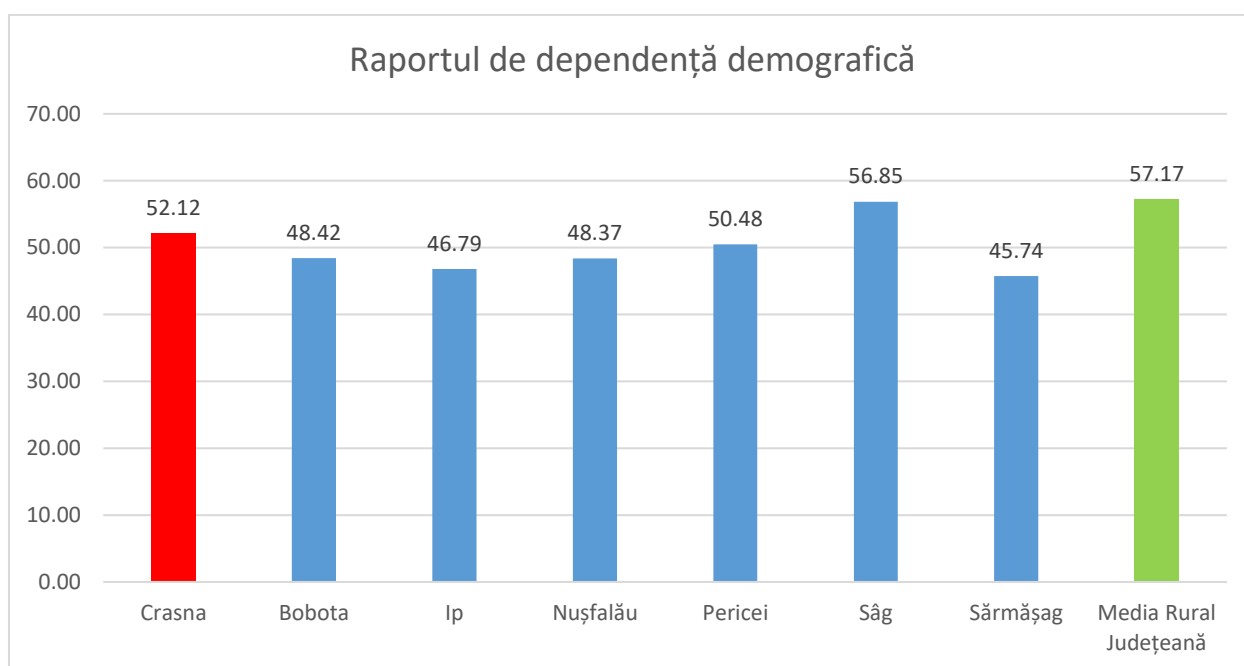
Figura 3: Piramida populației din comuna Crasna, 1 iulie 2017

Raportul de dependență demografică este raportul dintre numărul persoanelor de vârstă "dependentă" (persoane sub 15 ani și de peste 64 ani) și populația în vârstă de muncă (15-64 ani) exprimat la 100 de persoane. $Rd = [P(0-14 \text{ ani}) + P(65+ \text{ ani}) / P(15-64 \text{ ani})] \times 100$.

Conform datelor din grafic și efectuând o analiză comparativă a acestui indicator putem observa că avem de a face cu o situație echilibrată. Comuna se află sub nivelul mediei rural județene dar în cazul comunelor de referință nu putem afirma același lucru deoarece unele dintre acestea se află într-o situație mult mai favorabilă. Totuși 52.12% din populație se află într-o situație de dependență, exercitând presiune asupra populației active. Concluzionând putem afirma un oarecare echilibru al situației.

Figura 4: Raportul de dependență demografică, 1 ianuarie 2020

Sursa: INS, prelucrare proprie.

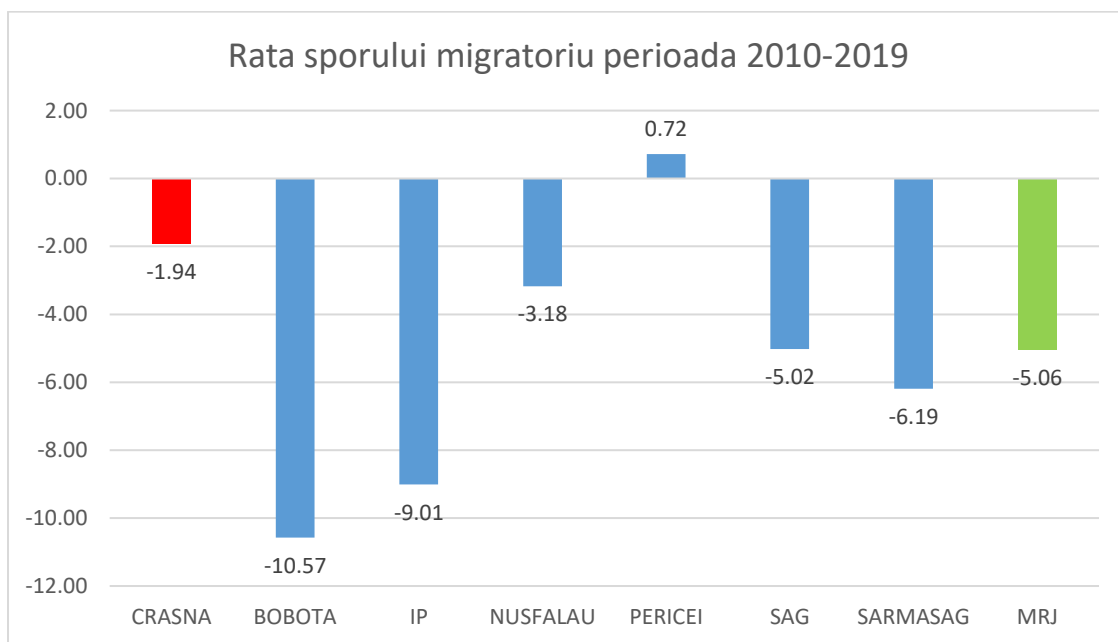
Migrația este un element esențial în ceea ce privește creșterea și descreșterea demografică. Rata sporului migratoriu este elementul cu ajutorul căruia putem măsura nivelul migrației. Acesta reprezintă diferența dintre numărul de stabiliri și plecări cu reședința, raportat la 1000 de locuitori din unitatea administrativă analizată.

Tabelul 6: Rata sporului migratoriu, perioada 2010-2019

UAT	Sporul migratoriu (stabiliri-plecări cu reședința, media pentru 10 ani)	Rata sporului migratoriu pe 10 ani (stabiliri-plecări cu reședința – media pe 10 ani, raportate la mia de locuitori)
Crasna	-13	-1.94
Bobota	-42.9	-10.57
Ip	-34.6	-9.01
Nușfalău	-12.4	-3.18
Pericei	2.8	0.72
Sâg	-16.9	-5.02
Sărmășag	-41.1	-6.19
Media rural Județeană	-12.57	-5.06

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Figura 5: Rata sporului migratoriu perioada 2010-2019

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Prin rata sporului migratoriu înțelegem pierderea anuală medie de populație la mia de locuitori datorată migrației. Comparativ cu media rural județeană și comunele de referință, comuna Crasna se află într-o situație favorabilă. Chiar dacă aceasta pierde în medie aproape 2 persoane la mia de locuitori anual, se află într-o situație mult mai favorabilă comparative cu restul comunelor.

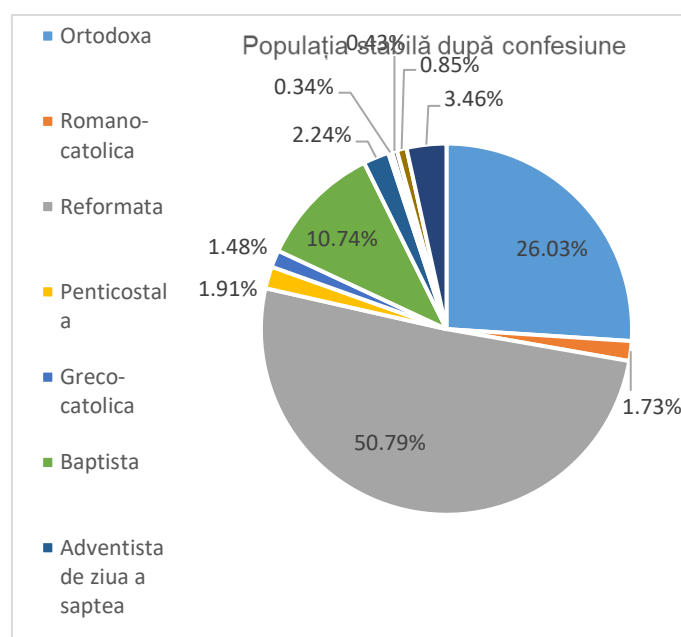
O altă caracteristică demografică importantă este populația stabilă în funcție de confesiunea religioasă. În conformitate cu datele înregistrate la recensământul din anul 2011, la nivelul comunei Crasna existau următoarele confesiuni:

Tabelul 7: Populația stabilă după confesiune

Confesiune	Ortodoxa	Romano-catolica	Reformată	Penticostala	Greco-catolica	Baptista	Adventista de ziua a șaptea	Martorii lui Iehova	Creștină după Evanghelie	Altă religie	Informație nedisponibilă
6485	1686	112	3290	124	96	696	145	22	28	55	224
100%	26.03%	1.73%	50.79%	1.91%	1.48%	10.74%	2.24%	0.34%	0.43%	0.85%	3.46%

Sursa: Recensământ 2011, prelucrare proprie.

Figura 6: Populația stabilă după religie

Sursa: Recensământul din 2011, prelucrare proprie.

Din perspectiva confesională comuna Crasna se caracterizează prin diversitate, în total având un număr de nouă culte religioase. Confesiunea majoritară este cea Reformată într-un număr de 50,79%, urmată de cea Ortodoxă 26.03%, în continuare confesiunea Baptistă cu un procentaj de

10,74%, după care cultul Adventist de ziua a șaptea, Penticostal, Romano-catolic și restul cultelor din tabel alături de persoanele nedeclarate.

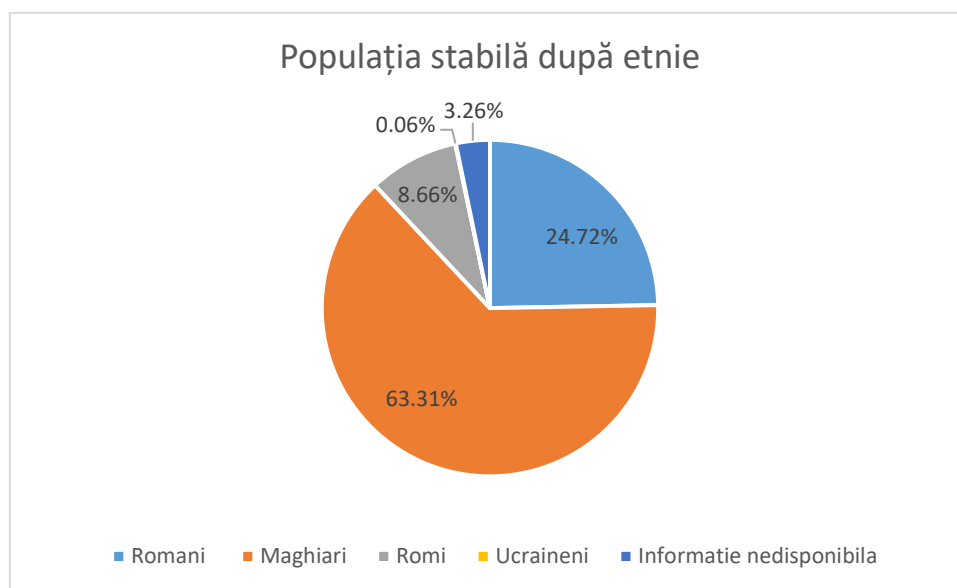
În funcție de etnia declarată, Comuna Crasna se prezintă cu o structură alcătuită din patru etnii. Cea majoritară este etnia maghiară cu o pondere de 63,31% din totalul populației, urmată de persoanele de etnie romă cu procentajul de 24,72%, etnia română cu 8,66% și etnia ucrainiană cu un procentaj de 0,06%. Nu sunt informații disponibile cu privire la 3,26% din populație privind etnia.

Tabelul 8: Populația stabilă după etnie

Etnie		Romani	Maghiari	Romi	Ucraineni	Informație nedisponibilă
Recensământ 2011	6485	1602	4103	561	4	211
Procentaj	100%	24.72%	63.31%	8.66%	0.06%	3.26%

Sursa: Recensământul din 2011, prelucrare proprie.

Figura 7: Populația stabilă după etnie, în comuna Crasna

Sursa: Recensământul din 2011, prelucrare proprie.

C. Natalitate și mortalitate

La începutul acestui capitol se impune definirea termenilor cheie, pentru realizarea unei analize adecvate.

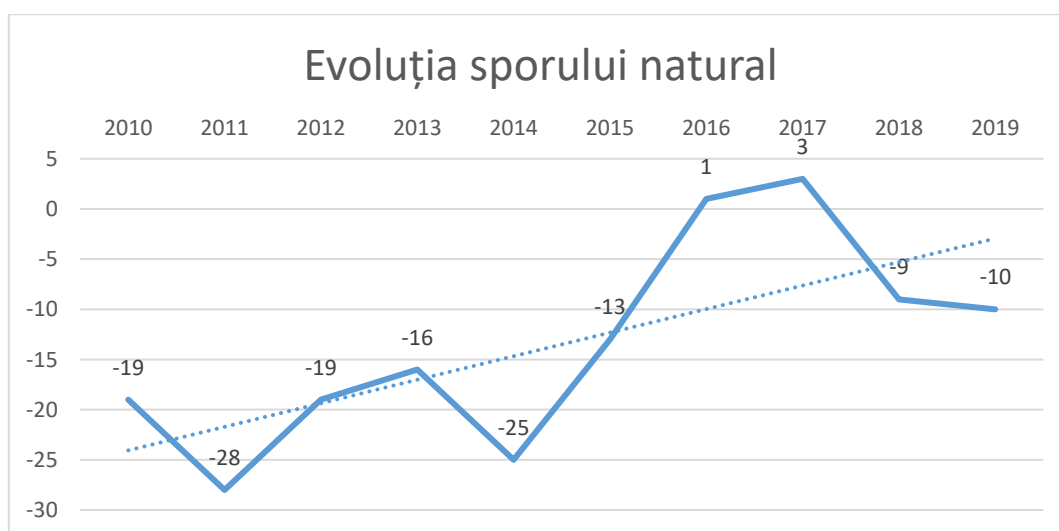
- natalitatea este indicele ce rezultă din raportarea nou-născuților vii la mia de locuitori într-o anumită perioadă de timp și care indică frecvența nașterilor în cadrul unei populații date;
- mortalitatea este un indice rezultat din raportarea numărului de decese dintr-o populație, la o mie de locuitori, pe un anumit teritoriu;
- sporul natural al populației, raportat la o anumită perioadă de timp, reprezintă diferența dintre natalitate și mortalitate (diferența dintre numărul nou-născuților vii și numărul decedaților); acesta poate fi pozitiv (nr. nou-născuților este mai mare decât nr. decedaților), negativ (numărul nou-născuților este mai mic decât nr. decedaților) sau zero;
- rata sporului natural, luăm anul de referință și calculăm diferența dintre rata generală a natalității și rata generală a mortalității ;

Tabelul 9: Evoluția sporului natural, comuna Crasna

CRASNA	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Născuți vii	88	68	82	73	87	86	88	93	81	76
Decedați	107	96	101	89	112	99	87	90	90	86
Spor natural	-19	-28	-19	-16	-25	-13	1	3	-9	-10

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Figura 8: Evoluția sporului natural, comuna Crasna

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Din tabelul și figura aflate mai sus putem observa în cazul comunei Crasna un spor natural crescător dar cu valori în general negative. Se observă valori pozitive în anii 2016 și 2017.

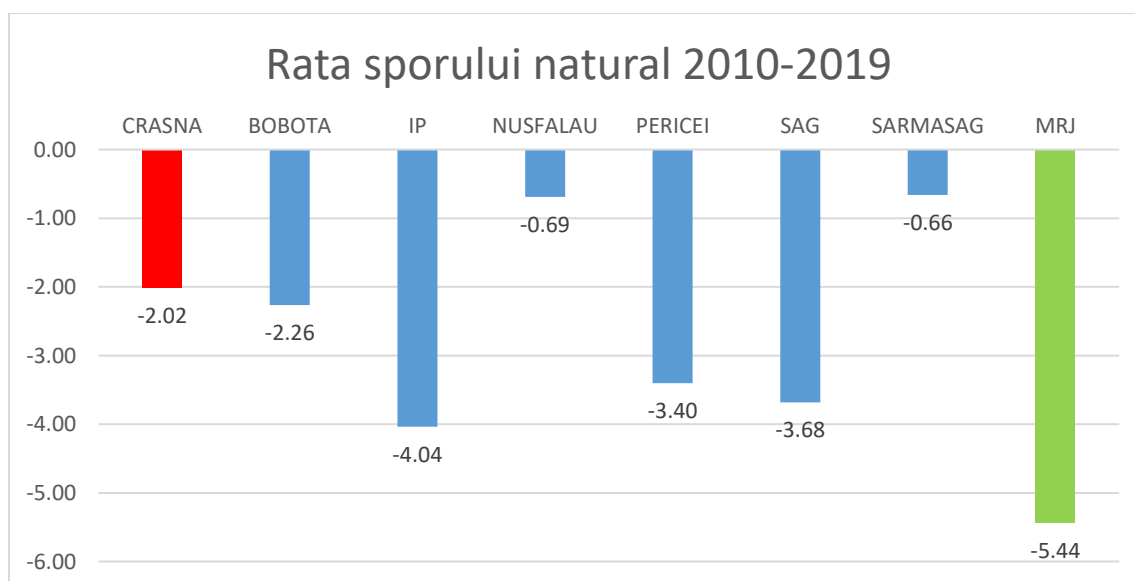
Pentru realizare unei analize comparative s-a calculat sporul natural mediu de populație (media anuală pe un interval de 10 ani), pentru comuna Crasna și comunele de referință: Bobota, Ip, Nușfalău, Pericei, Sâg, Șarmășag, precum și media rural județeană, apoi s-a calculat rata sporului natural mediu pe o perioadă de 10 ani.

Tabelul 10: Rata sporului natural mediu pe 10 ani (2010-2019)

UAT	Rata sporului natural mediu pe 10 ani
Crasna	-2.02
Bobota	-2.26
Ip	-4.04
Nușfalău	-0.69
Pericei	-3.40
Sâg	-3.68
Șarmășag	-0.66
Media rural județeană	-5.44

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Figura 9: Rata sporului natural mediu pe 10 ani (2010-2019)

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Cum putem observa din tabelul de mai sus Comuna Crasna are un spor negativ de populație. În comparație cu media rural județeană și cu majoritatea comunelor de referință, aceasta are o situație mult mai favorabilă. Comuna a pierdut din cauza sporului natural, în medie 2 persoane pe an, în ultimii 10 ani analizați.

1.5.3 Educație

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, pe raza Comunei Crasna se regăsește o singură unitate de învățământ: Liceul Tehnologic „Cserey-Goga” Crasna, destinat învățământului preșcolar, gimnazial, liceal și profesional. Unitatea de învățământ dispune de 26 de săli de clasă (cabinele școlare/amfiteatre), 14 laboratoare școlare, 1 sală de gimnastică și 3 ateliere școlare.

Tabelul 11: Evoluția populației școlare în perioada 2009-2018

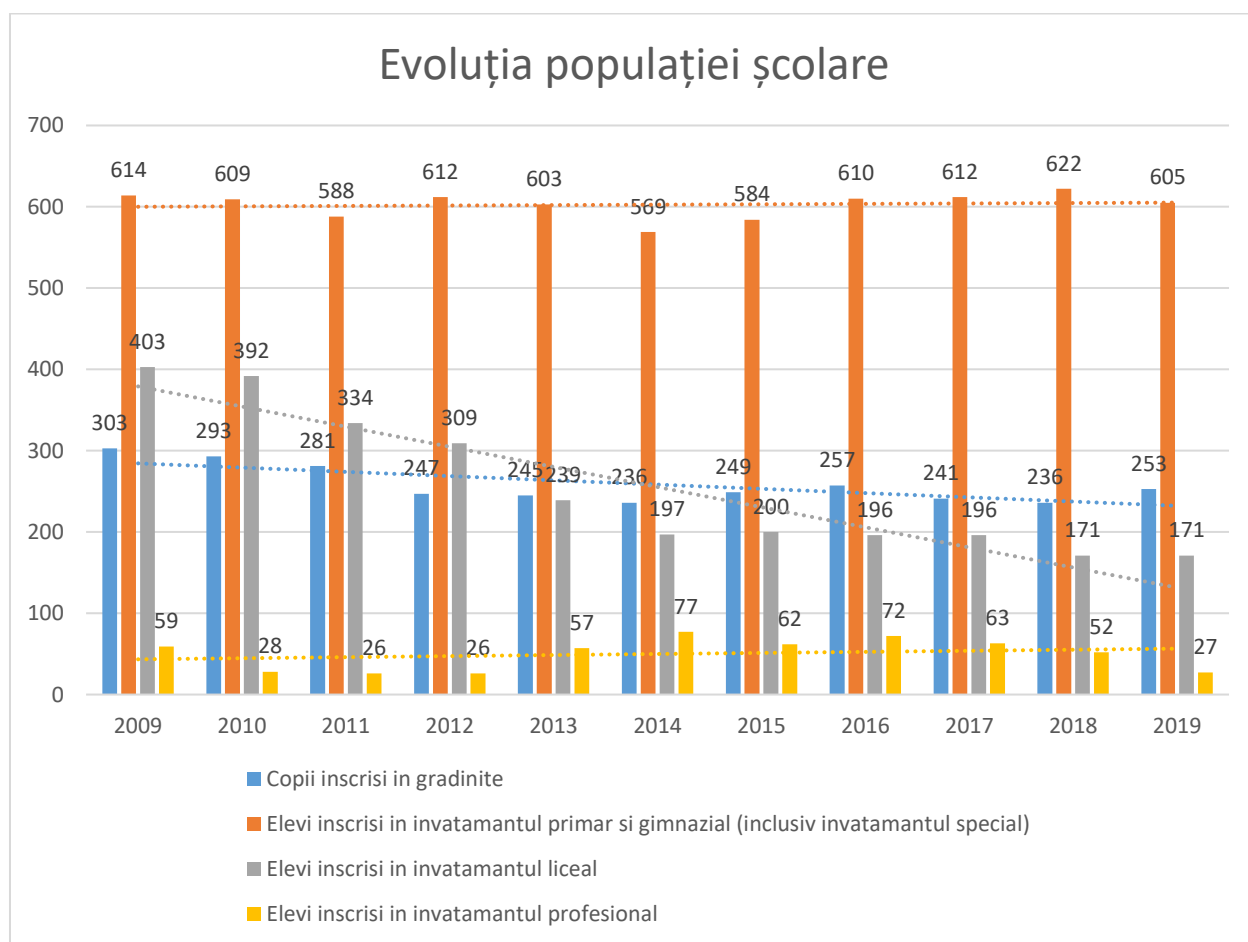
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Copii înscriși în grădinițe	303	293	281	247	245	236	249	257	241	236	253
Elevi înscriși în învățământul primar si gimnazial (inclusiv învățământul special)	614	609	588	612	603	569	584	610	612	622	605
Elevi înscriși în învățământul liceal	403	392	334	309	239	197	200	196	196	171	171

Elevi înscriși în învățământ ul profesional	59	28	26	26	57	77	62	72	63	52	27
--	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Pentru o mai bună înțelegere a evoluției numărului celor înscriși în învățământ, s-a luat ca referință perioada 2009-2019, pentru care datele statistice sunt disponibile. După cum putem observa din datele tabelului, numărul copiilor din fiecare categorie se află în cădere. În ultimii doi ani de referință putem observa o ușoară stabilizare a numărului de elevi din învățământul liceal și gimnazial. Numărul elevilor din învățământul profesional din ultimul an s-a înjumătățit comparativ cu anul 2018. În cazul preșcolarilor observăm o creștere a numărului de elevi.

Figura 10: Evoluția populației școlare în perioada 2009-2019

Sursa: INS, prelucrare proprie.

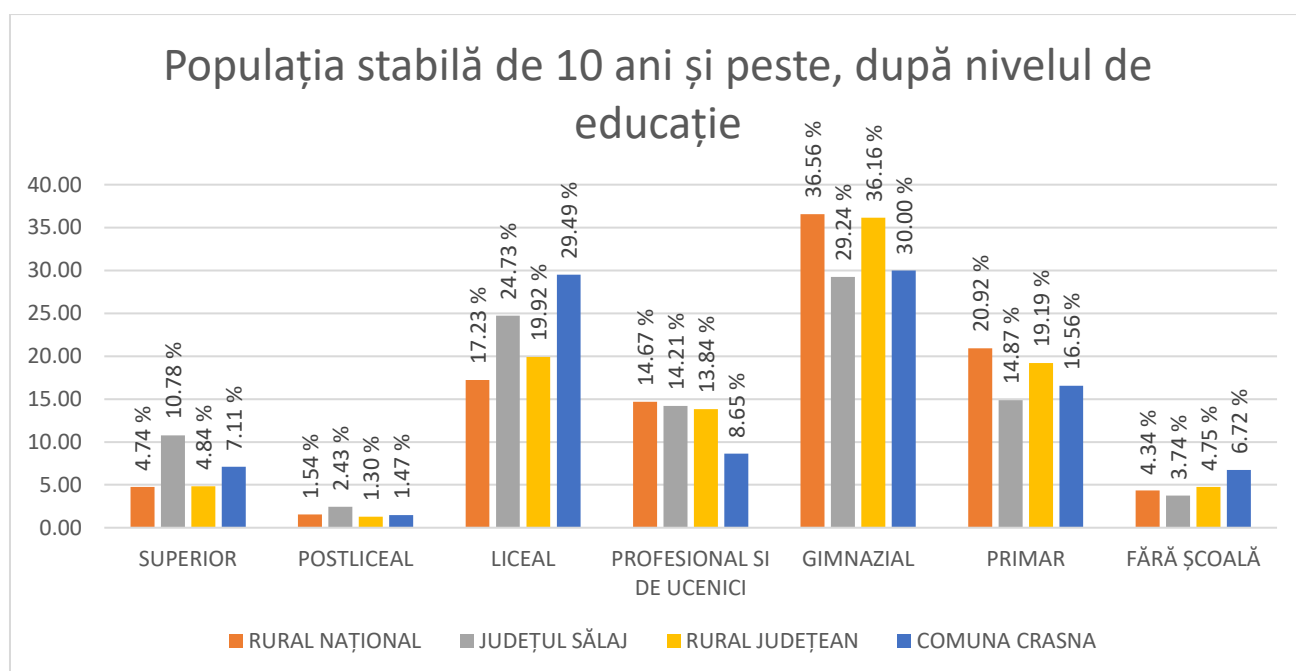
Nivelul general de educație al unei localități poate fi indicat prin intermediul datelor statistice privind ultima formă de învățământ absolvită. Conform datelor de la ultimul recensământ, majoritatea populației comunei Crasna se încadrează în categoria de persoane care au finalizat învățământul gimnazial (30.00%), o valoare puțin mai scăzută față de cea înregistrată la nivelul rural național (36.56%) și cea de la nivelul rural județean (36.16%), însă aflându-se peste valoarea înregistrată la nivelul județului Sălaj (29.24%). Urmează persoanele care au finalizat liceul (29.49%). Procentajul persoanelor care au finalizat studiile superioare este de 7.11%, plasând comuna peste media rural națională (4.74%) și peste media ruralul județeană (4.84%), dar sub media județului Sălaj (10.78%). Cei care au finalizat școala profesională și de ucenici (8.65%) se află sub celelalte medii, respectiv rural național (14.67%), rural județean (13.84%) și județul Sălaj (14.21%). Procentajul celor care au finalizat învățământul primar se află sub media rural națională (20.92%), sub media rural județeană (19.19%), având valoarea de 16.56% (comuna Crasna), dar situându-se totuși peste procentajul de la nivelul județului Sălaj (14.87%). Procentajul celor fără școală din păcate se află peste toate celelalte medii-6.72%, în timp ce pentru județul Sălaj este de 3.74%, pentru ruralul județean de 4.75%, iar pentru ruralul național de 4.43%.

Tabelul 12: Ultima formă de învățământ absolvită

Ultima formă de învățământ absolvită	SUPERIOR	POSTLICEAL	LICEAL	PROFESIONAL SI DE UCENICI	GIMNAZIAL	PRIMAR	FĂRĂ ȘCOALĂ
Rural național	4.74%	1.54%	17.23%	14.67%	36.56%	20.92%	4.34%
Județul Sălaj	10.78%	2.43%	24.73%	14.21%	29.24%	14.87%	3.74%
Rural județean	4.84%	1.30%	19.92%	13.84%	36.16%	19.19%	4.75%
Comuna Crasna	7.11%	1.47%	29.49%	8.65%	30.00%	16.56%	6.72%

Sursa: Recensământ 2011, prelucrare proprie.

Figura 11: Nivelul ultimei instituții de învățământ absolvite

Sursa: Recensământ 2011, prelucrare proprie.

1.5.4 Sănătate și asistență socială

Spitalul de boli cronice Crasna este o unitate cu 40 de paturi care deservește o populație de aproximativ 20 500 de locuitori inclusiv din mediu rural înconjurător (6 comune și 15 sate arundate).

În prezent, spitalul dezvoltă un Compartiment recuperare, medicina fizică și balneologie, bazat pe valorificarea apei mezotermale din forajul din localitate.

În comună funcționează trei cabinete de medicină de familie și 4 cabinete stomatologice situate în satul reședință. Pentru a atrage personal medical, comuna a construit o locuință pentru medici, în anul 2019.

Din perspectiva asistenței sociale, comuna deține 4 centre de zi pentru copii provenind din familii defavorizate (de fapt găzduiesc și copii din familii obișnuite în regim after school). Aceste centre au 30 de locuri în Crasna, câte 15 locuri la Ratin și Huseni și 20 de locuri la Marin. Primăria este acreditată ca furnizor de servicii sociale, iar centrele sunt în curs de licențiere.

A existat un centru de bătrâni dar acesta a trecut sub autoritatea DGASPC Sălaj și funcționează în regim de Cămin de îngrijire a persoanelor cu handicap.

Comuna are în plată 60 de asistenți persoane cu handicap grav și 41 de persoane asistate cu indemnizație. În satul Marin, unde o parte importantă a populației active este la lucru în străinătate, nu există încă un sistem de îngrijire a persoanelor vârstnice la domiciliu.

Comuna are o populație romă semnificativă ca număr, cca 650 de romi, din care cca 30% sunt într-o situație gravă de sărăcie și de excluziune socială. Fundația Ruhama a construit în satul Huseni, printr-un proiect sprijinit și de primărie, o grădiniță cu educatori romi. În domeniul sănătate și asistență socială lucrează 247 de persoane, (47 la Spitalul de boli cronice, 100 la Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Adulte cu Handicap, 100 asistenți personali).

1.5.5 Administrație publică și capacitate administrativă

Pentru a ne forma o idee despre aparatul administrativ al Primăriei comunei Crasna, tabelul următor este ilustrativ:

Tabelul 13: Evoluția numărului de angajați și angajați cu studii superioare (posturi ocupate) , în perioada 2010-2017

ANUL	Funcții de conducere	Funcții de execuție	Studii superioare funcții de conducere	Studii superioare funcții de execuție
2010	1	35	1	20
2011	1	42	1	20
2012	2	44	2	20
2013	3	45	2	20
2014	3	50	2	20
2015	3	55	2	22
2016	3	55	2	22
2017	3	50	2	22
2018	4	32	2	22
2019	4	32	2	22
2020	4	32	2	22
2021	3	32	2	22

Sursa: Primăria comunei Crasna

La acest tabel se adaugă, în medie, un număr de 65 asistenți personali anual și funcțiile de demnitate publică, primar și viceprimar și un post de administrator public.

Primăria are o echipă de funcționari cu competențe complementare (tehnice, juridice, economice, achiziții publice), exersate în implementarea a numeroase proiecte de infrastructură locală.

Capacitatea administrativă este dată pe de o parte de independența bugetului local față de transferuri la nivel județean și central, și pe de altă parte de absorbția fondurilor europene, însă aceste aspecte sunt tratate în capitolul "Analiza economică". Comuna exercită și servicii supra-comunale dacă ar fi să ne referim la Spitalul din Crasna, la Serviciul de pompieri care lucrează cu voluntari și deservește un areal mai larg, și la Postul de poliție. În sediul primăriei funcționează și sediul GAL "Valea Crasnei și Valea Barcăului", instituție care se ocupă de dezvoltarea zonei, și care prin resursa umană atrasă sporește nivelul de competență locală.

1.5.6 Cultură și culte

Crasna este o comună cu o bogăție culturală remarcabilă, iar exprimarea culturii locale cu ocazia unor evenimente socio-culturale reprezintă un bun exemplu pentru alte comune.

În comună există patru formații de dansuri populare pe diferite categorii de vârstă, cu peste 100 de membri. De asemenea, de 20 de ani funcționează patru echipe de teatru în care activează peste 60 de copii. Aceste trupe merg la festivaluri în Ungaria, Slovacia, la Sfântu Gheorghe sau în alte părți din țară.

La școală există cerc de istorie, cerc de pictură care expune lucrările copiilor la diferite evenimente. Fanfarele bisericilor Baptistă (35-40 de membri) și Adventistă (15 membri) sunt prezente de regulă la evenimentele comunei.

Asociațiile Pro Crasna și Cserey Farkas se implică în proiecte culturale de interes comunitar, mai ales cu ocazia zilelor Crasnei sau cu alte ocazii.

La Marin Asociația Fii Marinului derulează proiecte culturale și reprezintă un centru de conservare, exprimare și promovare a patrimoniului cultural local. Patricia Marina Toma, una dintre cele mai tinere membre ale comunității, se ocupă de păstrarea tradițiilor, portului popular, tradițiilor de nunta și Dragobete, de promovarea activităților dar și a produselor tradiționale din satul Marin. Evenimente precum "ZileleAuGust la Marin" și promovarea activă în mediul on-line plasează satul pe harta turistică a regiunii.

Evenimentul cultural major, Zilele Crasnei, este organizat de Primăria Comunei, Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj, Consiliul Local, Cultele Religioase din Crasna, Asociația „Cserey Farkas”, Asociația „Petőfi Sándor”, Fundația „Pro Crasna”, Crasna Serv. SRL, Organizația întreprinzătorilor mici și mijlocii din Crasna, Liceul Tehnologic „Cserey-Goga” și Clubul Tinerilor Maghiari din Crasna. Dintre activități enumerăm: Parada fanfarelor și a motocicliștilor, Festivalul dansurilor populare, Gala Talentelor Locale, Concurs culinar, Concurs de atelaje, Tombolă și Petrecere retro, Parada fanfarelor, Atelierul de creație populară, Muzeul satului, Expoziție de creativitate, cu lucrări ale elevilor din Crasna, Expoziție de pictură (Caba Maria-pictor și elevii de la școală), Expoziție de produse agricole, Cortul copiilor și Cortul de sănătate, Cupa Crasna la fotbal, Zboruri cu moto-deltaplane, Standul Asociației Fii Marinului, Crosul Crasnei, ș.a. La Zilele Crasnei se organizează și Concursul internațional de atelaje, un concurs tehnic și de frumusețe, la care participă patru trăsuri din Crasna și invitați din țară și străinătate. Modelul este inspirat din localitatea Sarkad din Ungaria.

Diversitatea religioasă din comună creează subculturi aparte, prin implicarea unora dintre aceste culte în viața socială a comunităților lor, dar ele se implică și în viața comunității în ansamblu. Biserica Reformată are doi preoți dintre care unul are rangul de protopop, biserica locală având astfel o importanță micro-regională. Biserica Baptistă are o importanță regională, Centrul misionar s-a mutat de la Zalău la Crasna, se numește Centrul Misionar Sălăjean și polarizează bisericile baptiste maghiare din Baia Mare, Satu Mare și Sălaj. Școala pentru laici, care pregătește tineri pentru slujire, de la această Biserică, s-a mutat recent de la Borla (comuna Bocșa) la Crasna și anual, sute de tineri vin la întruniri. Fanfara Bisericii Baptiste a împlinit 70 de ani de existență. În cadrul bisericii două persoane predau lecții de pian. Târgul caritabil de Crăciun este un eveniment inițiat de organizația de femei UDMR, la care participă și toate cultele religioase. La târg se vând prăjituri, produse gastronomice locale, artizanat, tablouri și felicitări, iar din banii adunați și din donații sunt ajutați copii defavorizați din comunitate. În a doua zi de târg se desfășoară Gala tinerelor talente unde copii prezintă producția lor culturală. Târgul culminează cu un Concert ecumenic de Crăciun la care participă peste șase sute de localnici și care exprimă cel mai bine cooperarea culturală locală.

În 29 decembrie, de 20 de ani se serbează Ziua bărbaților din Crasna, care presupune degustări de vinuri locale de către un juriu condus de un profesionist, premiera celor mai bune vinuri și o masă festivă la care se organizează și tombolă. Pe lângă progresele tehnologice, acest eveniment motivează și impulsionează producătorii locali să producă vinuri de o calitate din ce în ce mai bună.

Crasna a găzduit în trecut o importantă comunitate evreiască, astăzi aproape dispărută. Cimitirul evreiesc din comună și casa rabinului se află în condiții foarte bune și îngrijite. Comuna menține legătura cu diaspora evreiască sau cu urmașii evreilor plecați.

1.5.7 Sport

Comuna Crasna are tradiție în fotbalul sălăjean, începând de la Spartac Crasna, Fibrex și CS Crasna, care au jucat în Liga a IV-a și au avut rezultat notabile. Din toamna anului 2018, CS Crasna s-a retras din Liga a IV-a, iar comuna a rămas fără o echipă de fotbal, până în anul 2020, când prin implicarea lui Rudolf Stanciu și a autorităților locale, a fost susținută din nou echipa de fotbal.

Astfel, fotbalul din Crasna se rezumă la nivel de copii și juniori. În acest sens, a fost înființat clubul Futbol Klub Kraszna și s-au format deja grupe de juniori, C, D și E. Rudolf Stanciu, Jozsa Csongor, Benko Csaba, Mate Levente sunt antrenorii care se ocupă de grupele de juniori, iar în perioada următoare va fi adus și un antrenor care să se ocupe de pregătirea portarilor. Noul club din Crasna își dorește să pună accentul și pe fotbalul feminin, astfel că va forma și o grupă de fete în perioada următoare. Echipa din Crasna are o colaborare bună cu FK CSIKSZEREDA, Academia Csikszereda, astfel că cei mai buni juniori de la Crasna vor face pasul spre academia din Miercurea Ciuc.

În cadrul zilelor comunei, echipa de fotbal joacă meciuri demonstrative cu echipe din Ungaria, dar și cu echipe din comunele înfrățite.

Liceul "Cserey-Goga" organizează cu echipa de handbal, Campionatul de handbal mixt, la care participă numeroase echipe din țară.

În comună există un grup informal de alpinism (Lukacs), dar și Clubul de Aviație Deltafly Crasna care deține aerodromul local și efectuează zboruri de agrement, cu moto-deltaplane în special. Aerodromul are un protocol și cu SMURD, pentru aterizarea elicopterelor în caz de necesitate.

Comuna nu deține până în prezent o pistă de alergare, dar ideea înființării este aproape conturată, existând cerere din partea multor locuitori și preocupare a autorităților de a găsi soluții.

1.5.8 Turism

Comuna Crasna este una dintre cele mai frumoase așezări din județul Sălaj. Aceasta fiind o localitate cu un relief deluros specific, cu construcții tradiționale, obiceiuri și oameni care iubesc cântecul și dansul popular. Comuna face eforturi ca această moștenire să fie păstrată, cunoscută și promovată pentru generațiile următoare.

Obiectivele turistice principale ale comunei sunt:

Dealurile cu vii (dealurile Mocsar, Dealul Mic, Dealul Mare, Cioncaș și Rozsas), aici se află căsuțele de vacanță, construcții tradiționale văruiate în alb și acoperite cu viță de vie, tot aici se găsesc și cele aproape 1000 de pivnițe de vin.

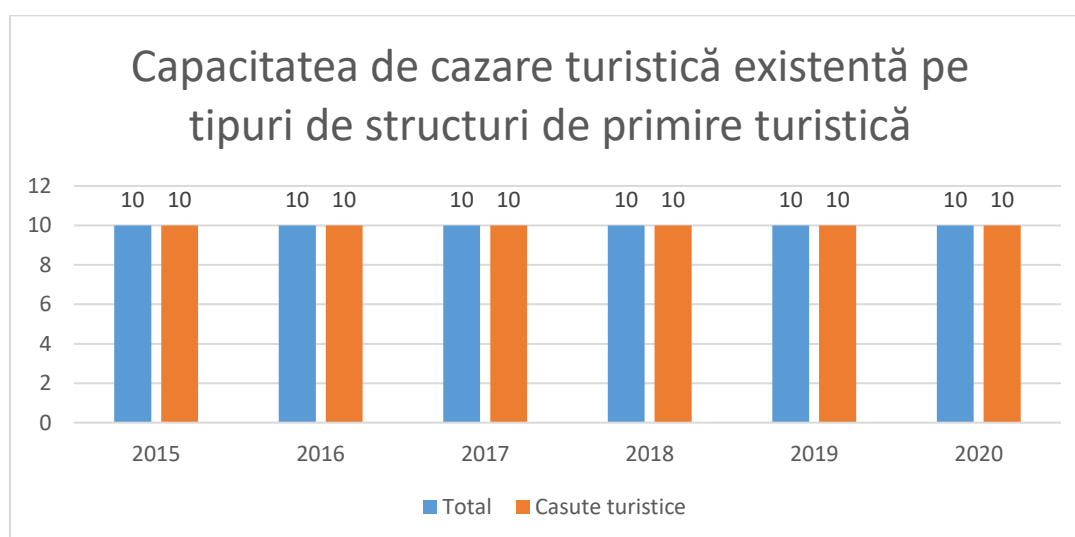
Comuna este străbătută de râul Crasna, acesta se varsă în lacul de acumulare artificial construit pe teritoriul comunei, oferind o posibilitate de relaxare turiștilor care vizitează comuna, dar în special amatorilor de pescuit.

Biserica reformată este una din atracțiile principale ale comunei aceasta fiind construită în sec. al XIV-lea în stil gotic și renovată în 1909. Aceasta are un tavan ornat cu casete pictate cu elemente naturale, biblice și de basm popular, buchete în stil renascentist realizate de Pataki Asztalos Janos în 1736. În grădina bisericii se află monumentul eroilor din Crasna căzuți în primul și al doilea război mondial și monumentul dedicat Revoluției și luptei pentru libertate din 1848-49.

O altă atracție este biserica catolică din comună și monumentul „CSEREY FARKAS” din fața bisericii.

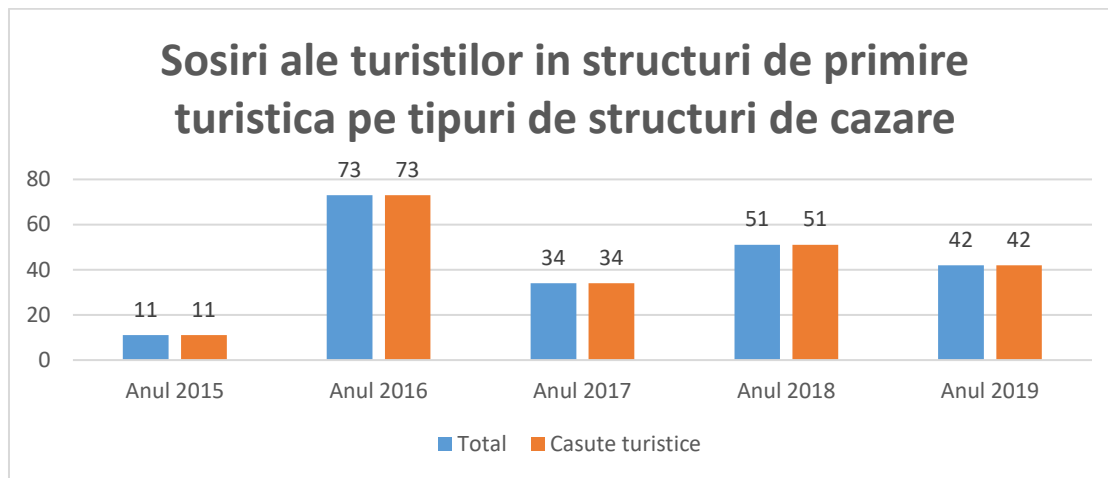
Din punct de vedere al capacității turistice comuna Crasna deține un hotel cu 20 de locuri de cazare și o pensiune cu 6 locuri. Există mai multe locuri de servire a mesei, o pizzerie și restaurantele "CRASNA" cu capacitate de 100 de locuri și „SAKY” cu capacitate de peste 160 de locuri și alte restaurante mai mici. Există și 10 căsuțe turistice, conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică.

Figura 12: Capacitatea de cazare turistică pe tipuri de structuri de primire turistică, în comuna Crasna

Sursa: INS, prelucrare proprie.

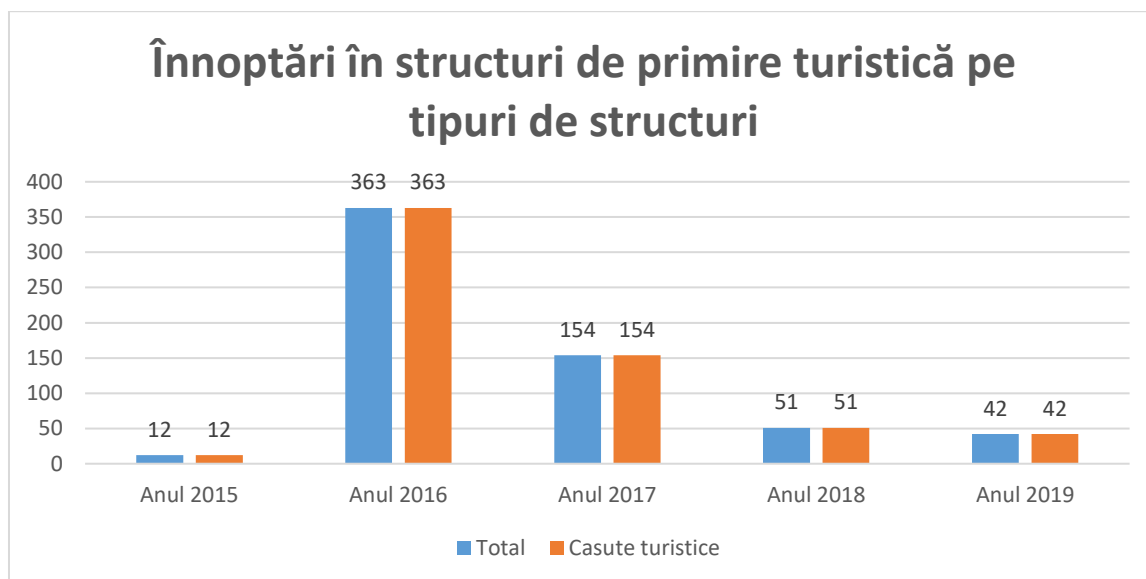
Figura 13: Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri de cazare în comuna Crasna

Sursa: INS, prelucrare proprie.

După cum reiese din graficul de mai sus, numărul sosirilor turiștilor este într-o scădere, acest lucru se poate datora și contextului actual de pandemie de COVID-19.

Figura 14: Înnoptări în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri, în comuna Crasna

Sursa: INS, prelucrare proprie.

1.5.9 Siguranța publică

Ordinea publică este asigurată de postul de poliție din Crasna, care este subordonat operativ Poliției orașului Șimleul Silvaniei și operațional Serviciului județean de ordine publică din cadrul IPJ Sălaj.

Postul de poliție deservește comuna Crasna și alte 6 comune: Pericei, Vârșolt, Bănișor, Sîg, Horoatul Crasnei și Cizer. În prezent sunt 4 lucrători de poliție în comună.

Cauzele principale ale infracționalității locale, din precizările poliției din comună, sunt legate de lipsa de educație, lipsa resurselor materiale, consumul de alcool, neasigurarea corespunzătoare a proprietăților, modelelor proaste din societate și mass-media, slabei eficiențe a măsurilor permise de lege, ș.a. Poziționarea comunei determină un tranzit destul de important, iar târgurile locale atrag și infractori, hoți de ocazie, voiajori.

Nivelul de infracționalitate în comună este relativ scăzut, colaborarea remarcabilă dintre Poliție și Primărie conducând la măsuri comune de prevenție. În ultimii 10 ani s-au înregistrat 2 accidente rutiere cu victime, nici un omor, lovituri cauzatoare de moarte-1, tâlhării 2, furturi din locuințe 1, furturi de lemn din pădure. Există multe infracțiuni nedeclarate, care țin de furturi din gospodării, pagube și distrugerii în culturile agricole și alte fapte care nu constituie pagube importante, dar sunt mai degrabă deranjante. Cerșetoria este deseori utilizată ca pretext pentru intrarea și furtul din gospodării. În prezent, în comuna Crasna sunt instalate peste 60 de camere de supraveghere în spațiile publice.

Poliția locală este înființată din anul 2012 în scopul exercitării atribuțiilor privind apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a proprietății private și publice, prevenirea și descoperirea infracțiunilor, în următoarele domenii:

- a) ordinea și liniștea publică, precum și paza bunurilor;
- b) circulația pe drumurile publice;
- c) disciplina în construcții și afișajul stradal;
- d) protecția mediului;
- e) activitatea comercială;
- f) evidența persoanelor;
- g) alte domenii stabilite prin lege.

Poliția locală din Crasna își desfășoară activitatea pe baza principiilor: legalității, încrederii, previzibilității, proximității și proporționalității, deschiderii și transparenței, eficienței și eficacității, răspunderii și responsabilității, imparțialității și nediscriminării.

Poliția locală își desfășoară activitatea:

- a) în interesul comunității locale, exclusiv pe baza și în executarea legii, precum și a actelor autorității deliberative și ale celei executive ale administrației publice locale;
- b) în conformitate cu reglementările specifice fiecărui domeniu de activitate, stabilite prin acte administrative ale autorităților administrației publice centrale și locale.

Poliția locală comunică, de îndată, organelor abilitate datele cu privire la aspectele de încălcare a legii, altele decât cele stabilite în competența sa, de care a luat cunoștință cu ocazia îndeplinirii misiunilor și activităților specifice.

În exercitarea atribuțiilor ce îi revin, poliția locală cooperează cu unitățile, respectiv cu structurile teritoriale ale Poliției Române, ale Jandarmeriei Române, ale Poliției de Frontieră Române și ale Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, cu celelalte autorități ale administrației publice centrale și locale și colaborează cu organizații neguvernamentale, precum și cu persoane fizice și juridice, în condițiile legii.

Poliția locală solicită intervenția unităților/structurilor teritoriale competente ale Poliției Române sau ale Jandarmeriei Române pentru orice alte situații ce excedează atribuțiilor ce îi revin, potrivit prezentei legislației specifice.

Poliția locală poate încheia cu alte autorități și instituții publice protocoale de cooperare având ca obiect detalierea modalităților prin care, în limitele competențelor legale ale fiecărei structuri, acestea își oferă sprijin în îndeplinirea activităților sau a misiunilor specifice.

Poliția locală Crasna este organizată și funcționează, ca un compartiment funcțional în cadrul aparatului de specialitate al primarului. Este încadrat cu 7 funcții publice specifice, din care 1 funcție de specifică de Șef birou și 6 funcții specifice de execuție de Polițist local.

CAPITOLUL II. Analiza cadrului strategic

2.1 Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă

România s-a alăturat liderilor celor 193 state membre ale ONU la Summit-ul privind dezvoltarea din septembrie 2015 adoptând Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei

dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. Pentru prima oară, acțiunile vizează în egală măsură statele dezvoltate și cele aflate în curs de dezvoltare.

Central Agendei 2030 se regăsesc cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), reunite informal și sub denumirea de Obiective Globale. Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabilește o agendă de acțiune ambițioasă pentru următorii 15 ani în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a in justiției și protejării planetei până în 2030.

1. Fără sărăcie – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2. Foamete „zero” – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3. Sănătate și bunăstare – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4. Educație de calitate – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
5. Egalitate de gen – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
6. Apă curată și sanitație – Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7. Energie curată și la prețuri accesibile – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8. Muncă decentă și creștere economică – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9. Industrie, inovație și infrastructură – Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10. Inegalități reduse – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11. Orașe și comunități durabile – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
12. Consum și producție responsabile – Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13. Acțiune climatică – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.

14. Viața acvatică – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.
15. Viața terestră – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
16. Pace, justiție și instituții eficiente – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor - Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

2.2 Contextul european și național privind perioada de programare 2021-2027

UE a avut un rol esențial în conturarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă și se angajează să fie lider în punerea în aplicare a Agendei 2030. Două direcții de lucru ale CE:

1. Integrarea ODD în cadrul politic european și în prioritățile actuale ale Comisiei;
2. Dezvoltarea în continuare a viziunii pe termen lung și a obiectivelor politicilor sectoriale de după 2020, pregătind implementarea pe termen lung a ODD;

Obiectivele de politică pentru perioada 2021-2027:

Investiții sub OP 1 - O Europă mai inteligentă – o transformare economică inovatoare și inteligentă:

- consolidarea competențelor în materie de cercetare și inovare, precum și preluarea tehnologiilor avansate
- valorificarea avantajelor digitalizării pentru cetățeni, societăți comerciale și guverne
- îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii și internaționalizare

Investiții sub OP 2 - O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon:

- promovarea măsurilor de eficiență energetică și energia din surse regenerabile

- adaptarea la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența în fața dezastrelor
- gestionarea durabilă a apelor
- tranziția la o economie circulară
- consolidarea biodiversității, infrastructurii verzi în mediul urban și a reduce poluării

Investiții sub OP 3 - O Europă mai conectată – mobilitate și conectivitate TIC regională:

- dezvoltarea rețelelor transeuropene de transport durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv asigurarea unui acces îmbunătățit la rețelele transeuropene de transport, mobilitatea națională, regională și transfrontalieră
- promovarea mobilității urbane multimodale
- consolidarea conectivității digitale

Investiții sub OP 4 - O Europă mai socială – implementarea Pilonului european al drepturilor sociale:

- îmbunătățirea accesului la piața muncii prin politici active în domeniul pieței forței de muncă, anticiparea nevoilor în materie de competențe și sprijinirea tranzițiilor și a mobilității pe piața muncii
- îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței sistemelor de educație și formare, pentru piața forței de muncă
- favorizarea incluziunii active, pentru a promova integrarea socioeconomică a comunității române, pentru a consolida accesul la servicii de calitate, pentru a aborda problema deprivării materiale și pentru a investi în locuințe, asistență medicală și infrastructura de îngrijire pe termen lung

Investiții sub OP 5 - O Europă mai aproape de cetățeni – dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă prin inițiative locale:

- promovarea dezvoltării integrate în zonele urbane, în principal în orașele reședință de județ
- sprijinirea dezvoltării locale integrată socială, economică, culturală și de mediu și securitatea.

Corelarea obiectivelor de politică cu fondurile europene:

Tabelul 14: Corelarea obiectivelor de politică cu fondurile europene.

Obiectivul de politică	Fond
OP 1 - O Europă mai inteligentă	FEDR
OP 2 – O Europă mai ecologică	FEDR, FC
OP 3 – O Europă mai conectată	FEDR, FC
OP 4 – O Europă mai socială	FEDR, FSE
OP 5 – O Europă mai aproape de cetățeni	FEDR

Sursa: Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă

Planul de redresare pentru Europa¹

Pentru stimularea redresării țărilor în urma situației pandemice, la nivelul Uniunii Europene a fost conceput instrumentul NextGenerationEU, al cărui buget este de 1 800 de miliarde EURO va susține reconstrucția Europei după criza provocată de COVID-19. Reconstrucția va susține dezvoltarea unei Europe mai ecologice, digitală și rezilientă. În data de 10 noiembrie 2020, Parlamentul European împreună cu țările din Uniunea Europeană, au ajuns la un acord referitor la următorul buget al Uniunii Europene pe termen lung și la instrumentul NextGenerationEU. Acordul va suplimenta cu 15 miliarde EURO fondurile pentru anumite programe² în cadrul bugetului pe termen lung pentru perioada 2021-2027.

Distribuția fondurilor Uniunii Europene este sintetizată în tabelul de mai jos:

Tabelul 15: Distribuția fondurilor Uniunii Europene în perioada 2021-2027:

Domenii	Buget UE termen lung (2021-2027)	NextGenerationEU	Total
Piața unică, inovare și sectorul digital	132,8 miliarde EUR	10,6 miliarde EUR	143,4 miliarde EUR
Coeziune, reziliență și valori	377,8 miliarde EUR	721,9 miliarde EUR	1 099,7 miliarde EUR

¹ Informații preluate de pe pagina CE, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_ro

² Este vorba despre următoarele programe: Orizont Europa, Erasmus+, „UE pentru sănătate”, Fondul de gestionare integrată a frontierelor, „Drepturi și valori”, Europa creativă, InvestEU, Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă, „Ajutor umanitar”.

Resurse naturale și mediu	356,4 miliarde EUR	17,5 miliarde EUR	373,9 miliarde EUR
Migrație și gestionarea frontierelor	22,7 miliarde EUR	-	22,7 miliarde EUR
Securitate și apărare	13,2 miliarde EUR	-	13,2 miliarde EUR
Vecinătate și întreaga lume	98,4 miliarde EUR	-	98,4 miliarde EUR
Administrația publică europeană	73,1 miliarde EUR	-	73,1 miliarde EUR
TOTAL	1 074,3 miliarde EUR	750 miliarde EUR	1 824,3 miliarde EUR

Sursa: Comisia Europeană

NextGenerationEU este un instrument temporar de redresare a cărui valoare este de 750 de miliarde EURO, și îi va permite Comisiei să obțină fonduri de pe piața de capital. Mai mult, acesta va contribui la repararea pagubelor economice și sociale provocate de pandemia de COVID-19.

Elementul central al instrumentului **NextGenerationEU** este Mecanismul de Redresare și Reziliență, care oferă împrumuturi și granturi în valoare de 672,5 miliarde EURO pentru sprijinirea reformelor și investițiilor întreprinse de țările Uniunii Europene. Se dorește astfel atenuarea impactului economic și social al pandemiei de COVID-19, dar și de a face ca economiile și societățile europene să devină mai durabile, reziliente și mult mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile oferite de tranziția către o economie verde și de tranziția digitală. Fiecare stat membru lucrează la propriul plan de redresare și reziliență pentru a accesa fonduri din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență.

Tabelul 16: Defalcarea fonduri NextGenerationEU

Mecanismul de redresare și reziliență (RRF)	672,5 miliarde EUR (din care 360 mld. EUR credite)
ReactEU	47,5 miliarde EUR
Orizont Europa	5 miliarde EUR
Programul InvestEU	5,6 miliarde EUR
Dezvoltare rurală	7,5 miliarde EUR
Fondul pentru o tranziție justă (JTF)	10 miliarde EUR
RescEU	1,9 miliarde EUR
TOTAL	750 miliarde EUR

Sursa: Comisia Europeană

Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) urmează să pună la dispoziția statelor membre 672,5 miliarde EURO sub formă de împrumuturi și subvenții, în vederea sprijinirii reformelor și investițiilor întreprinse de statele membre.

Prioritățile UE cu privire la NextGenerationEU și Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) oferă o oportunitate fără precedent de a accelera redresarea în Europa și de a consolida angajamentul față de tranzițiile duble: verde și digital.

Comisia Europeană va evalua planurile realizate de statele membre în raport cu două obiective:

- **37% din fonduri să fie alocate investițiilor și reformelor ecologice** - fiecare plan de recuperare și reziliență va trebui să includă minimum 37% din cheltuielile legate de climă. Progresul către alte obiective de mediu este, de asemenea, important, în conformitate cu acordul verde european.
- **20% din fonduri să fie alocate investițiilor și reformelor digitale** - fiecare plan de recuperare și reziliență va trebui să includă cel puțin 20% din cheltuieli pentru a încuraja tranziția digitală. Comisia dezvoltă o metodologie pentru a se asigura că investițiile sunt direcționate atât către infrastructură, cât și către capacitățile digitale.

Comisia încurajează statele membre să includă în planurile lor investiții și reforme în următoarele domenii :

1. Accelerare – acordarea de întâietate tehnologiilor curate perene și accelerarea dezvoltării și utilizării surselor regenerabile de energie.
2. Renovare – îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice și private.
3. Reîncărcare și realimentare – promovarea unor tehnologii curate, viabile pe termen lung, pentru a accelera utilizarea unor stații de transport, încărcare și realimentare durabile, accesibile și inteligente și pentru a extinde rețeaua de transport public.
4. Conectare – introducerea rapidă a serviciilor rapide în bandă largă în toate regiunile și gospodăriile, inclusiv a rețelelor de fibră optică și a rețelelor 5G.
5. Modernizare – digitalizarea administrației și a serviciilor publice, inclusiv a sistemelor judiciare și de asistență medicală.
6. Extindere pe scară largă – Creșterea capacităților de cloud de date industriale în Europa și dezvoltarea celor mai puternice, de vârf și sustenabile procesoare.

7. Recalificare și perfecționare – Adaptarea sistemelor de învățământ pentru a sprijini competențele digitale și educația și formarea profesională pentru toate vârstele.

PACTUL VERDE EUROPEAN

UE a adoptat obiectivul de a realiza neutralitatea climatică până în 2050, și anume de a reduce la zero emisiile de gaze cu efect de seră (GES). Atât actualul său obiectiv privind clima pentru anul **2030**, de a realiza o reducere cu cel puțin **55 %³ a emisiilor de gaze cu efect de seră**, cât și legislația în domeniul climei, al energiei și al transporturilor au fost adoptate în perspectiva reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin **80 % până în 2050**.

Țintă: reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 55 % până în 2030, în comparație cu 1990 (ținta anterioară viza o reducere de 40%, obiectivul actual e semnificativ mai ambițios) => **neutralitate climatică până în 2050**.

Pactul Verde European oferă un plan de acțiune menit:

- Să stimuleze utilizarea eficientă a resurselor prin trecerea la o economie circulară, mai curată;
- Să refacă biodiversitatea și să reducă poluarea.

Planul creionează investițiile necesare și instrumentele de finanțare disponibile. În același timp, arată cum se poate asigura o tranziție justă și incluzivă. UE vrea să devină neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050. Pentru a transforma acest angajament politic în obligație juridică, am propus o Lege Europeană a Climei.

Sunt necesare acțiuni în toate sectoarele economiei, inclusiv:

- Investiții în tehnologii ecologice;
- Sprijin pentru inovare în sectorul industrial;
- Introducerea unor forme de transport privat și public mai puțin poluante, mai ieftine și mai sănătoase;
- Decarbonizarea sectorului energetic;
- Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor;

³ Modificat septembrie 2020 de la 40%, ținta anterioară

- Colaborarea cu partenerii internaționali pentru îmbunătățirea standardelor de mediu la nivel mondial.

Mecanismul European pentru o Tranziție Justă

UE va oferi sprijin financiar și asistență tehnică pentru a-i ajuta pe cei mai afectați de trecerea la economia verde. Pentru aceasta, a creat așa-numitul Mecanism pentru o tranziție justă. Mecanismul pentru o tranziție justă este un instrument-cheie creat pentru a se asigura că tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic are loc în mod echitabil și că nimeni nu este lăsat în urmă. El asigură un sprijin specific menit să ajute la mobilizarea a cel puțin 100 de miliarde de euro în perioada 2021–2027 pentru cele mai afectate regiuni, cu scopul de a atenua impactul socioeconomic al tranziției.

Domenii de acțiune:

- 1. Biodiversitate - Strategia UE privind Biodiversitatea (2030)**
- 2. Agricultură durabilă - prin Politica Agricolă Comună⁴ (CAP)**
- 3. Energie curată**
- 4. Industrie durabilă**
- 5. Clădiri & renovare⁵**
- 6. Mobilitate durabilă⁶**
- 7. Eliminarea poluării**

Noua politică de coeziune europeană 2021-2027

⁴ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/sustainability/sustainable-cap_ro#documents

⁵ Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/859198/Building_and_Renovating_en.pdf.pdf

⁶ Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/859484/Sustainable_mobility_ro.pdf.pdf

În luna mai 2018, Comisia Europeană a publicat propunerea privind pachetul legislativ privind Politica de Coeziune (PC) 2021-2027⁷ care cuprinde mai multe reglementări pentru noua perioadă de bugetare:

- Regulamentul privind prevederile comune (CPR);
- Regulamentul privind Fondul European de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul de coeziune (FC);
- Regulamentul privind cooperarea teritorială;
- Regulamentul privind mecanismul de cooperare transfrontalieră;
- Regulamentul privind „Fondul social european plus” (FSE+).

Astfel noua politică de coeziune se va realiza prin intermediul a 7 fonduri comune la nivelul UE, cu un set unic de norme:

1. Fondul european de dezvoltare regională (FEDR);
2. Fondul de coeziune (FC);
3. Fondul social european (FSE);
4. Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM);
5. Fondul pentru azil și migrație (FAMI);
6. Fondul pentru securitate internă (ISF);
7. Instrumentul pentru frontiere externe și vize (IBMF).

Comparativ cu perioada de programare anterioară, CPR nu mai acoperă Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR).

⁷ Online: https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_en

Tabelul 17: Prioritățile naționale de investiții, pentru perioada 2021-2027, au fost definite în cadrul Acordului de Parteneriat între UE și România⁸:

Obiectiv strategic	Obiective specifice	Observații
Obiectivul de Politică 1 - o Europă mai inteligentă și mai competitivă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente	1.1 Cercetare&Dezvoltare&Inovare (CDI) - dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate. 1.2 Digitalizare - fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor. 1.3 Competitivitate - Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor. 1.4 Specializare, tranziție, antreprenariat - dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat.	România va contribui la acest obiectiv prin sprijinirea creșterii gradului de integrare a sistemului Cercetare, Dezvoltare și Inovare din România în European ResearchArea, întărirea cooperării dintre organizațiile CDI și întreprinderi, creșterii nivelului de investiții în CDI pentru a asigura trecerea de la idee la produse/servicii în piață, digitalizării serviciilor publice prin modernizarea și simplificarea procedurilor administrației publice locale și centrale, dezvoltării unor competențe profesionale adaptate la economia cunoașterii în ceea ce privește procesul de descoperire antreprenorială la nivel național și regional.
Obiectivul de Politică 2 - o Europă mai ecologică, cu	2.1 Energie - promovarea eficienței energetice și	Conform Raportului de țară, România se confruntă cu o

⁸ Acord Parteneriat UE, var octombrie 2020, online: <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/10/f34ee115f5f182da2d52a34f79525a63.pdf>

emisii scăzute de carbon , în tranziție spre o economie fără emisii și rezilientă, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și justă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a reducerii impactului asupra schimbărilor climatice și adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor	reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, promovarea energiei din surse regenerabile, dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare. 2.2 Schimbări climatice, riscuri, apă - promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor; promovarea gestionării sustenabile a apei. 2.3 Economie circulară - Economia circulară - promovarea tranziției către o economie circulară, extinderea schemelor de gestionare integrată a deșeurilor, colectarea separată, reutilizarea și reciclarea acestora. 2.4 Biodiversitate - Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării (investiții în Natura 2000). 2.5 Aer – implementarea măsurilor care vizează creșterea calității aerului: dotarea rețelei naționale de monitorizare a calității aerului;	serie de probleme in domeniile subsecvente OP2, respectiv: Investițiile în eficiența energetică rămân în continuare scăzute, în ciuda unor stimulente adecvate din partea statului iar pentru îndeplinirea obiectivul UE 2030 de eficiență energetică de 32,5%, trebuie atrasă o cotă mai mare de finanțare privată. Investițiile pentru eficientizarea energetică a clădirilor publice și rezidențiale, pentru îmbunătățirea serviciilor de încălzire publice (SACET) pot contribui în mod semnificativ la creșterea eficienței energetice și pot sprijini tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Calitatea slabă a aerului continuă să fie o problemă în România, iar în conformitate cu Raportul de țară 2020 s-au identificat măsuri de sprijin menite să abordeze principalele surse de poluare a aerului (încălzirea locuințelor,
---	--	--

	Finanțarea sistemelor de încălzire pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice. 2.6 Situri contaminate – Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării: măsuri de remediere a siturilor contaminante, inclusiv refacerea ecosistemelor; – Regenerarea spațiilor urbane degradate și abandonate, reconversia funcțională a terenurilor virane degradate, neutilizate, abandonate, reincluderea acestora în circuitul social/economic sau ca rezervă pentru viitoare investiții pentru o dezvoltare urbana durabila; dezvoltarea și aplicarea conceptului de Smart City. 2.7 Mobilitate urbana - investiții bazate pe planuri de mobilitate urbana durabile; dezvoltarea rețelelor regionale și locale de transport pe cale ferată și metrou.	transporturile), care să conducă la îmbunătățirea calității aerului și la modernizarea monitorizării. Politica României în domeniul apei prezintă în continuare deficiențe, în special în ceea ce privește accesul la apă și la salubritate în zonele rurale, precum și cantitatea și calitatea apei potabile. În raportul de Țară din 2020 au fost identificate măsuri pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de apă potabilă și de ape uzate, pentru monitorizarea calității apei potabile și modernizarea laboratoarelor pentru o mai bună monitorizare a substanțelor deversate în ape. Țara înregistrează în continuare o rată scăzută de reciclare a deșeurilor municipale (14%) și rate ridicate de depozitare a deșeurilor (70%). În plus, ratele de reciclare stagnează din 2013, în timp ce rata de incinerare a crescut ușor la 4%. În 2017,
--	--	---

		cantitatea de deșeuri municipale generate pe cap de locuitor în România continuă să se situeze cu mult sub media UE, de aproximativ 487 kg. De asemenea, în Raportul de Țară se menționează că în Raportul de alertă timpurie pentru România, se consideră că există riscul ca țara să nu atingă obiectivul privind pregătirea pentru reutilizarea/reciclarea deșeurilor municipale stabilit pentru 2020.
Obiectivul de Politică 3 - o Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a interconectivității TIC regionale	1.1 Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală. Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere. 1.2 Digitalizare pe bandă largă - Investiții în infrastructură de bandă largă de foarte mare capacitate, conform rezultatelor Planului	Sectorul infrastructură și transport din România se află sub media europeană la toate criteriile de analiză privind investițiile și infrastructura, conform celui mai recent European Transport and Infrastructure Score Board (2019). De asemenea, Raportul de țară privind România subliniază că rețeaua rutieră este una dintre cele mai puțin dezvoltate din UE, ceea ce are un impact negativ asupra competitivității țării. Pentru a contribui la o

	național sau regional privind banda largă.	Europă mai conectată, România trebuie să acționeze pentru a reduce decalajul de dezvoltare în domeniul infrastructurii de transport și pentru a crește conectivitatea cu restul Europei. Rămâne prioritară rețeaua primară la nivelul României, întinsă preponderent pe aliniamentul rețelei TEN-T centrală și TEN-T globală urmată de rețeaua secundară de transport care are rolul de a asigura accesibilitatea regională și urbană a rețelei primare de transport în mod eficient.
Obiectivul de Politica 4 – o Europă mai socială și mai incluzivă prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale	1.1 Politicile pieței muncii/Ocupare – îmbunătățirea accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, șomeri de lungă durată și grupurile dezavantajate pe piața muncii, persoane inactive, prin promovarea angajării pe cont propriu și a economiei sociale; dezvoltarea mecanismului de integrare multidisciplinară a politicilor de ocupare, educație,	În contextul schimbărilor structurale generate de globalizare și progresul tehnologic, România se confruntă cu provocări majore în ceea ce privește relevanța educației și formării pentru piața forței de muncă, utilizarea corespunzătoare a resurselor de muncă și productivitatea muncii. România se află pe ultimul loc din UE din perspectiva ponderii absolvenților de

	asistență socială și sănătate; - Valorificarea potențialului economic al tinerilor (inclusiv NEETs). 1.2 Educație – (i) îmbunătățirea calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale; (ii) promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți luând în considerare competențele digitale; (iii) promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, completarea studiilor și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar. 1.3 Incluziune socială, sărăcie - promovarea integrării socio-economice a comunităților marginalizate, a	studii superioare și a participării adulților la formare, cu impact direct asupra accesului la piața muncii. Intervențiile propuse a fi finanțate vor oferi posibilitatea adresării deficiențelor majore ale sistemului educațional și ale pieței muncii, așa cum au fost semnalate și în cadrul Recomandărilor Specifice de Țară: deficitul de competențe de bază și specifice, conform nevoilor pieței muncii, participarea redusă la educația timpurie, rata de părăsire timpurie a școlii, abandonul școlar, accesul egal pe piața muncii și participarea populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții.
--	--	---

	persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială (inclusiv rroma), inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor; îmbunătățirea condițiilor de locuit, inclusiv prin acordarea de locuințe sociale, înființarea de adăposturi de noapte și centre de urgență pentru categorii de persoane marginalizate: romi, persoane fără adăpost, familii monoparentale sărace, victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice; îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată.	
Obiectivul de Politica 5 – O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor	5.1 Turism, patrimoniu, cultură, securitate - promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului	Pentru asigurarea coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin

tipurilor de teritorii și a inițiativelor locale	cultural și a securității în zonele urbane. 5.2 Dezvoltare teritorială integrată - promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității.	dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE, este necesară o abordare integrată a problemelor teritoriale și locale la nivelul întregii țări. Această abordare integrată poate fi asigurată prin elaborarea și implementarea de strategii teritoriale integrate, fie la nivelul orașelor, fie la un nivel mai larg zonal sau chiar regional. Astfel, recunoscând rolul important al orașelor ca promotori de dezvoltare, trebuie sprijinită dezvoltarea urbană, pe baza priorităților identificate în Strategiile Integrate de Dezvoltare Urbană. Dezvoltarea urbană va fi finanțată din toate obiectivele de politică și va fi respectată alocarea minimă de 6% din FEDR pentru acest obiectiv. De asemenea, va fi sprijinită dezvoltarea zonelor urbane funcționale pentru orașele care elaborează o astfel de strategie.
--	--	---

2.3 Contextul național

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă – este structurată pe trei piloni: echitate socială, creștere economică și mediul și stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD.

Acordul de parteneriat pentru perioada 2021-2027 a fost conturat în jurul obiectivelor de politică trasate de către Comisia Europeană și urmărește obiectivele:

- OP 1 – O Europă mai inteligentă: 5,992 miliarde € (35%)
- OP 2 – O Europă mai ecologică: 5,136 miliarde € (30%)
- OP 3 – O Europă mai conectată + OP 4 – O Europă mai socială: 4,966 miliarde € (29%)
- OP 5 – O Europă mai aproape de cetățeni: 1,027 miliarde € (6%)

Planul Național de Redresare și Reziliență are o serie de principii de implementare, precum: distribuirea echitabilă a fondurilor din punct de vedere geografic; descentralizarea și rolul autorităților locale.

La nivelul României, Planul Național de Redresare și Reziliență acoperă 6 piloni prevăzuți de Regulamentul Uniunii Europene, care sunt structurați pe 15 componente. Acestea sunt prezentate în tabelul de mai jos⁹:

Tabelul 18: Piloni și componentele PNRR România

Pilon	Componente
Tranziția verde	Sistemul de management al apei Împădurim România și protejăm biodiversitatea Managementul deșeurilor Transport sustenabil Fondul pentru Valul renovării Energie
Transformare digitală	Cloud guvernamental și sisteme publice digitale
Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii	Reforme fiscale și reforma sistemului de pensii Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare
Coeziune socială și teritorială	Fondul local pentru tranziție verde și digitală Turism și cultură
Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională	Sănătate Reforme sociale Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali
Politici pentru noua generație	România Educată

Sursa: Planul de Redresare și Reziliență România

⁹ <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2021/06/0c2887df42dd06420c54c1b4304c5edf.pdf>

Alocarea totală a Planului Național de Redresare și Reziliență este de 29.2 miliarde de euro ¹⁰. Pentru fiecare componentă va fi alocată o sumă de bani după cum urmează:

Tabelul 19: Alocarea totală a Planului Național de Redresare și Reziliență

Componenta	Suma propusă spre alocare
componenta 1. - Managementul sistemului de apă și canalizare	1,88 miliarde euro
componenta 2 – Împădurim România și protejăm biodiversitatea	1,37 miliarde euro.
componenta 3 - Managementul deșeurilor	1,2 miliarde euro
Componenta 4. Transport sustenabil	7,62 miliarde euro.
Componenta 5. Fondul pentru Valul Renovării	2,2 miliarde euro
Componenta 6 - Energie	1,62 miliarde euro
Componenta 7 – Cloud guvernamental și sisteme publice digitale	1,89 miliarde euro.
componenta 8 - Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii	482 milioane euro.
Componenta 9 - Sprijin pentru mediul de afaceri, cercetare, dezvoltare și inovare	2,36 miliarde euro,
componenta 10 - tranziția verde și digitală a UAT-urilor	2,1 miliarde euro
componenta 11 - Turism și cultură	200 milioane euro.
Componenta 12 - Sănătate	2,45 miliarde euro
componenta 13 sunt propuse reforme în domeniul social	167 milioane euro
Componenta 14. Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali.	155 milioane euro.
Componenta 15 - România Educată	3,6 miliarde euro.

Sursa: Planul de Redresare și Reziliență România

Planul de Relansare și Reziliență al României stabilește prioritățile investiționale și reformele necesare pentru redresare și creștere sustenabilă, corelate tranziției verzi și digitale avute în vedere de Comisia Europeană.

2.4 Contextul regional

În urma consultărilor publice, Planul de Dezvoltare Regională (PDR) Nord-Vest 2021-2027 a fost supus și aprobat prin Hotărârea 542/17.02.2021.

¹⁰ <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

Potrivit documentului¹¹, regiunea are 1 obiective general, 5 obiective specifice corelate cu obiectivul general, împărțite în direcții de acțiune.

Cele 5 obiective specifice sunt:

1. Economie competitivă bazată pe inovare și digitalizare
2. Capital uman și social dezvoltat
3. Cadru de viață sustenabil, autentic și atractiv
4. Mediu natural valorificat responsabil
5. Conectivitate fizică și digitală ridicată

Figura 15: Prezentarea schematică a Planului de dezvoltare al Regiunii Nord-Vest 2021-2027

OBIECTIV GENERAL				
<i>Creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei regionale, valorificând diversitatea și autenticitatea locală și stimulând inovarea, în vederea dezvoltării echilibrate a teritoriului și creșterii standardului de viață</i>				
OBIECTIV SPECIFIC 1 Economie competitivă bazată pe inovare și digitalizare	OBIECTIV SPECIFIC 2 Capital uman și social dezvoltat	OBIECTIV SPECIFIC 3 Cadru de viață sustenabil, autentic și atractiv	OBIECTIV SPECIFIC 4 Mediu natural valorificat responsabil	OBIECTIV SPECIFIC 5 Conectivitate fizică și digitală ridicată
DIRECȚII DE ACȚIUNE 1.1. Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial și creșterea competitivității mediului de afaceri 1.2. Sprijinirea ecosistemului de inovare și a activităților economice în domeniile de specializare inteligentă 1.3. Stimularea CDI și adoptării tehnologiilor avansate, în mediul public și privat 1.4. Promovarea și dezvoltarea tehnologiilor digitale	DIRECȚII DE ACȚIUNE 2.1. Sprijinirea inserției pe piața muncii și corelarea competențelor profesionale cu dinamica și cerințele viitoare ale pieței 2.2. Stimularea participării la procesele de educație și formare continuă, bazate pe o infrastructură modernă și pe digitalizare 2.3. Modernizarea, digitalizarea și dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de sănătate, promovarea prevenției și a unui mod de viață sănătos 2.4. Sprijinirea incluziunii sociale și combaterea sărăciei 2.5. Cultivarea spiritului civic și a implicării comunității în procesele de dezvoltare locală	DIRECȚII DE ACȚIUNE 3.1. Dezvoltarea integrată și sustenabilă a zonelor urbane funcționale, a municipiilor și orașelor 3.2. Dezvoltarea zonelor rurale și creșterea calității vieții în mediul rural, prin echiparea cu infrastructură și dotări 3.3. Dezvoltarea infrastructurii și susținerea evenimentelor culturale, sportive și de agrement 3.4. Digitalizarea serviciilor publice dedicate comunității, vizitatorilor și actorilor economici 3.5. Protejarea și valorificarea patrimoniului antropic 3.6. Dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic	DIRECȚII DE ACȚIUNE 4.1. Protejarea și valorificarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi 4.2. Creșterea rezilienței la hazarduri naturale și schimbări climatice 4.3. Reducerea poluării, ameliorarea și monitorizarea calității factorilor de mediu 4.4. Promovarea utilizării sustenabile a resurselor energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă 4.5. Modernizarea și dezvoltarea sistemelor de management al apelor, apelor uzate și deșeurilor 4.6. Sprijinirea economiei circulare în vederea eliminării deșeurilor și (re)utilizării continue a resurselor	DIRECȚII DE ACȚIUNE 5.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport în lungul rețelei TEN-T 5.2. Creșterea conectivității locale feroviare și rutiere la rețeaua TEN-T 5.3. Sprijinirea mobilității durabile intra-regionale, inclusiv cu scop turistic și de agrement 5.4. Sprijinirea mobilității durabile în cadrul zonelor urbane funcționale, municipiilor și orașelor 5.5. Îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor digitale

Sursa: Comitetul Regional pentru elaborarea Planului de Dezvoltare Regională (PDR) al Regiunii Nord-Vest 2021-2027

2.5 Strategia la nivel județean¹²

Viziunea pentru strategia de dezvoltare a Județului Sălaj pentru perioada 2015-2020:

¹¹ <https://www.nord-vest.ro/wp-content/uploads/2021/02/PDR-NV-2021-2027-versiunea-feb-2021.pdf>

¹² Strategia județului Sălaj pentru perioada 2021-2027 nu este întocmită până la această dată.

”Sălajul va fi, la finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, un județ conectat la rețeaua majoră de transport din Europa Centrală, mai atractiv pentru investitori, antreprenori și turiști, care va oferi cetățenilor săi o calitate a vieții îmbunătățită, prin accesul nediscriminator la ocupare și servicii publice de calitate, beneficiind de o administrație eficientă și proactivă și respectând principiile dezvoltării durabile.”

Viziunea formulată în acest document strategic, definește o orientare clară și ambițioasă, subliniind principalele obiective pentru planul strategic.

Misiunea inclusă în document conturează logica de gândire din spatele viziunii prin prezentarea aspectelor necesare pentru realizarea acesteia. Ne este prezentată necesitatea parteneriatelor solide dintre cetățeni, administrație, mediu de afaceri și societatea civilă pentru transpunerea viziunii, alături de utilizarea resurselor și avantajelor competitive pentru exploatarea potențialului județului și realizarea unei dezvoltări durabile. Este subliniată cooperarea pentru atingerea nivelului european, gestiunea inovativă a resurselor și managementul eficient al forței de muncă.

Obiectivul general al strategiei :

”Creșterea durabilă a calității vieții locuitorilor județului Sălaj, prin îmbunătățirea conectivității acestuia, furnizarea de servicii publice de calitate, reducerea diferențelor de dezvoltare între mediul urban și rural, oportunități sporite de ocupare în domenii cu valoare adăugată ridicată (industria metalurgică și a produselor din metal, a cauciucului, a mobilei, a materialelor de construcții, bio, agro-food, turism) și incluziunea socială a categoriilor defavorizate”

Tabelul 20: Sinteza obiectivelor generale și obiectivelor specifice, Sălaj

Obiective Generale (sectoriale)	Obiective specifice
O.G. 1. Conectarea Județului Sălaj la principalele coridoare de transport din rețeaua TEN--T și centre urbane din regiunea nord--vest și creșterea mobilității durabile în interiorul acestuia	O.S.1.1 Asigurarea conectării județului Sălaj la infrastructura majoră TEN--T din România și Europa Centrală și de Est și la principalii poli urbani din regiune
	O.S.1.2. Creșterea conectivității cu rețeaua majoră, cu celelalte județe din regiune și întărirea legăturilor de transport dintre centrele urbane și zonele rurale polarizate
	O.S.1.3. Îmbunătățirea mobilității în interiorul localităților urbane și rurale din județ, în vederea reducerii congestiei și a emisiilor de CO2

	O.S.1.4. Asigurarea accesului facil la principalele obiective economice din județ
	O.S.1.5. Crearea de alternative atractive la transportul motorizat pentru locuitorii județului
	O.S.1.6. Încurajarea transportului în comun și asigurarea multimodalității
O.G. 2. Creșterea competitivității economiei județului prin susținerea sectoarelor cu potențial de specializare inteligentă, inclusiv a turismului	O.S.2.1. Dezvoltarea infrastructurii--suport și a serviciilor de sprijinirea afacerilor din județ
	O.S.2.2. Dezvoltarea infrastructurii--suport pentru activități de CDI, încurajarea parteneriatelor public--private în domeniu și a transferului tehnologic
	O.S.2.3. Asigurarea accesului populației și mediului de afaceri la rețeaua de Internet în bandă largă și la servicii publice on--line
	O.S.2.4. Creșterea competitivității întreprinderilor din județ, cu precădere a IMM--urilor și sprijinirea accesului acestora la capital
	O.S. 2.5. Valorificarea potențialului turistic al județului și creșterea încasărilor din domeniu
	O.S. 2.6. Creșterea ponderii energiei electrice și termice produse la nivel județean din surse regenerabile
O.G. 3. Creșterea nivelului de instruire și formare, în strânsă corelare cu nevoile mediului de afaceri, și a gradului de ocupare a populației județului, cu precădere a celei provenite din grupuri vulnerabile	O.S.3.1. Îmbunătățirea accesului populației la educație inițială de calitate, adaptată cerințelor de pe piața muncii
	O.S.3.2. Creșterea ocupării în rândul persoanelor provenite din grupuri vulnerabile și creșterea calității resurselor de muncă din județ
O.G. 4. Asigurarea dezvoltării durabile a județului Sălaj prin îmbunătățirea calității factorilor de	O.S.4.1. Asigurarea managementului integrat al deșeurilor
	O.S.4.2. Asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației și creșterea gradului de colectare și epurarea apelor uzate:

mediu, conservarea biodiversității și managementul adecvat al riscurilor	O.S.4.3. Conservarea biodiversității existente la nivelul județului
	O.S.4.4. Reducerea poluării solurilor din județ
	O.S.4.5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestiunea adecvată a riscurilor
O.G. 5. Creșterea competitivității sectorului agro-forestier, diversificarea economiei rurale și reducerea decalajelor de dezvoltare față de mediul urban	O.S.5.1. Restructurarea și creșterea competitivității exploatațiilor agricole și forestiere
	O.S.5.2. Gestiunea durabilă a resurselor naturale din mediul rural și combaterea schimbărilor climatice
	O.S.5.3. Diversificarea economiilor rurale și creșterea ocupării forței de muncă
	O.S.5.4. Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, promovarea incluziunii sociale și furnizarea de servicii de bază de calitate
	O.S.5.5. Asigurarea unei dezvoltări durabile a satelor
	O.S.5.6. Creșterea valorii adăugate a sectorului agroalimentar și promovarea lanțurilor de furnizare
O.G. 6. Consolidarea dezvoltării durabile a orașelor din județ și afirmarea lor ca motoare de creștere	O.S.6.1. Asigurarea creșterii incluzive a orașelor din județul Sălaj
	O.S.6.2. Îmbunătățirea accesului populației urbane la educație de calitate
	O.S.6.3. Îmbunătățirea accesului populației urbane la servicii sanitare și sociale de calitate
	O.S.6.4. Conservarea patrimoniului cultural și valorificarea potențialului turistic cultural, balnear și cu specific local
	O.S.6.5. Regenerarea și revitalizarea spațiilor urbane
	O.S.6.6. Creșterea eficienței energetice în mediul urban
O.G. 7. Creșterea capacității administrative la nivel local și îmbunătățirea accesului populației la servicii publice de calitate	O.S.7.1. Creșterea capacității administrațiilor publice locale de a elabora politici publice și de a furniza servicii publice de calitate
	O.S. 7.2. Întărirea cooperării intra și inter--județene dintre administrația publică locală și ceilalți actori relevanți

O.G. 8. Dezvoltarea sferei relațiilor internaționale promovate la nivelul județului Sălaj, atât în ceea ce privește reprezentarea și promovarea pe plan extern a acestuia, cât și în ceea ce privește dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare cu județe/regiuni din străinătate	O.S.8.1. Dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare cu județe/regiuni din străinătate
	O.S.8.2. Întărirea reprezentării județului Sălaj în procesul de planificare strategică a cooperării

Sursa: Strategia județului Sălaj.

Relevanța strategiei județene pentru comună: Strategia de dezvoltare a județului Sălaj 2015-2020 reprezintă un document, un program menit să ajute și să ghideze activitatea Consiliului Județean în jurul unui set de priorități considerate strategice pentru județ. Din perspectiva comunei Crasna sunt importante două elemente: primul este reprezentat de gradul ridicat de complementaritate cu strategia județeană pentru a obține o dezvoltare coerentă și cel de-al doilea reprezintă elementele specifice care vizează nivelul rural.

2.6 Strategia locală de dezvoltare pe perioada 2014-2020

Elaborarea strategiei de dezvoltare locală are ca scop evaluarea și valorizarea de noi oportunități economice, care să contribuie la realizarea obiectivelor de dezvoltare locală, în conformitate cu coordonatele strategice naționale și regionale și posibilitățile reale de acțiune ale comunității locale. Strategia de dezvoltare locală reprezintă atât un proces de planificare, cât și un produs care promovează parteneriatul în rândul diferiților actori locali - administrația publică locală, comunitatea locală, sectorul privat și sectorul nonprofit, cu scopul de a analiza împreună problemele legate de dezvoltare, de conturarea viziunii pentru viitor, de mobilizarea resurselor, de elaborarea obiectivelor strategice de dezvoltare și a planurilor operaționale.

Ca și prezentul document strategic, documentul anterior a urmărit aceeași structură logică. A analizat aspecte ce țin de cadrul general al comunei; a analizat cadrul strategic relevant pentru perioada trecută de finanțare, a inclus o analiză economică, o cercetare cantitativă și una calitativă, o analiză SWOT, a fost conturat profilul strategic al comunei, iar la final au fost formulate programele operaționale pentru perioada 2014-2020.

Așa cum am menționat, strategia locală de dezvoltare locală pentru perioada 2017-2020 a cuprins un capitol dedicat dezvoltării planurilor operaționale la nivelul comunei Crasna pentru perioada 2017-2020. Acest plan a fost format din 5 obiective strategice, pentru fiecare identificându-se o serie de planuri operaționale. Cele 5 obiective principale formulate au fost:

1. Dezvoltarea coerentă a economiei locale
2. Încurajarea dezvoltării unui turism integrat
3. Dezvoltarea unei strategii de marketing teritorial
4. Dezvoltarea continuă a indicatorilor de calitate a vieții
5. Măsurile de limitare a excluziunii sociale și de integrare a grupurilor defavorizate din comunitate

CAPITOLUL III. Elaborarea planului strategic de dezvoltare a comunei Crasna

3.1 Analiza economică

3.1.1 Context

În prezent, pe raza comunei Crasna, sunt înregistrate un număr de 101 firme cu activitate economică pe durata anului 2020. Totalitatea firmelor de pe raza comunei Crasna care și-au depus bilanțul contabil, înregistrează un număr de 485 de salariați și o cifră de afaceri de 76,712,269 mii lei.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, putem observa principalele domenii de activitate pe coduri CAEN în rândul firmelor existente la nivelul Comunei Crasna în anul 2019:

- 01 - Agricultură, vânătoare și servicii anexe
- 10 - Industria alimentară
- 11 - Fabricarea băuturilor
- 16 - Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite
- 18 - Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor
- 22 - Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice
- 23 - Fabricarea altor produse din minerale nemetalice
- 31 - Fabricarea de mobilă
- 32 - Alte activități industriale n.c.a.
- 38 - Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile

- 41 - Construcții de clădiri
- 42 - Lucrări de geniu civil
- 43 - Lucrări speciale de construcții
- 45 - Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor
- 46 - Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete
- 47 - Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor
- 49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte
- 55 - Hoteluri și alte facilități de cazare
- 59 - Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală
- 66 - Activități auxiliare pentru intermediari financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii
- 68 - Tranzacții imobiliare
- 71 - Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică
- 75 - Activități veterinare
- 77 - Activități de închiriere și leasing
- 85 - Învățământ
- 86 - Activități referitoare la sănătatea umană
- 96 - Alte activități de servicii

Tabelul 21: Situația numărului de persoane juridice, salariați, cifra de afaceri Comuna Crasna 2019

CAEN	Total nr. Persoane juridice	Media nr. salariați	Total cifra de afaceri (lei)
01 - Agricultură, vânătoare și servicii anexe	1	0	76455
10 - Industria alimentară	5	14	391984
11 - Fabricarea băuturilor	1	1	44371
16 - Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	4	7	122060
18 - Tipărire și reproducerea pe suport a înregistrărilor	1	0	27600

22 - Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	2	127	25331049
23 - Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	2	9	1328114
31 - Fabricarea de mobilă	2	59	6321696
32 - Alte activități industriale n.c.a.	1	2	274715
38 - Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	1	6	23600
41 - Construcții de clădiri	4	5	264312
42 - Lucrări de geniu civil	1	17	781739
43 - Lucrări speciale de construcții	7	20	2630564
45 - Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	6	31	4263838
46 - Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	9	42	26832935
47 - Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	18	135	45168920
49 - Transporturi terestre și transporturi prin conducte	11	20	7146479
55 - Hoteluri și alte facilități de cazare	1	8	875804
59 - Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	1	0	108784

66 - Activități auxiliare pentru intermediari financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii	1	1	31705
68 - Tranzacții imobiliare	1	0	5648
71 - Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	5	9	836101
75 - Activități veterinare	2	3	243097
77 - Activități de închiriere și leasing	1	0	247
85 - Învățământ	1	9	438535
86 - Activități referitoare la sănătatea umană	1	0	68600
96 - Alte activități de servicii	1	0	17513
Total	91	525	123656465

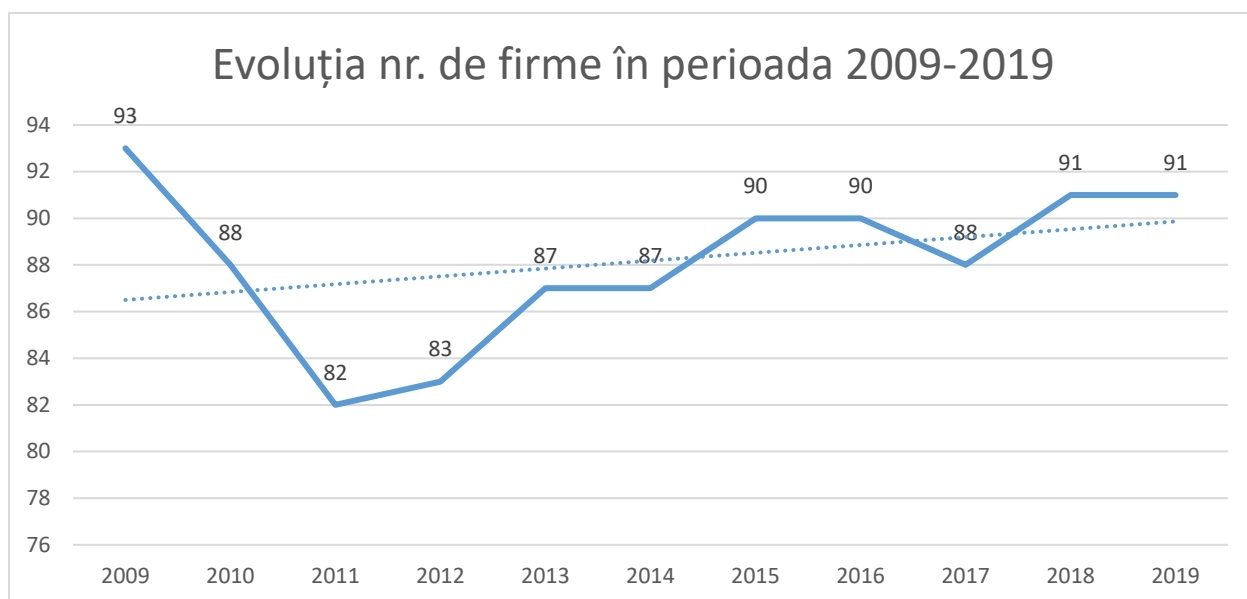
Sursa: INS eDemos, prelucrare proprie

Tabelul 22: Evoluția numărului de persoane juridice, salariați, cifra de afaceri Comuna Crasna 2009-2019

Anul	Total nr. persoane juridice	Total nr. salariați	Total cifra de afaceri (lei)
2009	93	460	50256379
2010	88	501	55709337
2011	82	578	57855689
2012	83	537	66242652
2013	87	584	65236935
2014	87	569	74855226
2015	90	570	90201842
2016	90	516	97306559
2017	88	508	98673680
2018	91	521	113943358
2019	91	525	123656465

Sursa: INS, prelucrare proprie

Figura 16: Evoluția numărului de firme în perioada 2009-2019

Sursa: INS, prelucrare proprie

Se constată o creștere constantă a numărului de firme și o creștere a cifrei de afaceri cu aproximativ 41%, iar a numărului salariaților cu aproximativ 14%, cu toate că în perioada de referință numărul de firme a scăzut.

Principalii agenți economici contribuitori la bugetul local al comunei sunt:

Tabelul 23: Principalii agenți economici contribuitori la bugetul local al comunei

Nr.Crt.	Agentul Economic
1.	SC BALLA SOL SRL
2.	SC DIMENY SRL
3.	SC DRUMINSERV SRL
4.	SC FARMACIA REMEDIUM SRL
5.	SC FIBREX CO SRL
6.	SC FILIA THREE SRL
7.	SC FRTZ ERIK SRL
8.	SC FRYBARTHA SRL
9.	SC KIRALY SRL

10.	SC MULTIPROD SRL
11.	SC OLECOM SRL
12.	SC STEFANEL SRL
13.	SC STRAGLIOTTO SRL
14.	SC TERMODIMENY SRL
15.	SC VINCZE SERVICE SRL
16.	SC VINCZE SRL

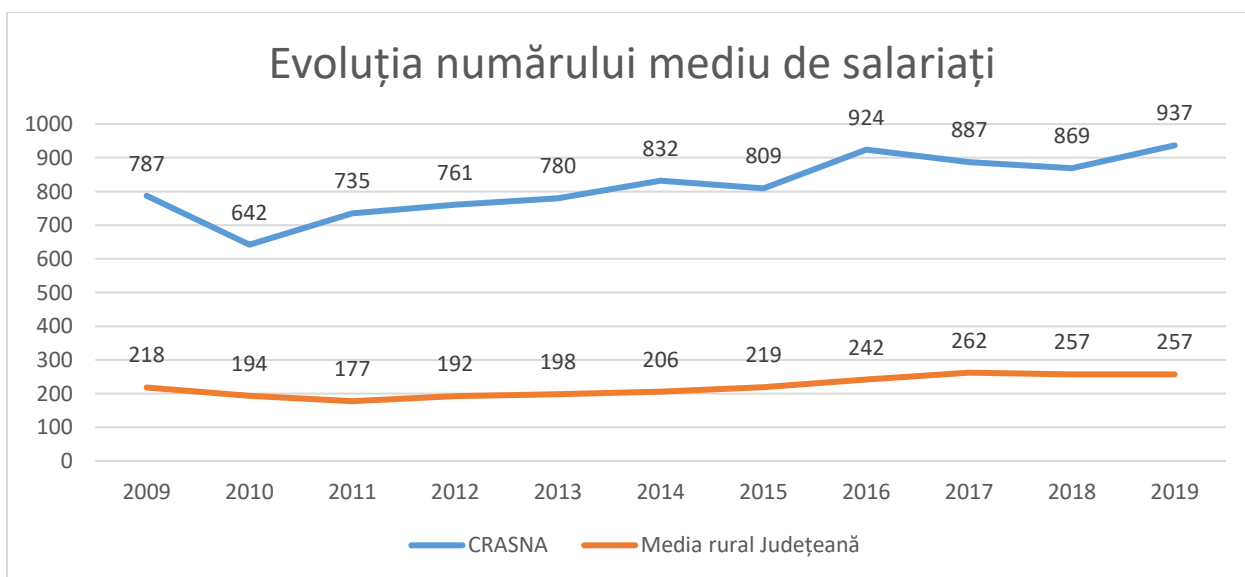
Sursa: Prelucrarea proprie a datelor ORC

3.1.2 Forța de muncă și educație

Numărul mediu al salariaților cuprinde persoanele angajate cu contract de muncă / raport de serviciu pe durată determinată sau nedeterminată (inclusiv lucrătorii sezonieri, managerul sau administratorul), al căror contract de muncă/raport de serviciu nu a fost suspendat în perioada de referință.

În graficul de mai jos putem observa o comparație a numărului mediu de salariați din ultimi ani a comunei și a mediei rural județene. În cazul Comunei Crasna putem să observăm un trend aflat în creștere și peste media rural județeană.

Figura 17: Evoluția numărului mediu de salariați, în perioada 2009-2019

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Conform analizei comparative comuna se află într-o situație foarte bună. Aceasta se află peste media rural județeană și pe locul al doilea între comunele de comparație, fiind depășită numai de comuna Nușfalău care înregistrează un număr aproape dublu față de Crasna.

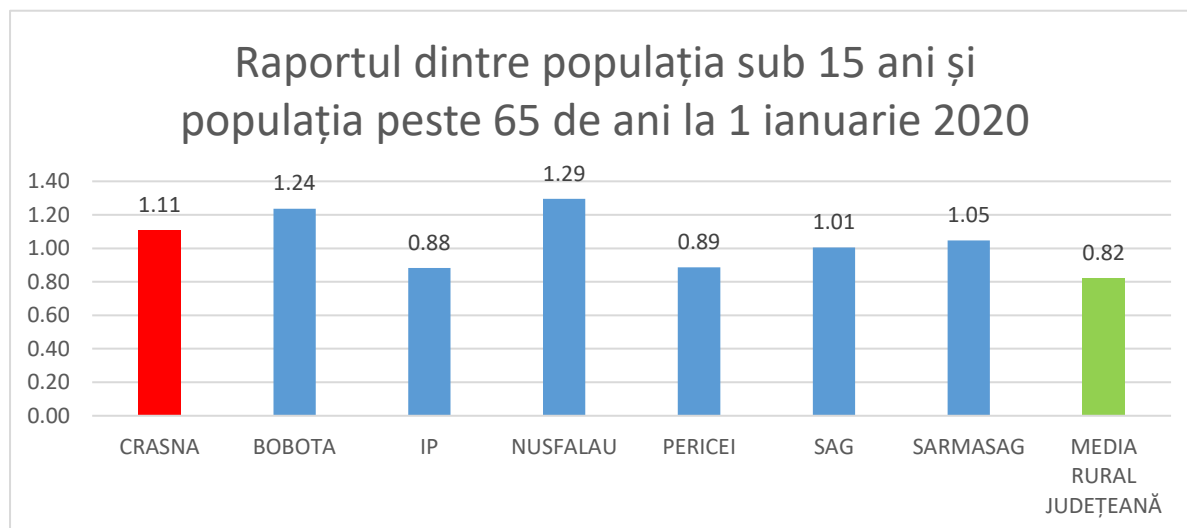
Tabelul 24: Numărul mediu de salariați

UAT	Numărul mediu de salariați în anul 2019
Crasna	937
Bobota	341
Ip	580
Nușfalău	1641
Pericei	675
Sâg	170
Sărmășag	684
Media rural județeană	257

Sursa: INS, prelucrare proprie.

O perspectivă mai clară asupra forței de muncă ne oferă raportul dintre populația sub 15 ani și populația peste 65 de ani, raport care așa cum se vede și în figura de mai jos, plasează comuna Crasna peste media rural județeană și pe locul al treilea între comunele de referință. Acest indicator poate sta la baza unor decizii privind investițiile în comună.

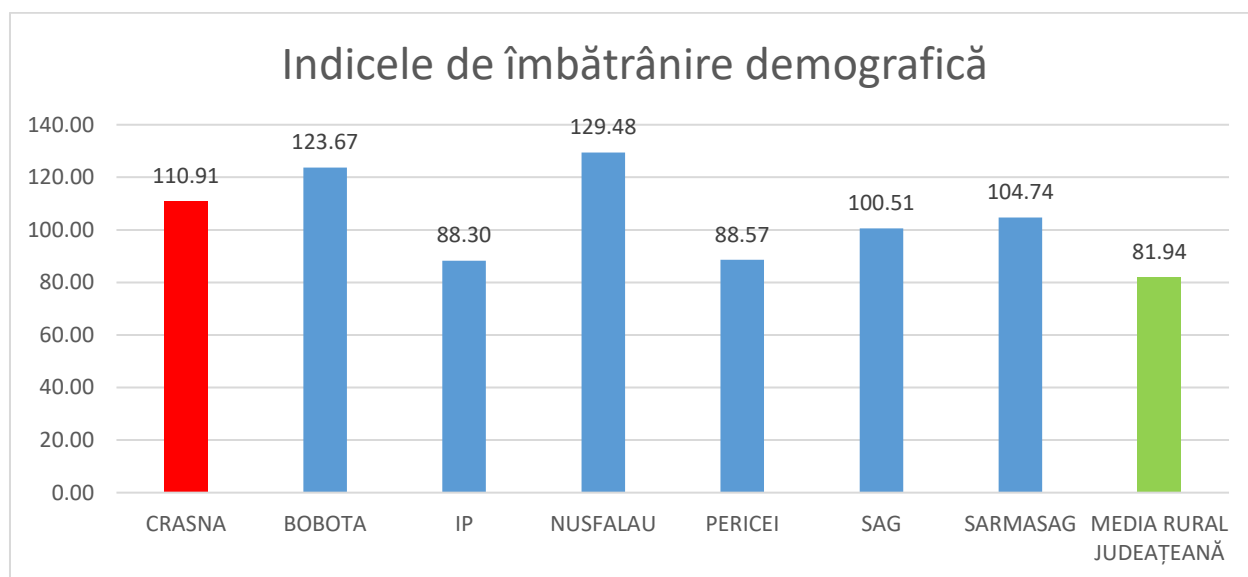
Figura 18: Raportul dintre populația 0-14 ani/populația peste 65 de ani

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Indicele de îmbătrânire demografică a populației reprezintă numărul persoanelor vârstnice (de 65 ani și peste) care revine la 100 de persoane tinere (sub 15 ani). Acest indice are o utilitate desăvârșită investitorilor care își bazează deciziile pe analize comparative privind perspectivele forței de muncă. Se poate observa din analiza acestui indice valori ridicate peste media rural județeană.

Figura 19: Indicele de îmbătrânire demografică în comuna Crasna

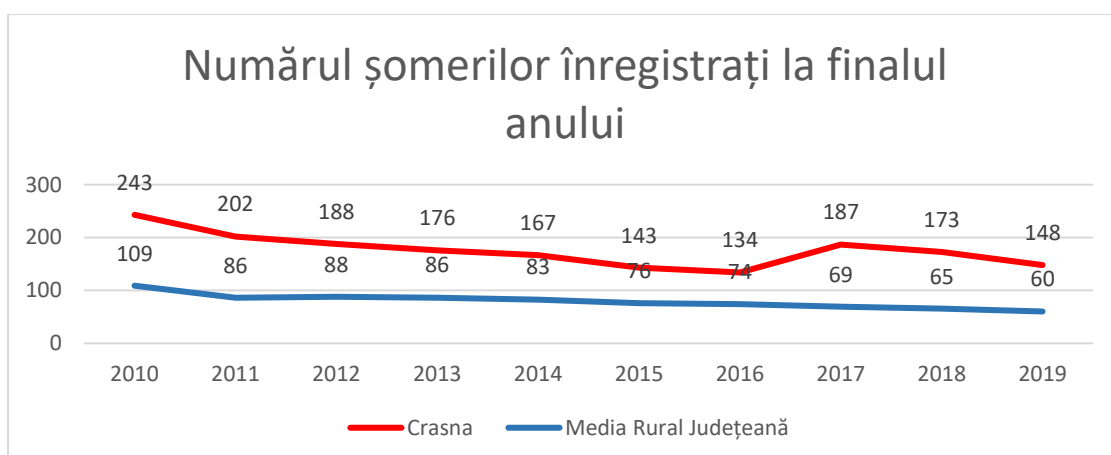
Sursa: INS, prelucrare proprie.

Tabelul 25: Numărul șomerilor înregistrați la sfârșitul anului

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Șomeri Crasna	243	202	188	176	167	143	134	187	173	148
Media Rural județeană	109	86	88	86	83	76	74	69	65	60

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Figura 20: Numărul șomerilor înregistrați la sfârșitul anului

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Cum putem observa din figura de mai sus, numărul șomerilor înregistrați la finalul anului, în comuna Crasna, se situează peste media rural județeană pentru toată perioada analizată. Raportându-ne la anii de referință 2017, 2018, 2019 putem observa o scădere a numărului, un aspect pozitiv care indicând faptul că oamenii dețin un loc de muncă (în localitate sau în afara acesteia).

3.1.3 Analiza bugetului local

Analizând bugetul local al Comunei Crasna pentru perioada 2010-2019, putem observa că aceasta se plasează în categoria comunelor dezvoltate. Așa cum putem observa și din graficul situat mai jos, veniturile totale ale comunei s-au plasat peste media rural județeană, având un trend în ușoară creștere.

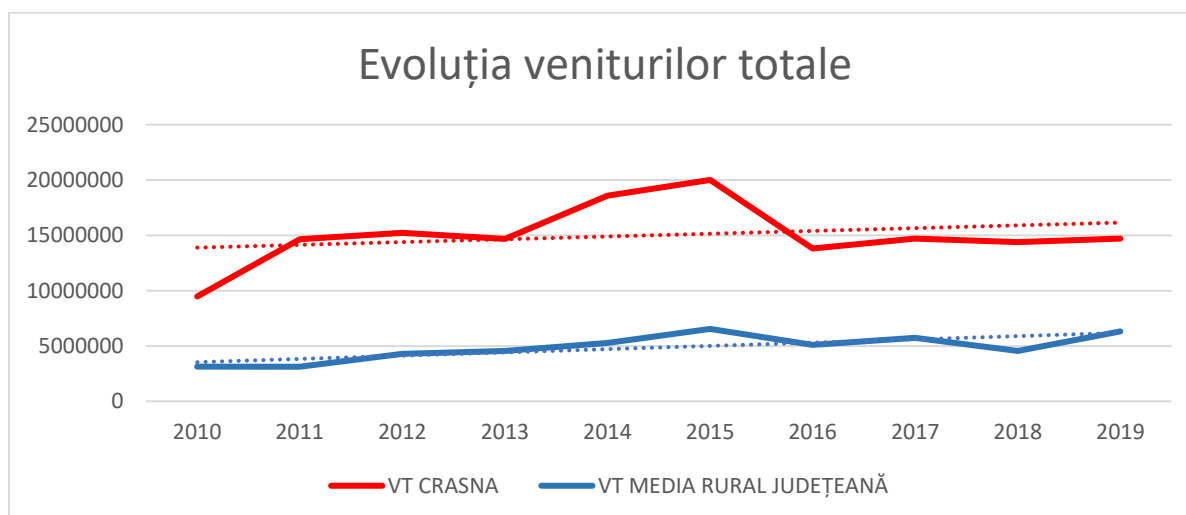
Tabelul 26: Veniturile totale ale comunei în comparație cu media veniturilor ruralului județean

Anul	VT Crasna (lei)	VT Media Rural Județeană (lei)
2010	9476197	3143908
2011	14644339	3128658
2012	15228866	4292088
2013	14667490	4540191
2014	18582656	5285827
2015	20005241	6544429
2016	13811925	5105623
2017	14702445	5742501

2018	14395198	4545172
2019	14701802	6304915
2020	17451868	48633312

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Figura 21: Evoluția mediei veniturilor totale ale comunei în comparație cu media pe ruralul județean

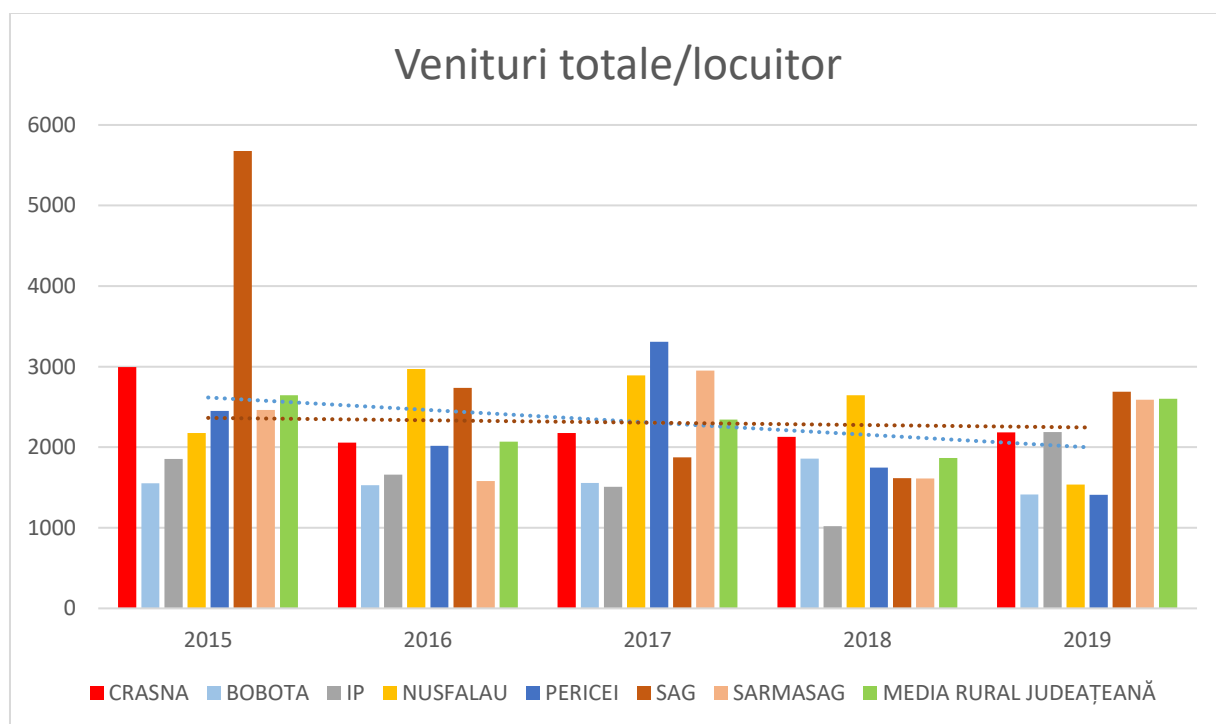
Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Venituri totale / locuitor

Veniturile totale așa cum exemplifică și numele, reprezintă totalitatea veniturilor ale unei unități administrativ teritoriale (incluzând și veniturile cu destinații speciale sau rezervate finanțării cheltuielilor de capital). Acest indicator, a fost raportat la numărul de locuitori pentru perioada 2015-2019, atât pentru comuna Crasna, cât și pentru comunele de referință (Șarmășag, Nușfalău, Bobota, Ip, Pericei, Sâg).

Așa cum putem observa din graficul de mai jos, Comuna Crasna are un trend ușor descendent a veniturilor totale pe cap de locuitor, pe perioada de referință, în timp ce media rural județeană indică un trend ușor ascendent mai ales pe ultimul an.

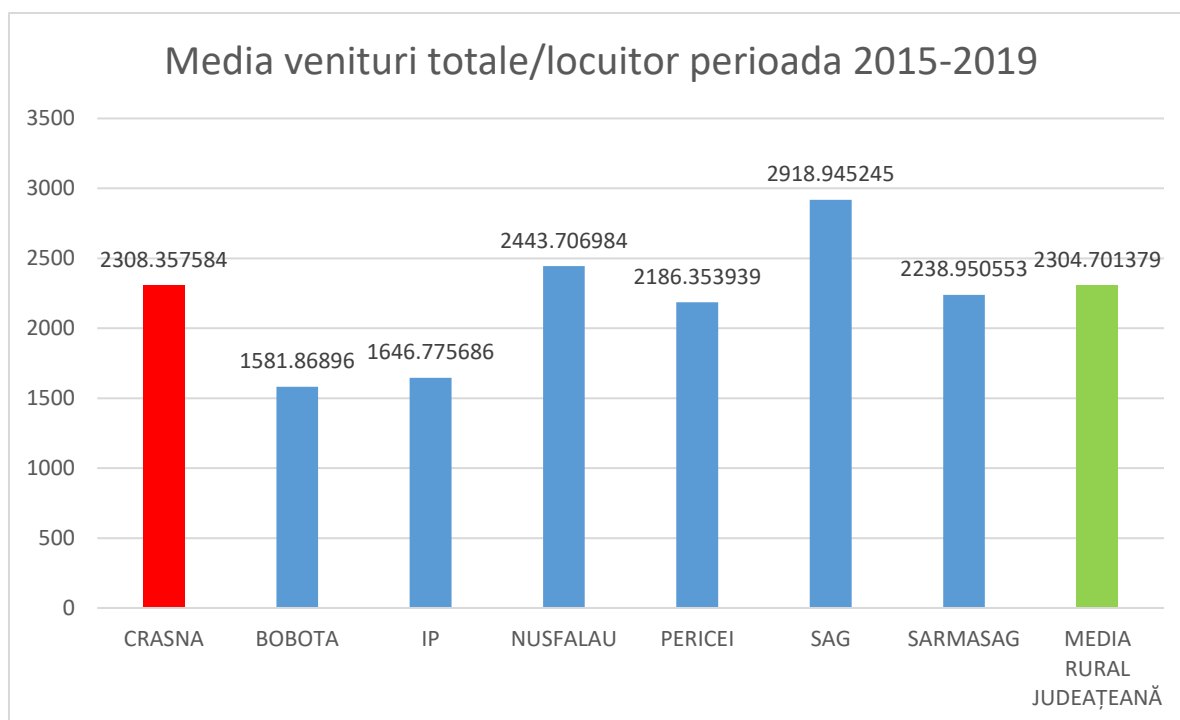
Figura 22: Venituri totale/locuitor

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Analizând media veniturilor totale raportată la numărul de locuitori pentru perioada de referință 2015-2019, se poate observa poziția comunei, ca fiind asemănătoare mediei rurale județene. Dintre comunele de referință Crasna se află pe poziția a treia.

Figura 23: Media veniturilor totale/locuitor, perioada 2015-2019

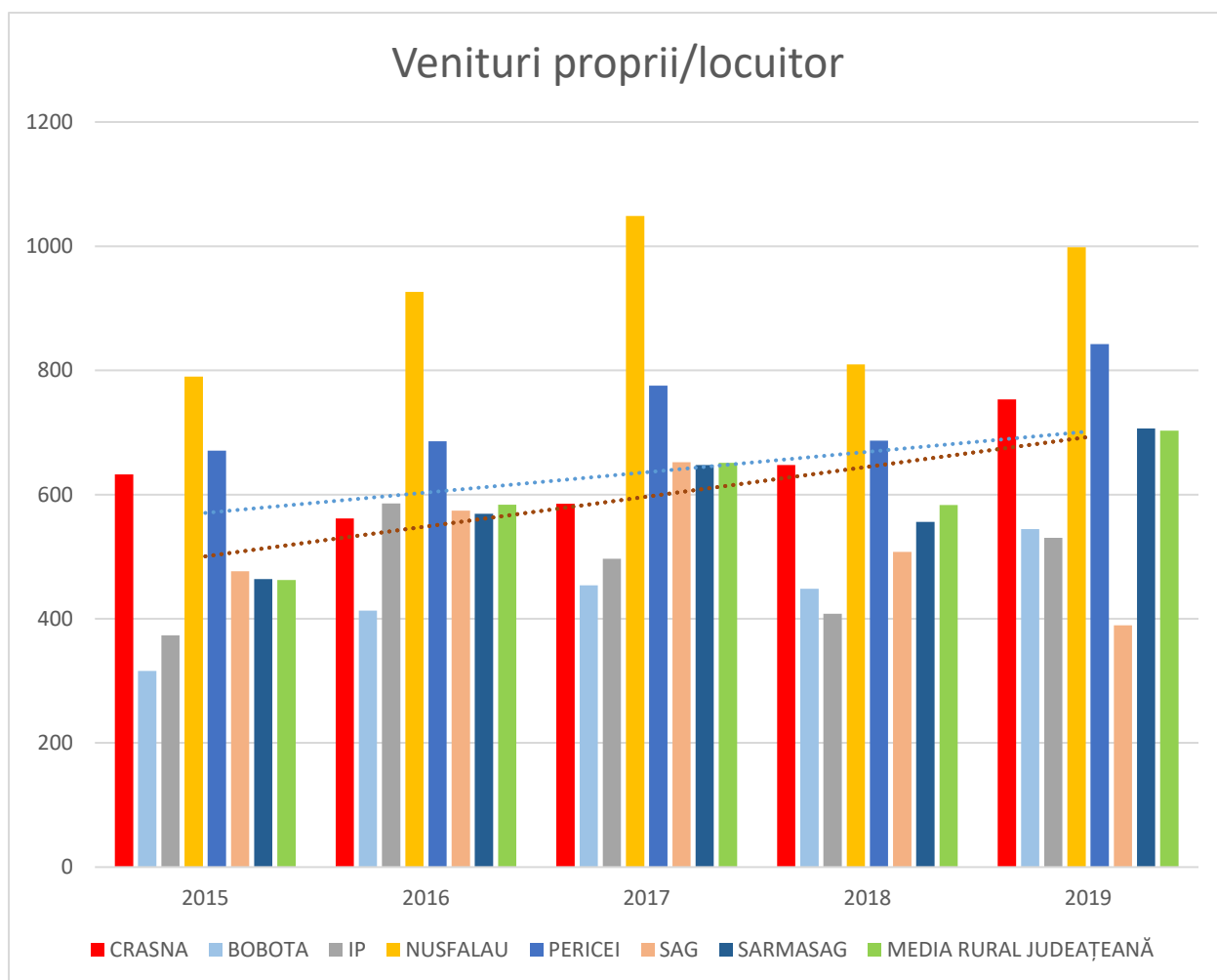
Sursa: DPFBL, prelucrare proprie

Venituri proprii

Veniturile pe care comuna le realizează pe plan local, la care se adaugă resursele financiare extra locale (de exemplu finanțări externe) atrase de administrația locală, dau măsura capacității autorităților locale din UAT de a genera venituri. Ele sunt determinate de nivelul economiei locale, adevăratul motor al dezvoltării, dar și de baza de impozitare de la nivel local. Referitor la modul în care sunt cheltuite aceste venituri, în România, autoritățile publice locale au de cele mai multe ori libertatea de decizie.

Veniturile proprii sunt constituite din cotele defalcate din impozitul pe venitul care este încasat pe teritoriul UAT, din impozitele pe bunurile imobile – clădiri, terenuri, transferul proprietății acestora, din taxe pe mijloace de transport și din alte taxe, contribuții, amenzi etc. Ponderea ridicată a veniturilor proprii indică o economie sănătoasă în cazul comunei.

Figura 24: Venituri proprii/locuitor

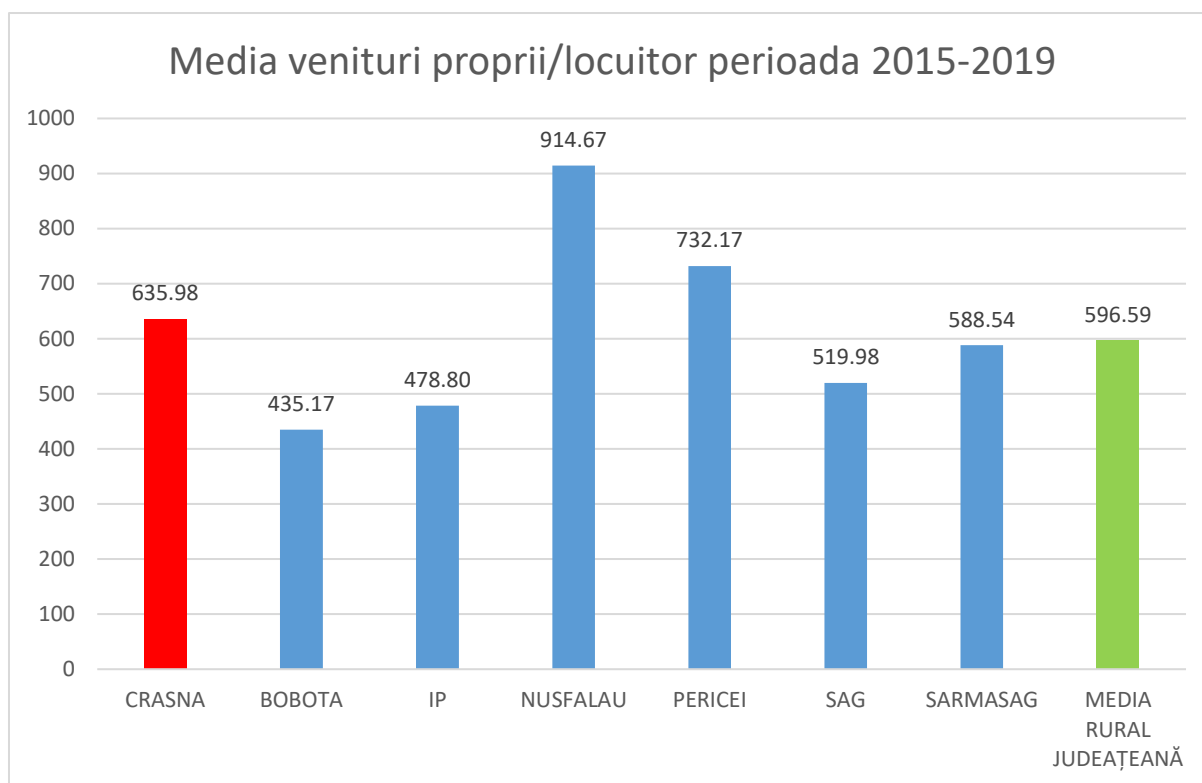

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

După cum putem observa din figura de mai sus și trendurile generate comuna Crasna se află într-o poziție favorabilă, fiind pe locul al treilea între comunele de referință depășită numai de comuna Nușfalău și Pericei, aflându-se peste media rural județeană și cu un trend aflat în creștere pe ultimii 3 ani.

Pentru a oferi o privire de ansamblu asupra acestui indicator, pentru fiecare comună s-a calculat media pentru perioada de referință (2015-2020). Comuna Crasna se află într-o situație bună, fiind pe poziția a treia între comunele de referință și peste media rural județeană.

Figura 25: Media veniturilor proprii/locuitor, perioada 2015-2019

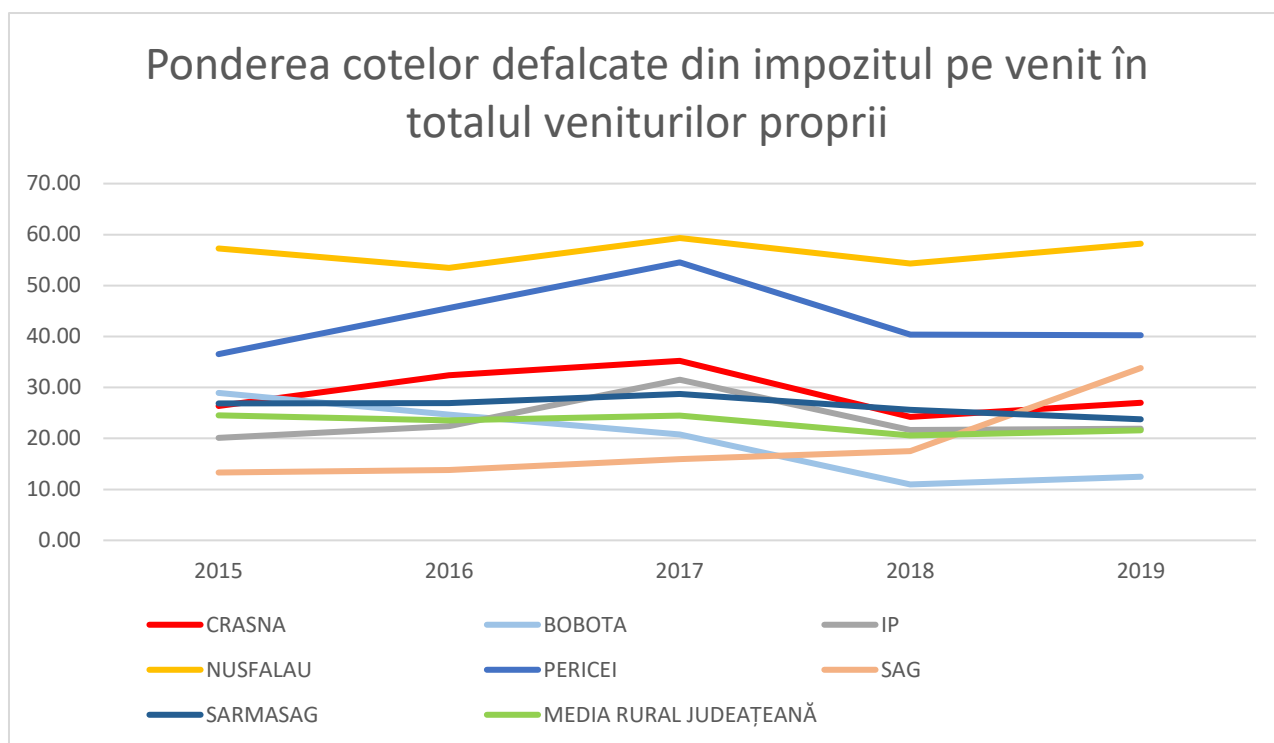
Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Ponderea cotelor defalcate din impozitul pe venit în totalul veniturilor proprii

Cotele defalcate din impozitul pe venit reprezintă acele taxe și impozite care se colectează la nivel național, iar ulterior o parte din acestea sunt distribuite către autoritățile publice locale. Cu alte cuvinte, autoritățile publice locale primesc sume și cote defalcate din impozitul pe venit și din taxa pe valoare adăugată (TVA). Cotele defalcate din impozitul pe venit sunt considerate venituri proprii ale unităților administrativ teritoriale, cu toate că autoritățile publice locale nu au nicio autoritate în ceea ce privește stabilirea sau colectarea acestora. Astfel, pentru a putea identifica ce procent are acest tip de venit, din veniturile totale ale comunelor, s-a calculat pentru comunele analizate, pentru perioada de referință 2015-2020 procentajul pe care îl au cotele defalcate din impozitul pe venit, din totalul veniturilor proprii ale acestora.

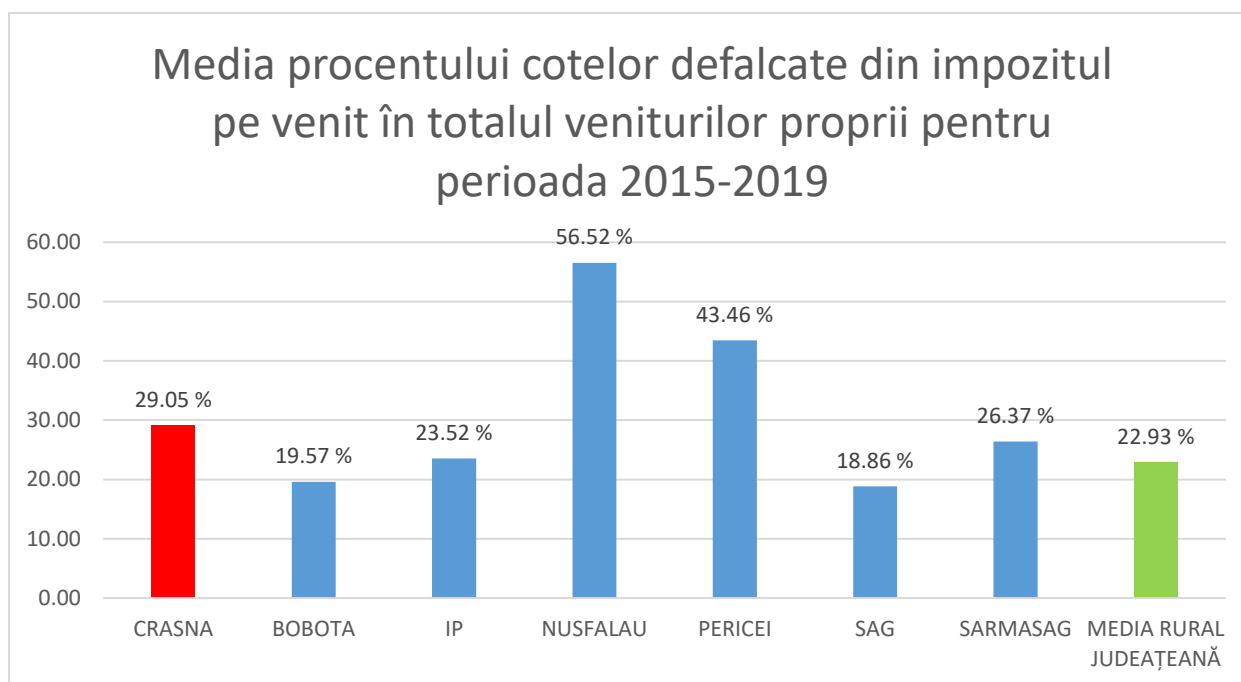
Așa cum reiese din graficul de mai jos comuna Crasna are un procentaj mai ridicat decât media rural județeană, cu o ușoară evoluție pozitivă a trendului.

Figura 26: Ponderea cotelor defalcate din impozitul pe venit în totalul veniturilor proprii, perioada 2015-2019

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Figura 26: Media procentului cotelor defalcate din impozitul pe venit în totalul veniturilor proprii pentru perioada 2015-2019

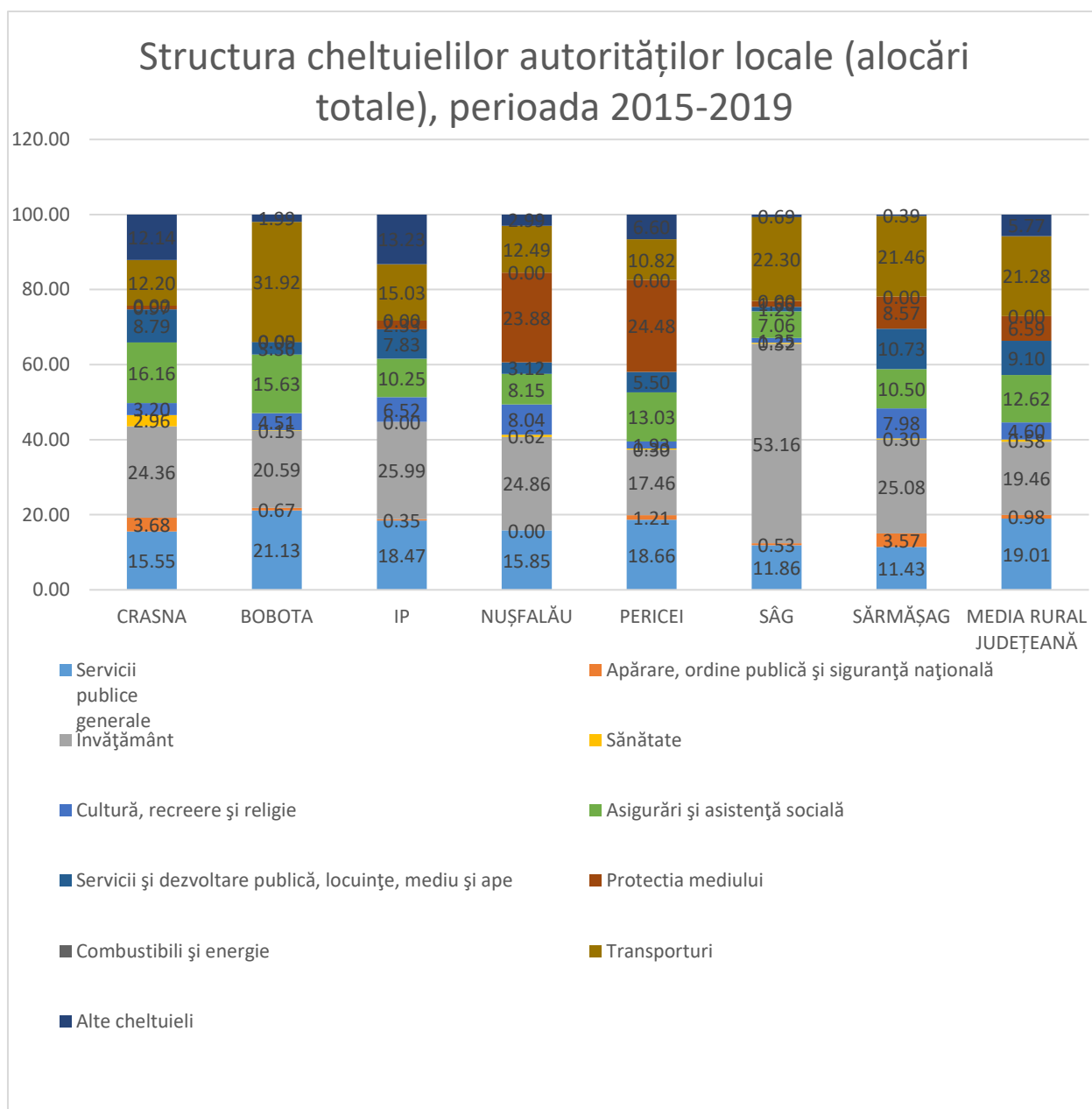
Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Analizând mediile ponderilor cotelor defalcate din impozitul pe venit în totalul veniturilor proprii ale comunelor, pentru perioada 2015-2019, putem observa un nivel mai ridicat decât media rural județeană la comunele Nușfalău, Pericei, Crasna și Șarmășag.

Cheltuieli

Analiza structurii cheltuielilor permite o identificare a priorităților autorităților locale în perioada 2015-2019. Această analiză este realizată pe gruparea funcțională de cheltuieli. Clasificația funcțională oferă o imagine a alocării resurselor bugetare spre tipurile de servicii furnizate de autoritățile locale (asistență socială, învățământ, sănătate, transporturi, ordine publică, servicii publice generale, protecția și conservarea mediului, locuire, cultură, recreere și religie etc.), oferind informații asupra priorităților factorilor de decizie în procesul de alocare a resurselor.

Figura 27: Structura cheltuielilor autorităților locale, perioada 2015-2019

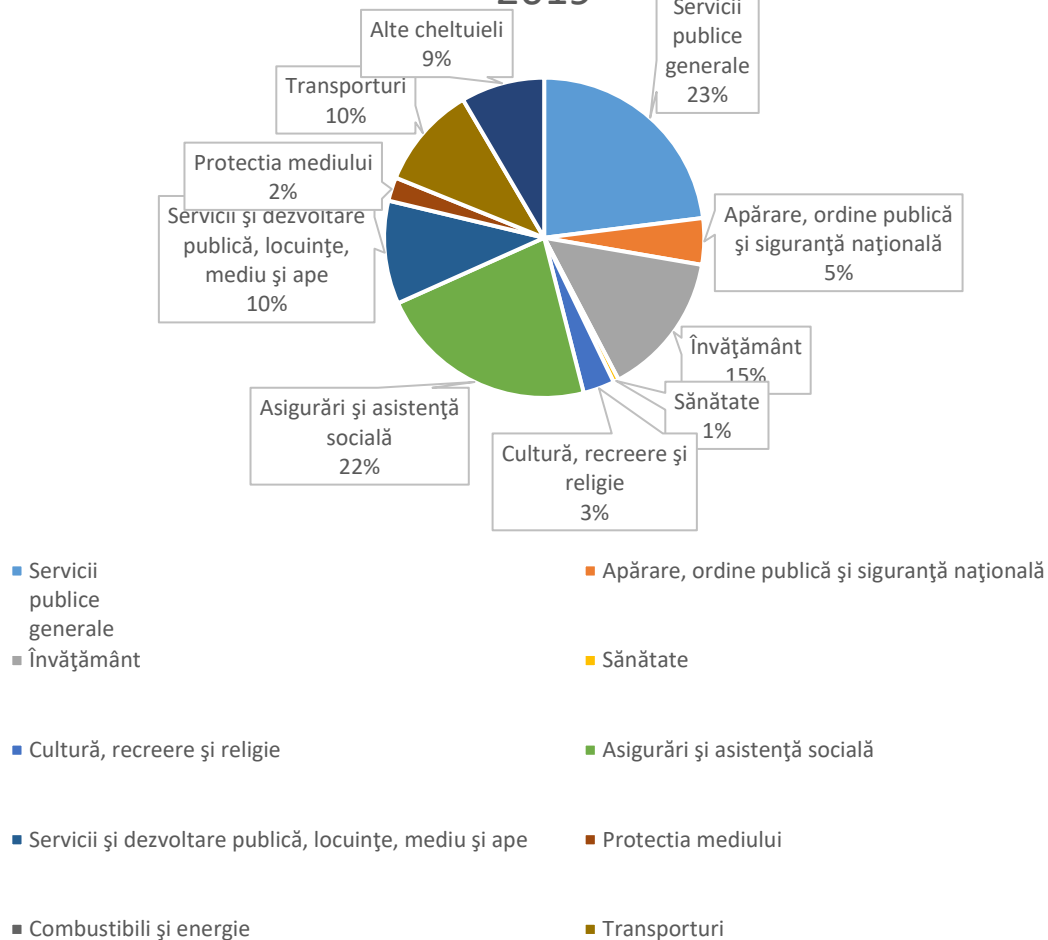

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Comuna Crasna prezintă cheltuieli peste media rural județeană la: învățământ; asigurări și asistență socială; apărare și ordine publică; servicii de dezvoltare publică și sănătate. În ceea ce privește restul cheltuielilor acestea se apropie de media rural județeană.

Figura 28: Ponderea cheltuielilor bugetului comunei Crasna în anul 2019

Structura cheltuielilor comunei Crasna în anul 2019

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Cheltuielile bugetului local al comunei în anul 2019 au totalizat 14 186 392 lei ponderea fiind ilustrată în figura de mai sus. Principalele necesități locale au fost: asigurări și asistență socială, servicii publice generale, învățământ, servicii de dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape.

Autonomia financiară poate fi indicată și de nivelul veniturilor proprii ale comunei. Pentru a se putea face o comparație cu media veniturilor proprii la nivel județean, s-a calculat ponderea acestora din veniturile totale. Autonomia financiară indică pe de o parte capacitatea de autofinanțare a autorităților locale, iar pe de altă parte gradul de dependență financiară a autorităților locale.

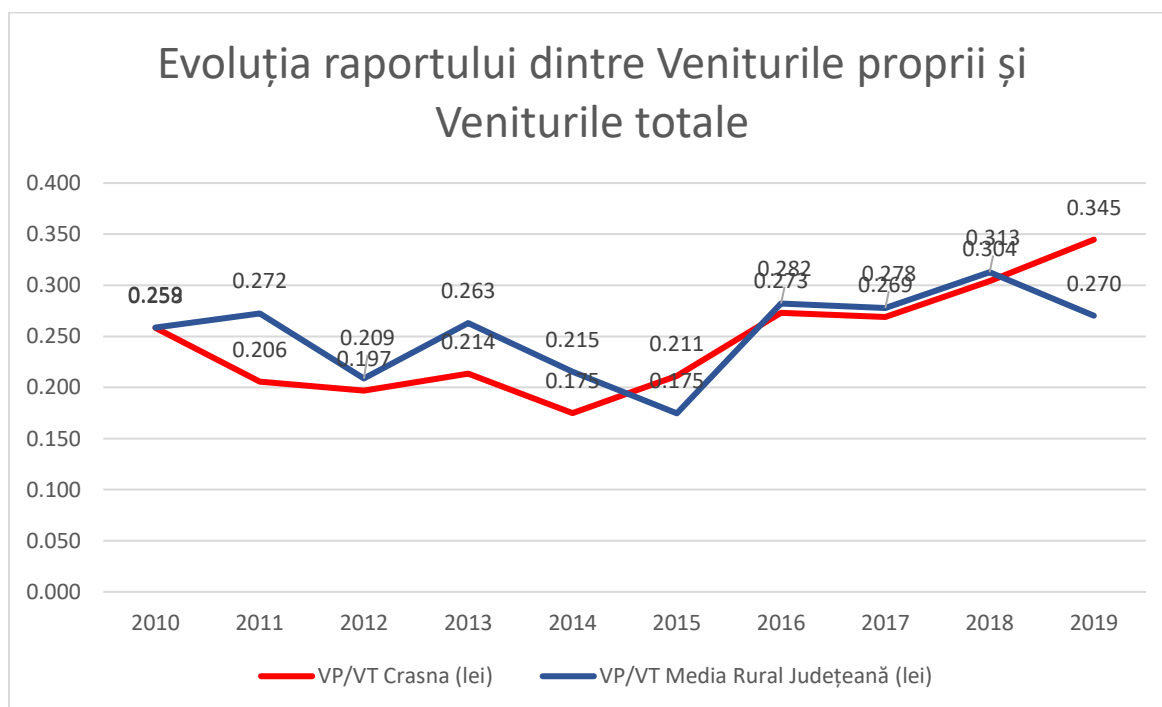
În cazul comunei Crasna putem observa o fluctuație a ponderii veniturilor proprii. După fluctuația din anii 2012, 2013, 2014 aceasta cu o creștere a ponderii veniturilor propria se situează peste media rural județeană având iun trend pozitiv.

Tabelul 27: Ponderea veniturilor proprii din veniturile totale

Anul	VP/VT Crasna (lei)	VP/VT Media Rural Județeană
2010	0.258	0.259
2011	0.206	0.272
2012	0.197	0.209
2013	0.214	0.263
2014	0.175	0.215
2015	0.211	0.175
2016	0.273	0.282
2017	0.269	0.278
2018	0.304	0.313
2019	0.345	0.270

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Figura 29: Evoluția ponderii veniturilor proprii față de veniturile totale (%)

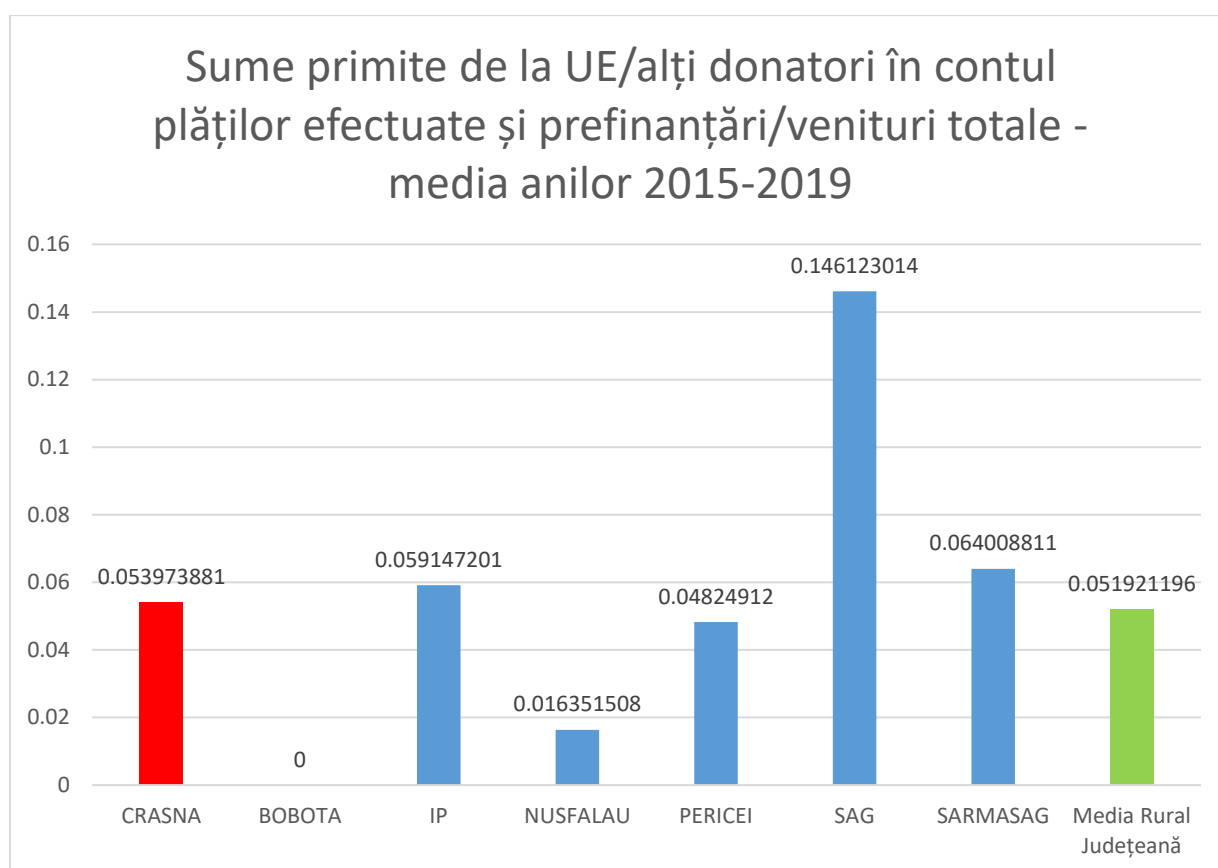

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie.

Capacitatea de a atrage finanțări din fonduri nerambursabile

Asigurarea serviciilor publice de o calitate superioară este o necesitate, o nevoie de a compensa incoerența politicilor de la nivel central în ceea ce privește finanțarea autorităților locale, dar și oportunitățile de finanțare existente, determină orientarea autorităților locale spre finanțări externe. Capacitatea de a întocmi și de a implementa proiecte din fonduri externe nerambursabile reprezintă un bun indicator al capacității administrative.

Figura 30: Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări

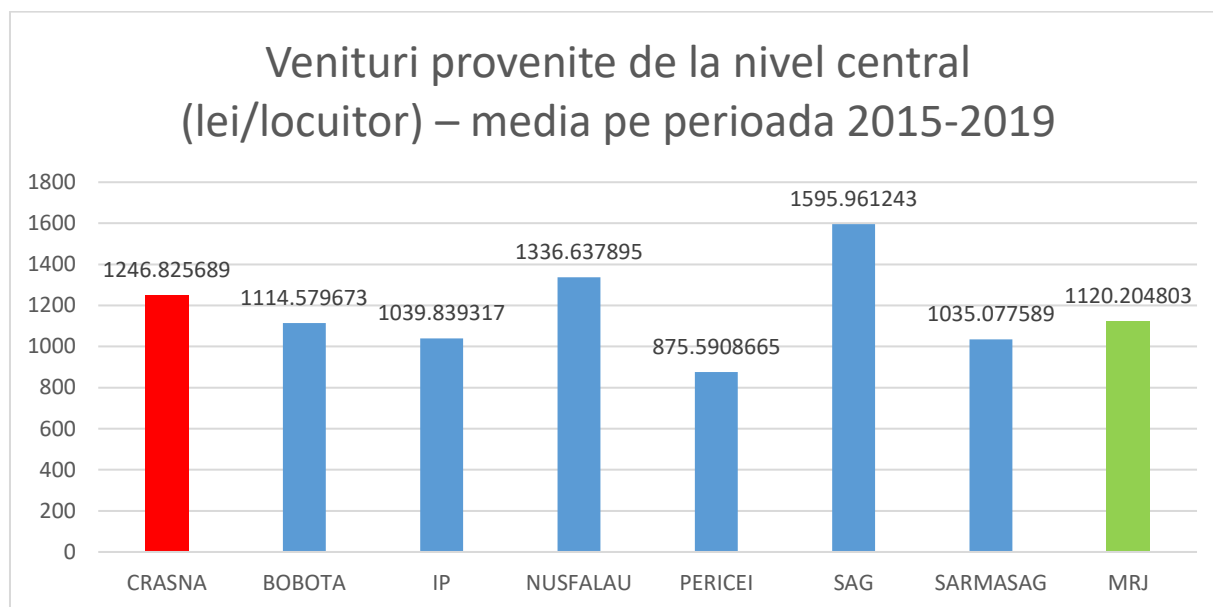
Sursa: DPFB, prelucrare proprie.

Conform datelor din graficul de mai sus comuna Crasna se plasează aproape de valorile mediei rural județene, fiind depășită de majoritatea comunelor de referință.

Pentru a putea analiza gradul de dependență față de autoritățile centrale pentru comuna Crasna, s-au calculat: Venituri provenite de la nivel central/locuitor și Venituri provenite de la nivel central/total venituri.

Venituri provenite de la nivel central/ locuitor (compuse din: Sume defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor, sectoarelor și municipiului București + Sume defalcate din TVA pentru echilibrarea bugetelor locale+ subvenții).

Figura 31: Venituri provenite de la nivel central (lei/locuitor) – media perioada 2015-2019

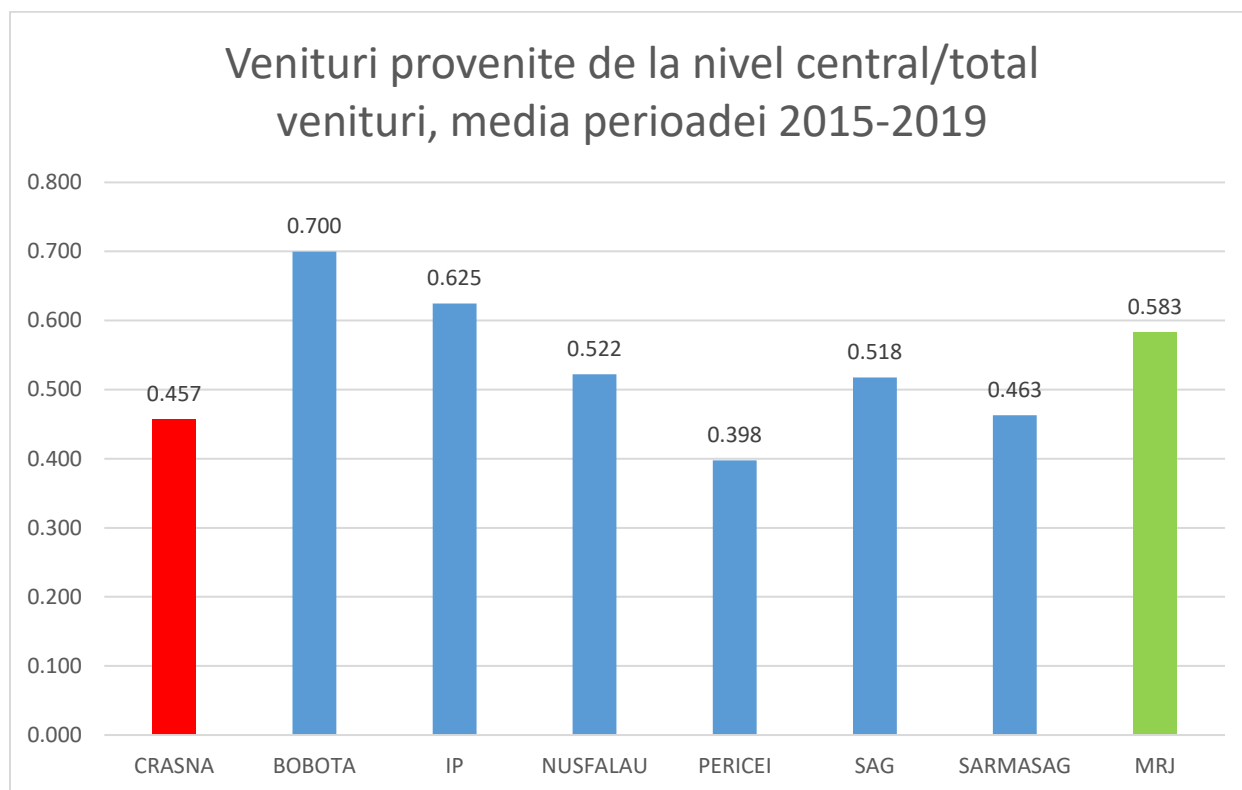

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie

Vulnerabilitatea finanțelor de la nivel local este prezentată de dependența bugetelor locale de alocările de la nivel central, iar aceasta este determinată de exceptarea de la anumite finanțări pentru infrastructură a comunelor cu număr redus de locuitori, de incapacitatea acestora de a atrage fonduri structurale, totodată fiind favorizată de afilierea politică a primarilor, sau de o capacitate crescută de lobby a acestora.

Așadar un indicator al vulnerabilității finanțelor locale este gradul de dependență față de autoritățile centrale. Sume defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor, sectoarelor și municipiului București + Sume defalcate din TVA pentru echilibrarea bugetelor locale+ subvenții)/ Total venituri.

Figura 32: Gradul de dependență față de autoritățile centrale (venituri provenite de la nivel central/total venituri, media perioada 2015-2019)

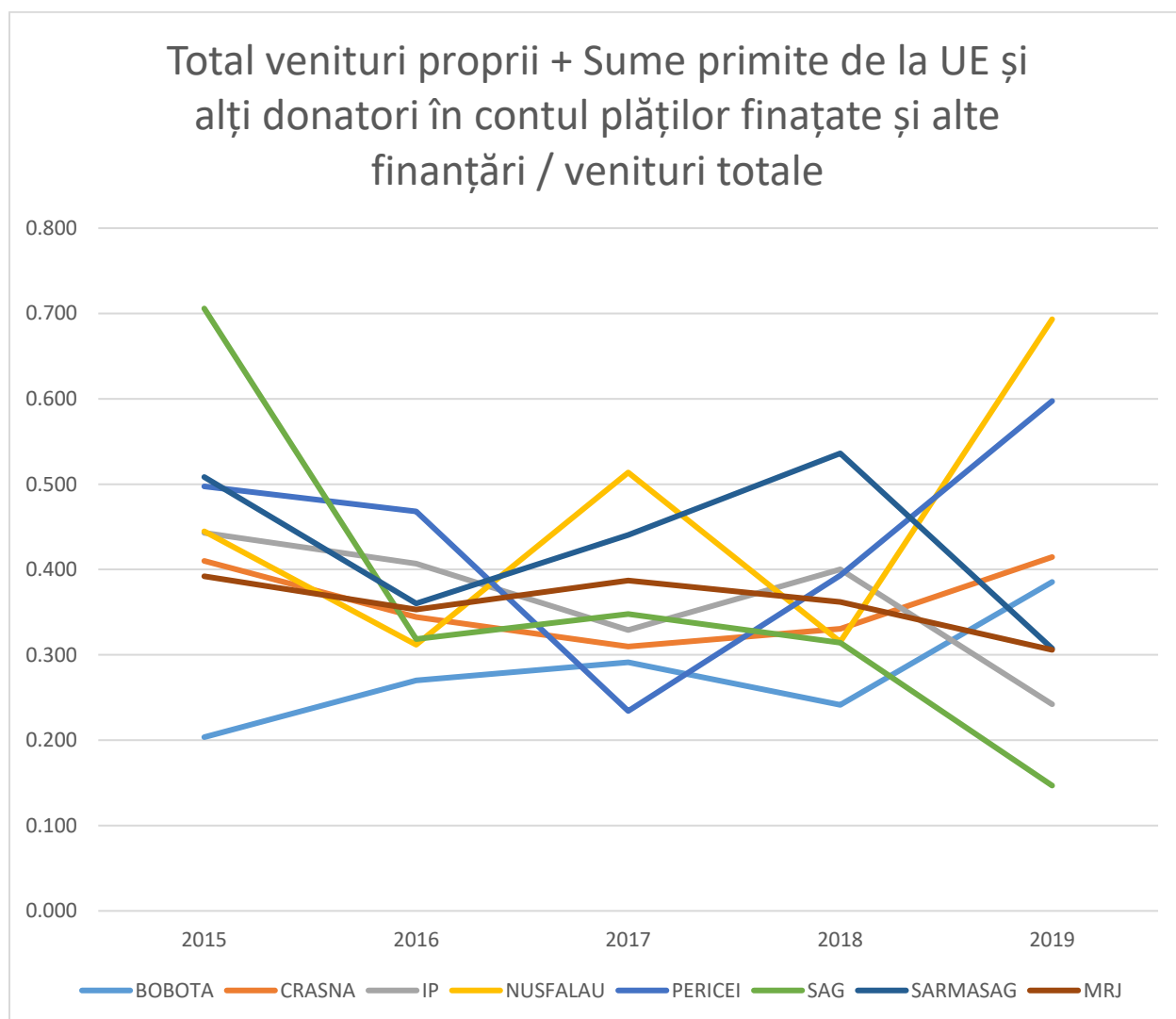

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie

Din graficul de mai sus putem observa situația comunei Crasna, gradul de dependență de nivelul central al acestora se află sub media rural județeană și pe locul al treilea între comunele de referință.

O modalitate de întărire a autonomiei financiare locale poate fi capacitatea crescută a comunei de a atrage fonduri de la uniunea Europeană. Din acest motiv și pentru a avea o imagine clară asupra autonomiei financiare s-a folosit următoarea formulă de calcul: Total venituri proprii + Sume primite de la UE și alți donatori în contul plăților finanțate și alte finanțări / venituri totale.

Figura 33: Total venituri proprii + Sume primite de la UE și alți donatori în contul plăților finanțate și alte finanțări / venituri totale, perioada 2015-2019

Sursa: DPFBL, prelucrare proprie

Putem observa în figura de mai sus evoluția pozitivă a indicatorului pentru comuna Crasna, în ultimul an ridicându-se deasupra mediei rural județene.

3.2 Cercetare vizând analiza calității vieții în comuna Crasna

Creșterea calității vieții și a bunăstării sociale sunt principalele obiective pe care o comunitate dezvoltată dorește să le atingă. Atingerea unui nivel ridicat de calitate a vieții a devenit una dintre cele mai mari preocupări constante ale autorităților publice. Prin utilizarea unor sisteme de indicatori pentru măsurarea calității vieții, este reflectat stilul de viață, nivelul de trai, de dezvoltare și de atractivitate a unei comunități din perspectiva cetățenilor.

Măsurarea calității vieții este o etapă fundamentală în procesul de elaborare a strategiei de dezvoltare a unei comunități, din mai multe considerente: în primul rând, ca urmare a evaluării calității vieții, identificând condițiile de viață ale populației, avem ocazia să înțelegem modul de raportare al oamenilor la aceste condiții, precum și care sunt percepțiile lor vis-a-vis de acestea. Nu în ultimul rând, prin măsurarea calității vieții ne putem da seama de modul în care populația evaluează diferitele domenii ale vieții sociale, care sunt prioritățile lor în acest sens și care sunt așteptările și percepțiile cetățenilor asupra acestora. Datele rezultate în urma unei cercetări a calității vieții pot sta la baza identificării și elaborării politicilor publice, la baza propunerii unor proiecte și programe pentru comunitatea respectivă. Cercetarea calității vieții oferă informații necesare privind problemele și soluțiile de rezolvare a acestora, privind avantajele unei comunități care trebuie încurajate. Evaluarea cât mai clară și detaliată a condițiilor de viață existente la nivelul unei comunități reprezintă un instrument important de intervenție socială, fundamentând dezvoltarea durabilă a calității vieții.

Cercetarea realizată are la bază un sistem complex de indicatori pentru măsurarea calității vieții. Actualul document cuprinde câteva aspecte preliminariei relevante, prezentate sintetic.

3.2.1 Metodologia cercetării

Prezenta cercetare reprezintă un model de analiză și diagnoză comunitară abordată din punct de vedere cantitativ, ca și metodă de cercetare a fost utilizat sondajul de opinie. Instrumentul utilizat în realizarea cercetării este chestionarul, selectarea cazurilor s-a realizat prin intermediul eșantionării de conveniență, numărul total de respondenți fiind de 104, perioada în care aceasta a fost realizată fiind luna aprilie.

În perioada mai sus menționată s-a desfășurat la nivelul comunei Crasna un sondaj de opinie care și-a propus să identifice percepția locuitorilor din comună cu privire la anumite aspecte care țin de calitatea vieții acestora ca indivizi și al comunei în general. Modalitatea de construcție a instrumentului ne oferă posibilitatea obținerii unor date empirice care se pot utiliza în privința

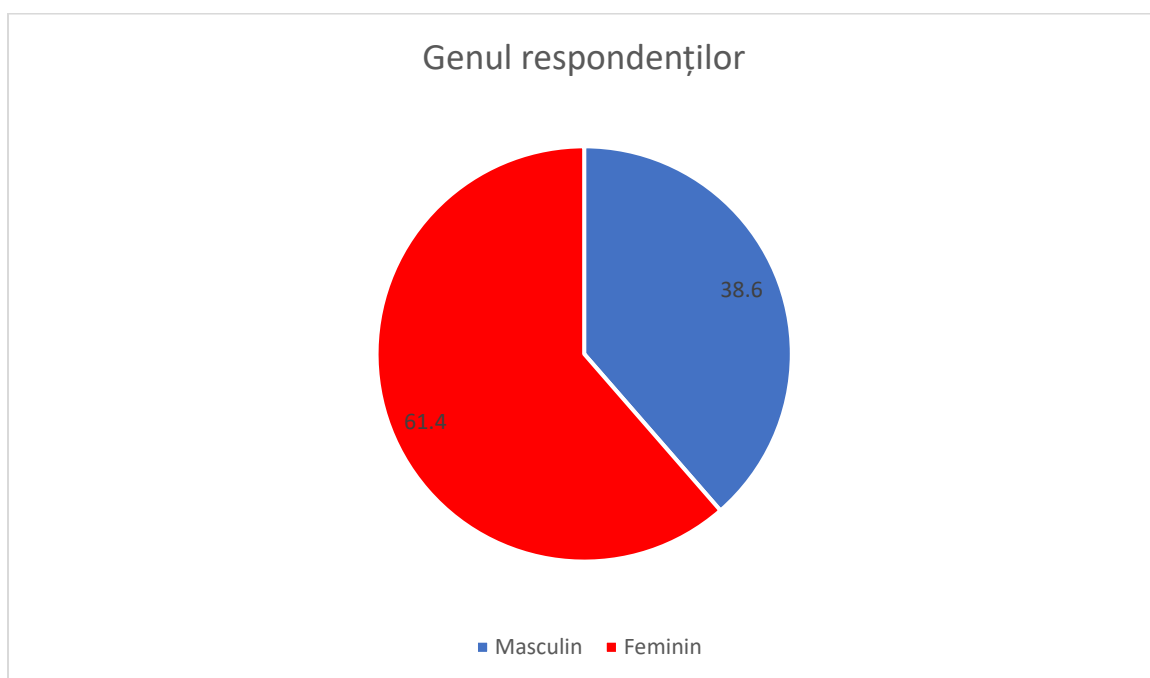
realizării analizei preliminare care stă la baza construcției strategiei de dezvoltare a comunei Crasna. În cadrul sondajului a fost colectat un număr de 104 chestionare valide. Eșantionarea este una de conveniență, însă cu toate acestea s-a încercat în măsura posibilului să fie surprinse păreri de un număr cât mai divers de cetățeni din această comunitate.

Menționăm că au fost excluse din calculele procentajelor răspunsurile lipsă și variantele Nu știu/Nu răspund, deoarece introducerea lor în grafice și calculele statistice ar modifica rezultatele cercetării.

3.2.2 Interpretarea datelor

În graficele de mai jos vor fi prezentate caracteristicile socio-demografice ale respondenților din comuna Crasna.

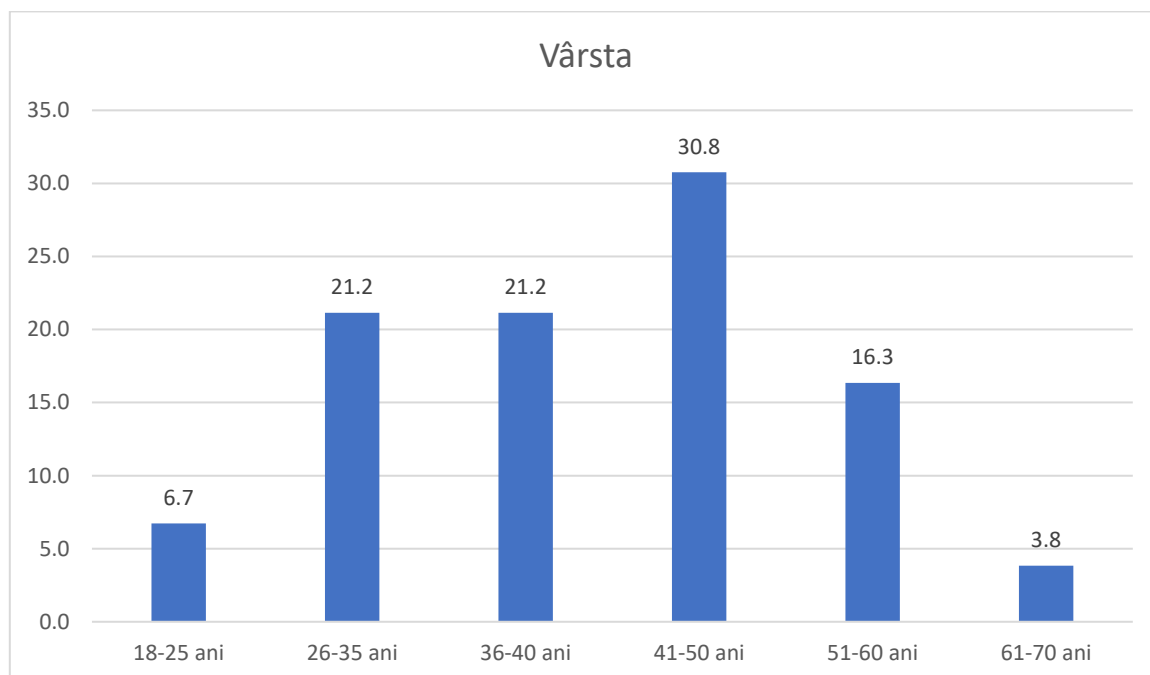
Figura 34: Distribuția pe genuri

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Așa cum reiese din figura de mai sus, din punct de al distribuției pe genuri a respondenților se poate observa o ușoară preponderență a persoanelor de gen feminin (61.4%), față de persoanele de genul masculin (38.6%). Este necesar să facem precizarea că din totalul respondenților, 18 persoane nu și-au declarat genul.

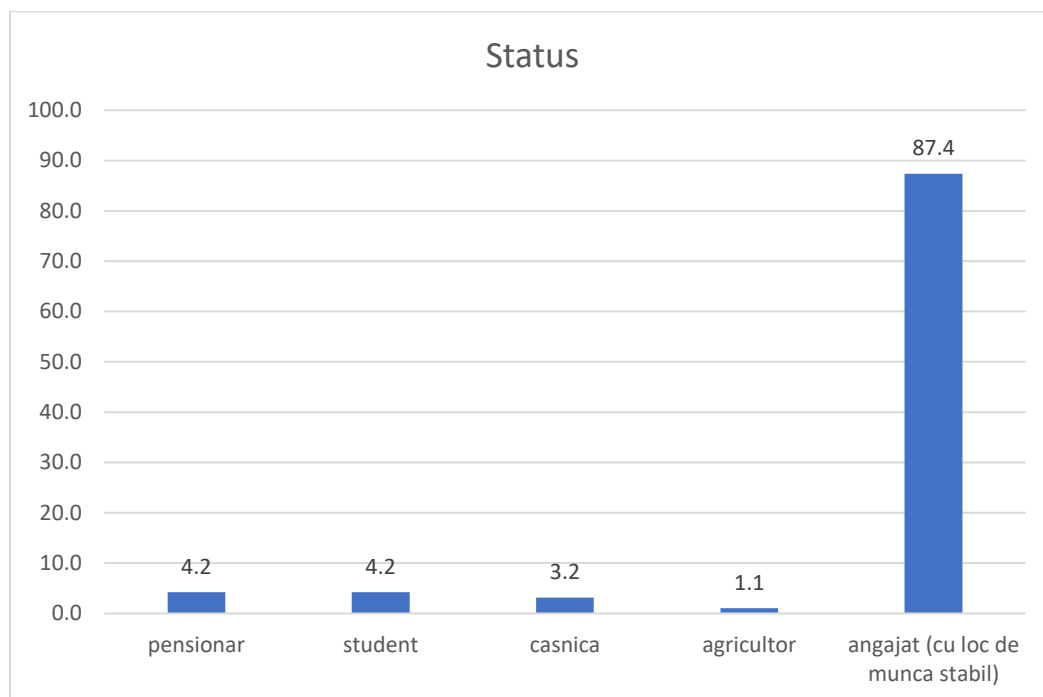
Figura 35: Vârsta

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

În ceea ce privește distribuția pe categorii de vârstă a respondenților se poate observa că cel mai bine sunt reprezentate categoriile populației în vârstă de muncă, cuprinse între 41 și 50 de ani (30.8%), urmate de cele cu vârste cuprinse între 26-35 de ani (21.2%), respectiv cele cuprinse între 36-40 de ani (21.2%). Procentaje semnificative sunt întâlnite și în rândul persoanelor cu vârste cuprinse între 51-60 de ani (16.3%), dar și în rândul persoanelor tinere (6.7%). Se remarcă un procentaj scăzut al persoanelor în categoria de vârstă 61-70 de ani (3.8%).

Figura 36: Status

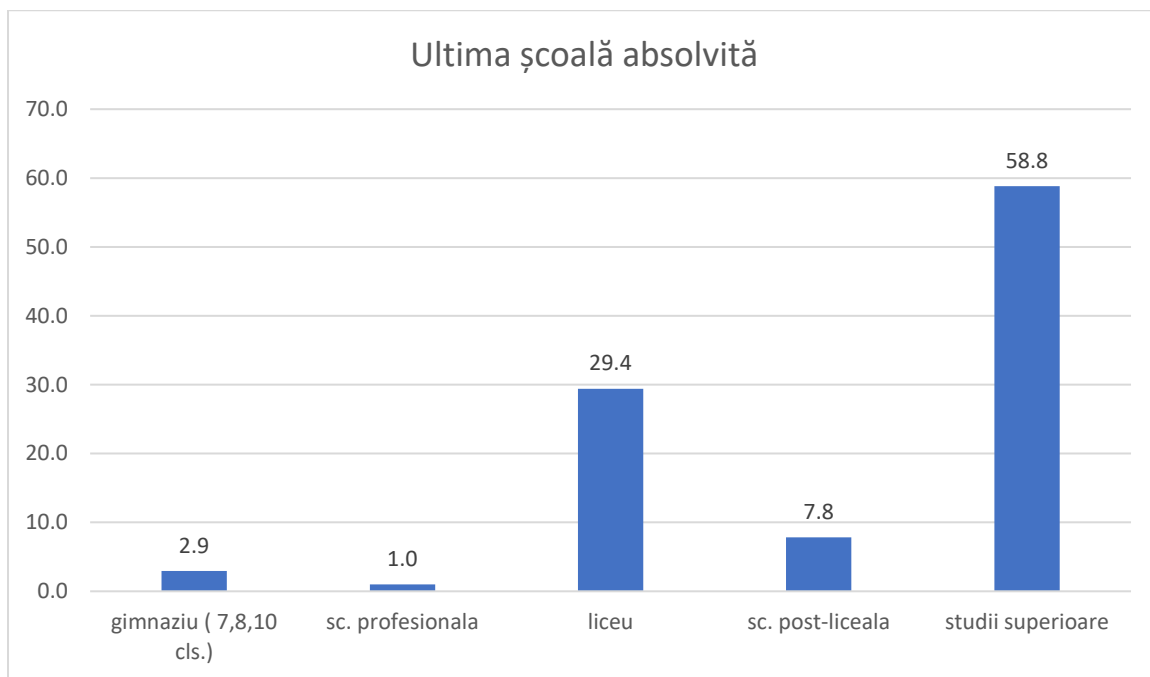

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Din punct de vedere al statusului, se observă că majoritatea respondenților fac parte din categoria persoanelor angajate cu loc de muncă stabil (87.4%), urmate de persoanele pensionare (4.2%), și de studenți (4.2%). Procentaje mai scăzute se întâlnesc în cazul persoanelor casnice (3.2%), dar și în rândul agricultorilor (1.1%).

Printre ocupațiile ale respondenților au fost identificate următoarele: antreprenori, apicultori, personal medical, conducători auto, contabili, depanator, funcționari publici, inginer, operator introducere date, reprezentant vânzări, profesori, educatoare.

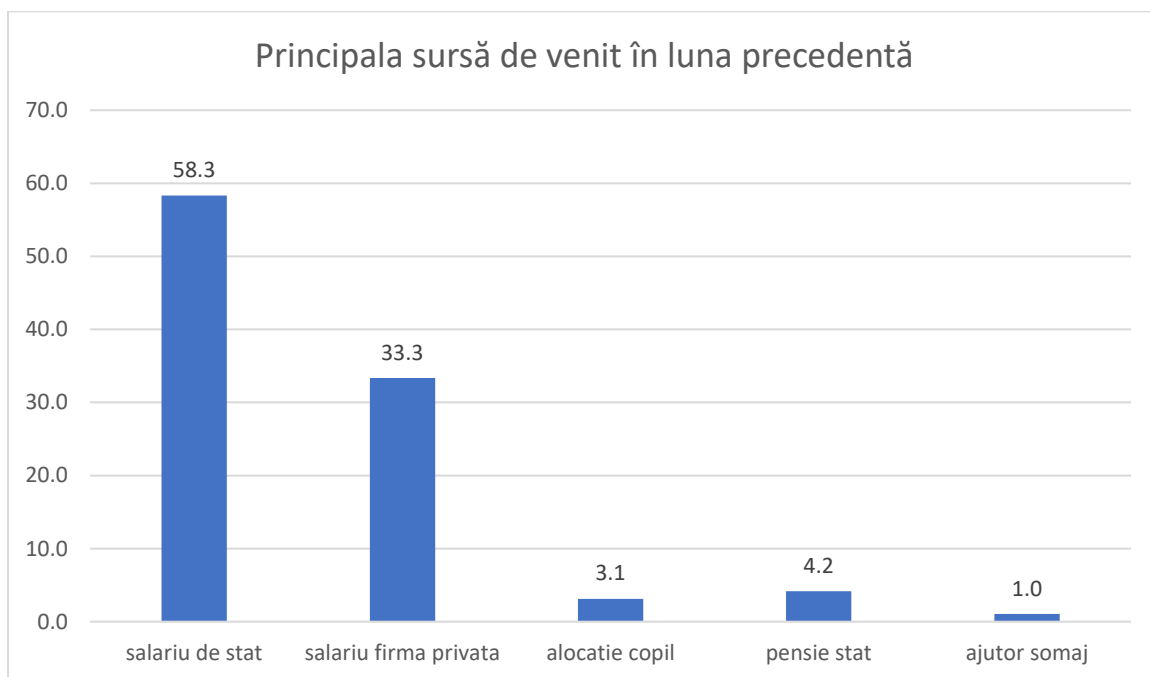
Figura 37: Ultima școală absolvită

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Referitor la ultima școală absolvită a respondenților se poate observa că mai mult de jumătate din respondenți declară că au finalizat studiile superioare (58.8%), urmate de cele care au finalizat liceul (29.4%), respectiv cei care au finalizat școala post-liceală (7.8%). Un procentaj mai scăzut, de 2.9% dintre respondenți declară că au finalizat gimnaziul, iar un procentaj de 1% declară că au finalizat școala profesională.

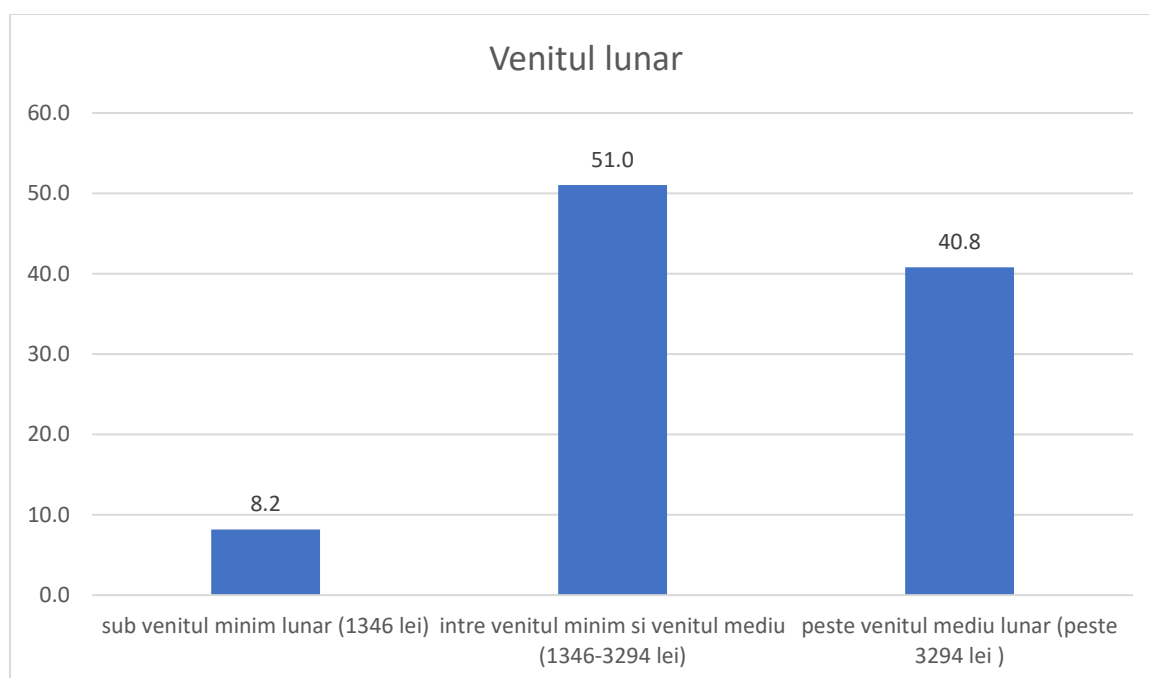
Figura 38: Principala sursă de venit în luna precedentă

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Principala sursă de venit în luna precedentă în rândul respondenților este constituită în cea mai mare parte din salariile de stat (58.3%), urmată de cea care constă în salariile oferite de firme private (33.3%), și de pensiile de stat (4.2%). Alte surse de venit declarate constau în alocația de copil (3.1%), dar și în ajutorul de șomaj (1%).

Figura 39: Venitul lunar

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Venitul lunar este un indicator foarte important atunci când se ia în vedere bunăstarea oamenilor. Astfel că, se poate observa că un procentaj de 51% dintre respondenți au un venit cuprins între venitul minim și cel mediu lunar, un procentaj de 40.8% au un venit peste cel mediu lunar, în timp ce doar 8.2% dintre respondenți au un venit sub cel minim lunar.

3.2.3 Perspective generale asupra nivelului de trai¹³

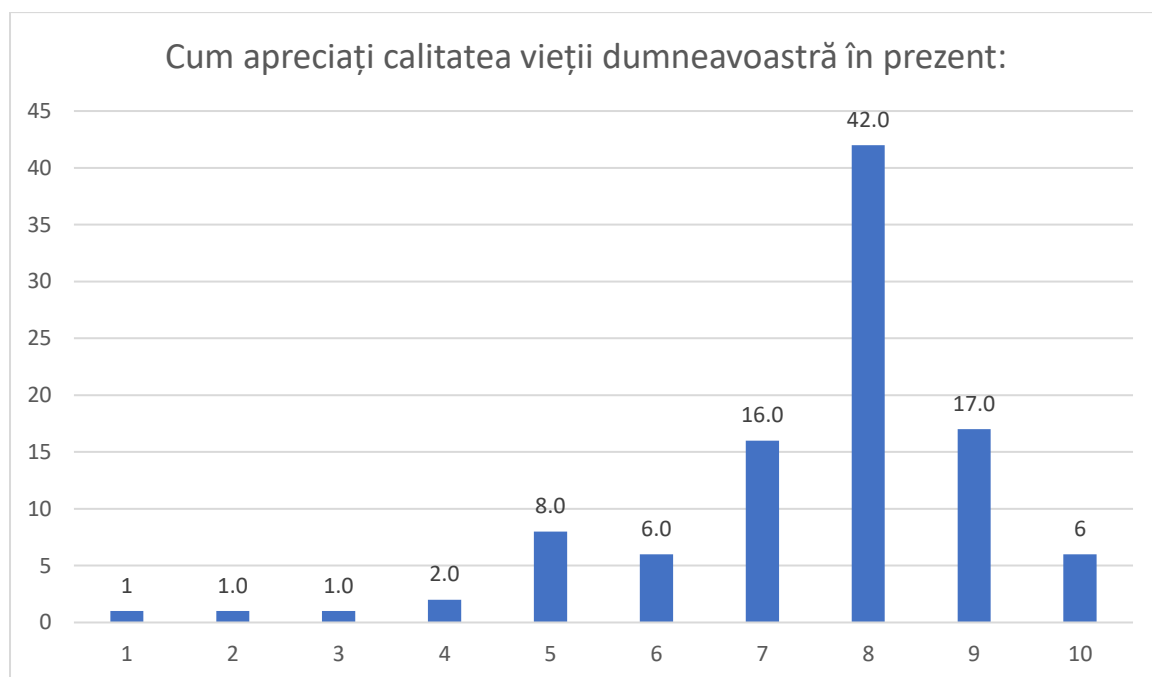
În această secțiune au fost incluse întrebări cu privire la calitatea vieții în general (din trecutul apropiat și prezent). De asemenea s-a încercat surprinderea atașamentului față de comună (intenția de a părăsi sau nu comuna) și nu în ultimul rând a fost evaluată satisfacția respondenților față de venitul actual.

Valorile cuprinse între 1 și 3 și cele între 8 și 10 vor fi grupate, primele însemnând că respondenții se declară foarte nemulțumiți și nemulțumiți, în timp ce în cea de-a doua categorie respondenții se declară foarte mulțumiți și mulțumiți.

¹³ În analiza datelor, pe scala utilizată (1-10) am considerat răspunsurile cuprinse între treptele 1-3 ca fiind în categoria nemulțumit și foarte nemulțumit, iar cele din treptele 8-10 în categoria mulțumit și foarte mulțumit. Această codificare a scalei a fost păstrată pe tot parcursul analizei.

1. Cum apreciați calitatea vieții în prezent? (1 reprezintă deloc mulțumit, iar 10 reprezintă foarte mulțumit)

Figura 40: Calitatea vieții în prezent

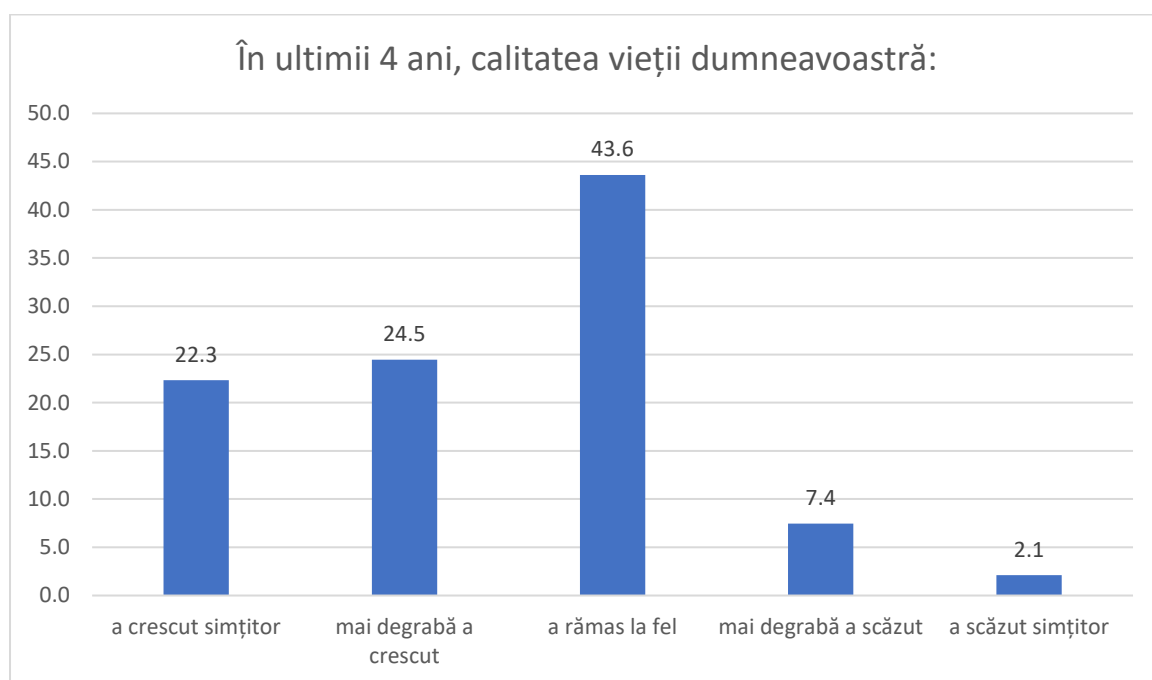

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Referitor la aprecierea calității vieții din prezent, în figura de mai sus se poate observa că un procentaj de 65% dintre respondenți se declară mulțumiți și foarte mulțumiți de calitatea vieții în prezent, în timp ce doar un procentaj de 3% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți cu privire la acest indicator.

2. Calitatea vieții dumneavoastră în ultimii 4 ani:

Figura 41: Calitatea vieții în ultimii 4 ani

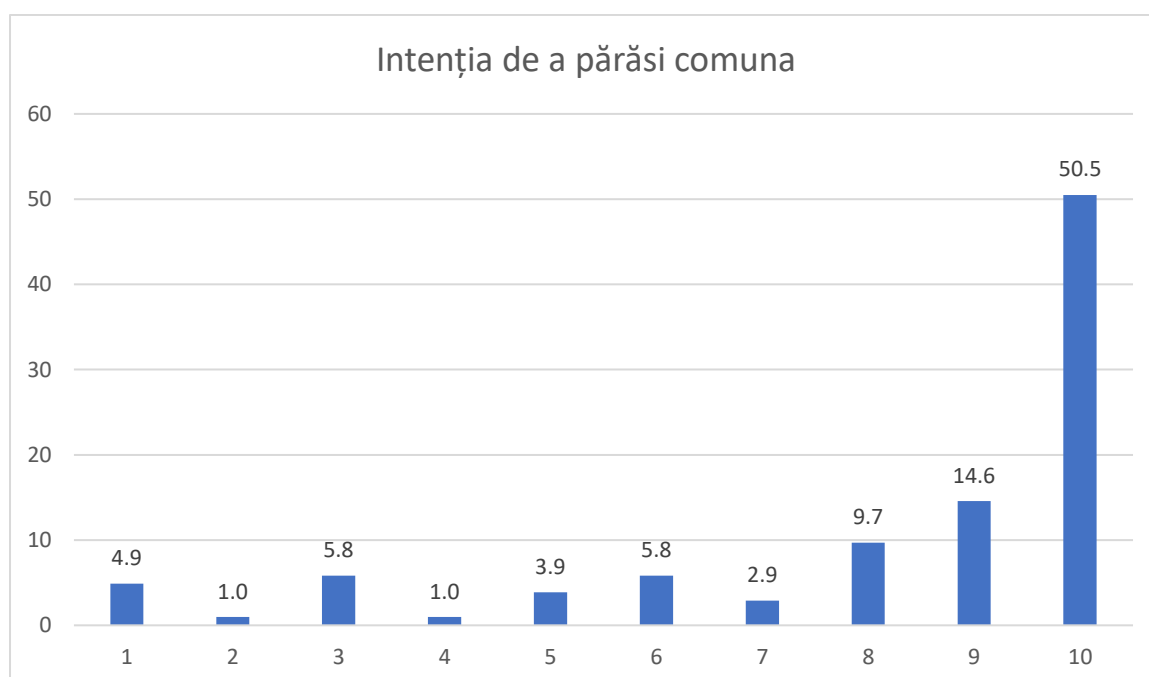

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

În ceea ce privește calitatea vieții în ultimii 4 ani, 43.6% dintre respondenți consideră că aceasta a rămas la fel, 24.5% dintre aceștia consideră că aceasta mai degrabă a crescut, 22.3% dintre respondenți considerând că aceasta a crescut simțitor. Un procentaj de 7.4% consideră că în ultimii 4 ani calitatea vieții lor mai degrabă a scăzut, iar 2.1% consideră că aceasta a scăzut simțitor.

3. În ce măsură intenționați să părăsiți comuna (schimbare permanentă de domiciliu)? 1 reprezintă cu siguranță părăsesc comuna, 10 reprezintă cu siguranță NU părăsesc comuna

Figura 42: Intenția de a părăsi comuna

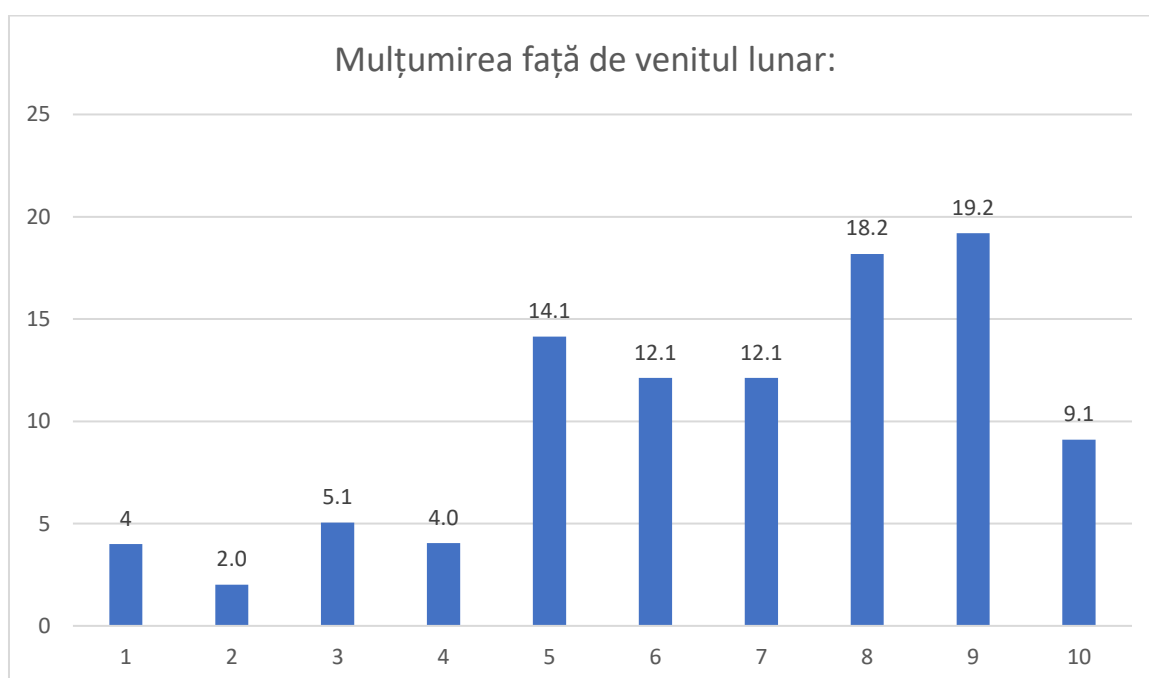

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Așa cum se poate observa din graficul de mai sus, respondenții susțin într-un procentaj de 74.8% că nu intenționează să părăsească comuna, în timp ce un procentaj de 11.7% dintre respondenți se găsesc în posibilitatea de a părăsi comuna. Printre motivele pentru care unii respondenți se gândesc în mod real să părăsească comuna sunt: găsirea unui loc de muncă (45.9%), acces la servicii publice de calitate (29.7%), pentru a-și dezvolta propria afacere (2.0%), pentru continuarea studiilor (2.7%), comuna nu le oferă nicio perspectivă de viitor (8.1%) sau alte motive (8.1%).

4. Mulțumirea față de venitul lunar

Figura 43: Mulțumirea față de venitul lunar

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

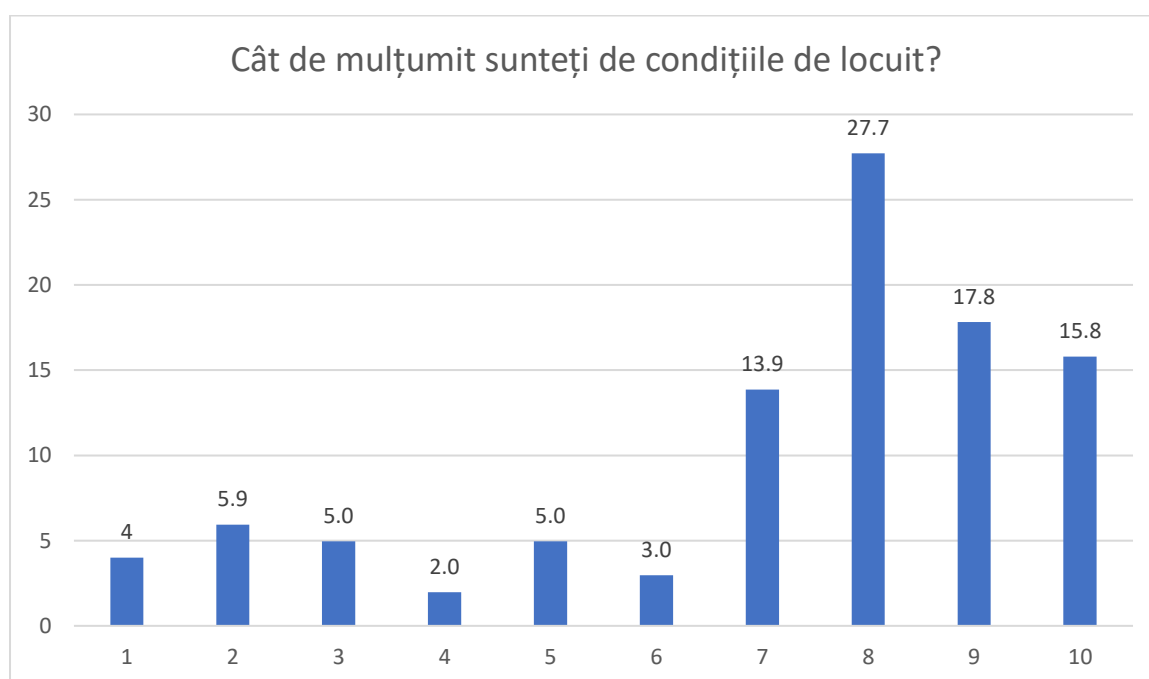
Un procentaj de 46.5% dintre respondenți se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de venitul lor lunar, în timp ce un procentaj de 11.1% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de venitul lor lunar. Având în vedere graficul de mai sus, se poate conchide că există păreri diferite ale respondenților cu privire la mulțumirea lor față de venitul lunar, însă în general există o percepție pozitivă asupra venitului lunar din partea respondenților.

3.2.4 Servicii publice și indicatori ai calității vieții

În continuare a fost analizată percepția locuitorilor comunei Crasna cu privire la o serie de servicii publice și facilități care influențează nivelul general de calitate a vieții lor.

1. Cât de mulțumit sunteți de condițiile de locuit? 1 reprezintă deloc mulțumit, iar 10 reprezintă foarte mulțumit

Figura 44: Mulțumirea față de condițiile de locuit

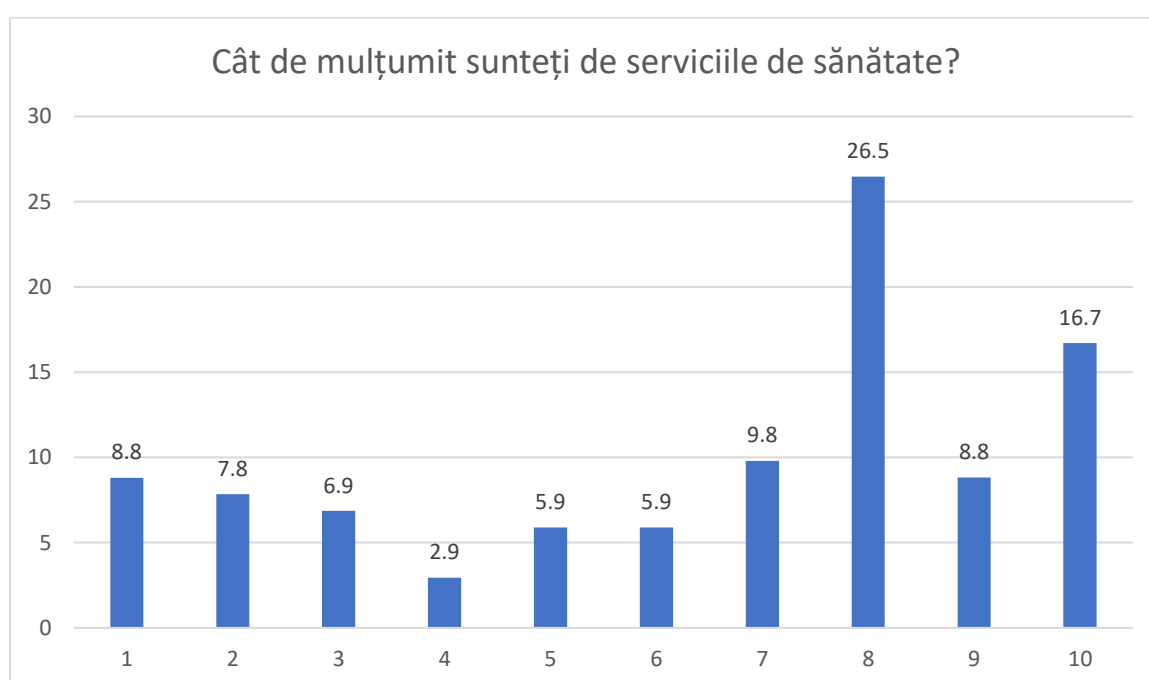

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Mulțumirea față de condițiile de locuit este percepută într-un mod pozitiv de majoritatea respondenților (61.8%), aceștia declarându-se mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest indicator, în timp ce un procentaj de 14.9% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de condițiile de locuit.

2. Cât de mulțumit sunteți de serviciile de sănătate?

Figura 45: Mulțumirea față de serviciile de sănătate

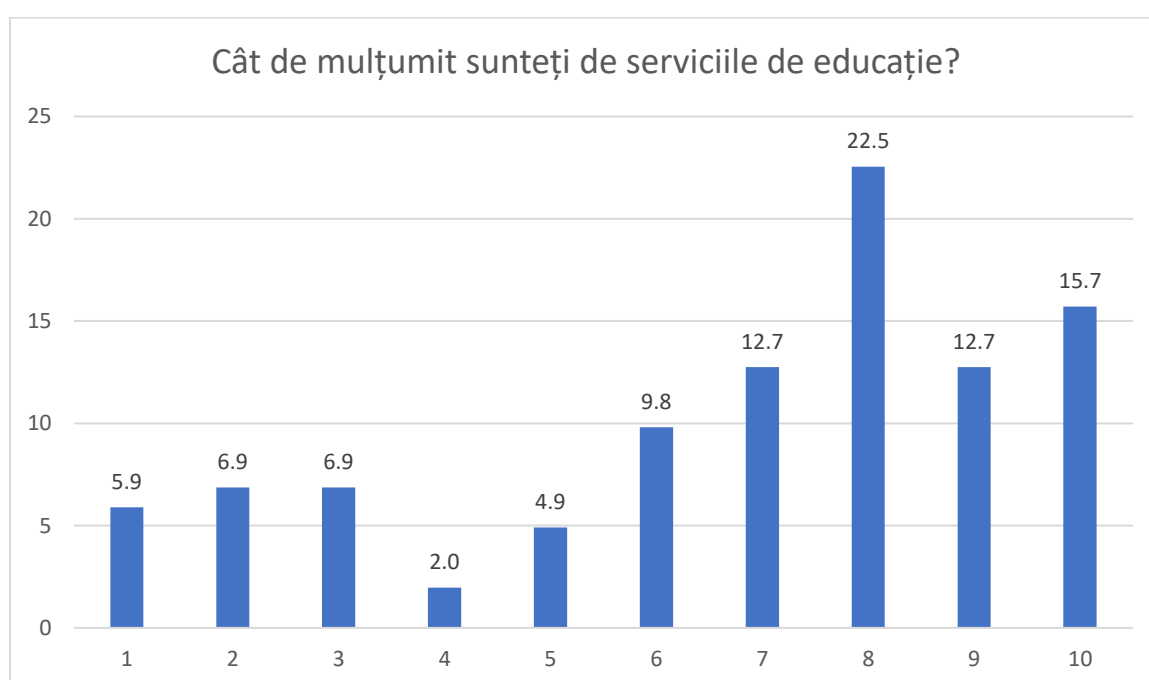

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Serviciile de sănătate sunt percepute în mod pozitiv de către respondenți, aceștia declarându-se într-un procentaj de 52% mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest serviciu, în timp ce doar un procentaj de 23.5% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest indicator.

3. Cât de mulțumit sunteți de serviciile de educație?

Figura 46: Mulțumirea față de serviciile de educație

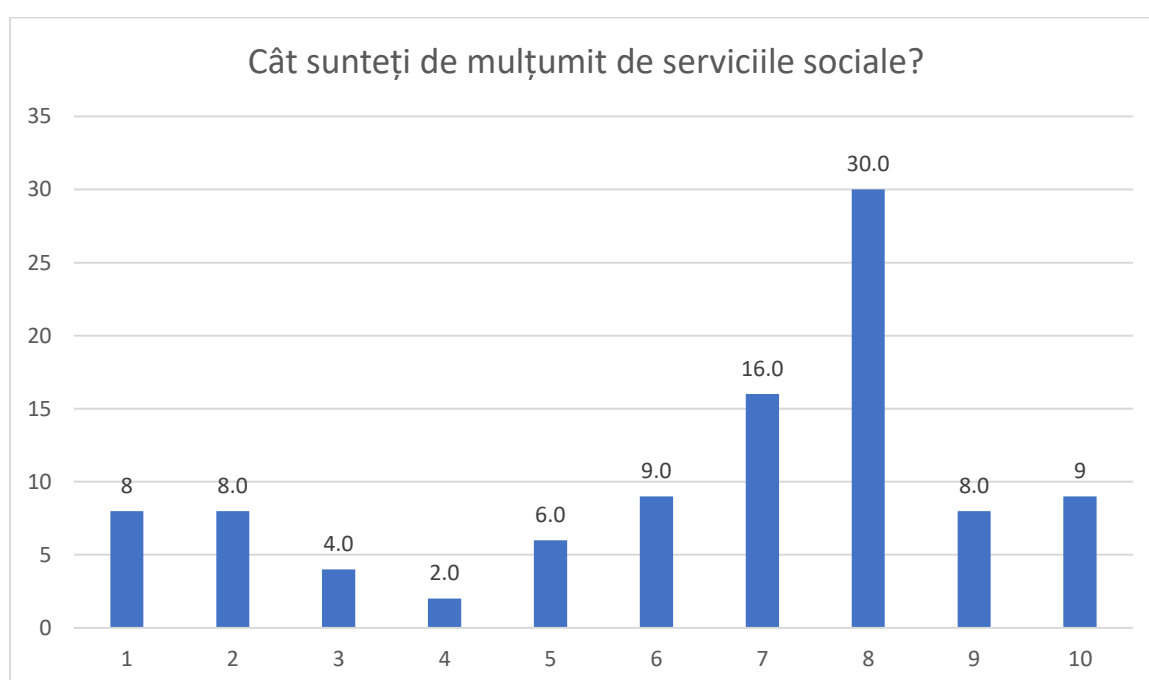

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

În ceea ce privește serviciile de educație, părerile respondenților variază, însă un procentaj de 50.9% dintre respondenți se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest serviciu, iar 19.7% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest serviciu. Cu toate că părerile respondenților sunt diverse, se poate observa că există o percepție pozitivă față de acest serviciu.

4. Cât de mulțumit sunteți de serviciile sociale?

Figura 47: Mulțumirea față de serviciile de sociale

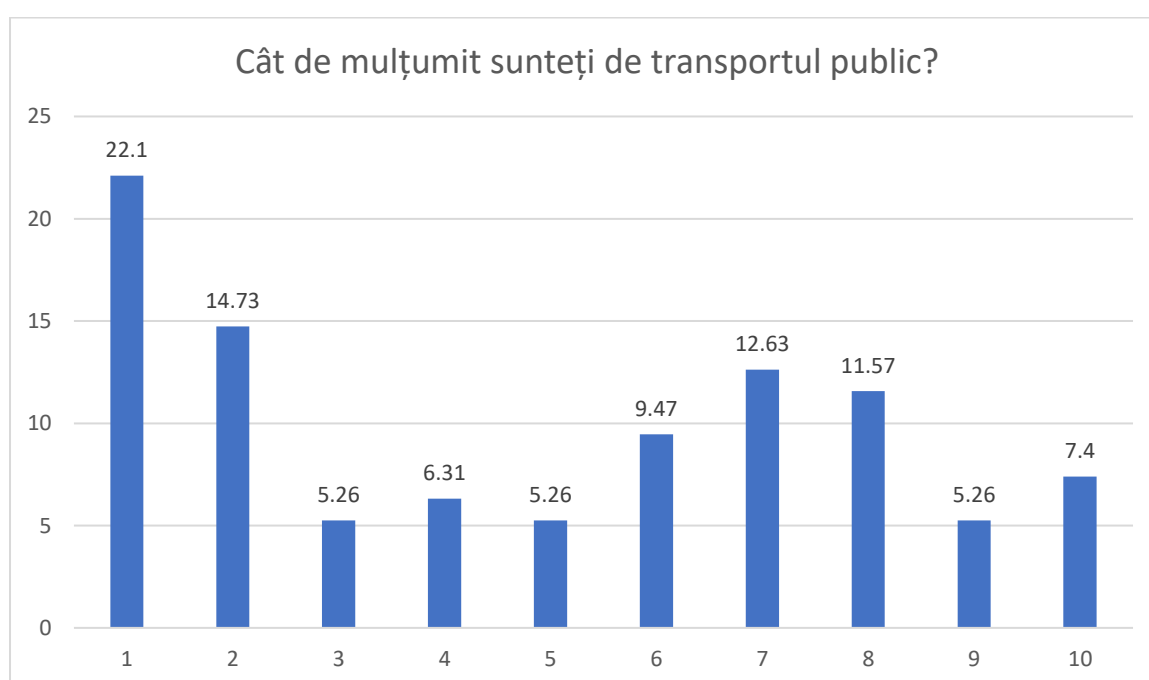

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Serviciile sociale sunt percepute în mod pozitiv de către majoritatea respondenților (47%), în timp ce doar un procentaj de 20% dintre respondenți percep negativ acest indicator, declarându-se nemulțumiți și foarte nemulțumiți. Trendul general cu privire la acest serviciu este unul pozitiv.

5. Cât de mulțumit sunteți de transportul public?

Figura 48: Mulțumirea față de transportul public

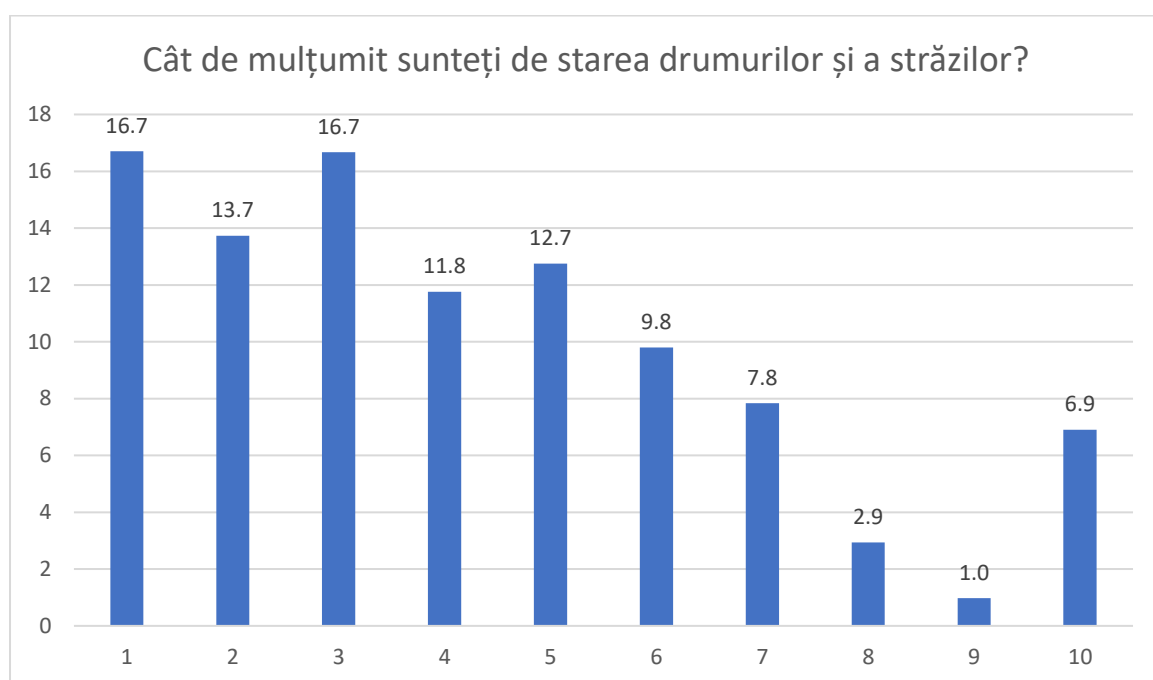

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Serviciile de transport public sunt percepute negativ de către majoritatea respondenților (42.06%), aceștia declarându-se nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest serviciu, un procentaj de 24.23% declarându-se mulțumit și foarte mulțumit față de acest serviciu.

6. Cât de mulțumit sunteți de starea drumurilor și a străzilor?

Figura 49: Mulțumirea față de starea drumurilor și a străzilor

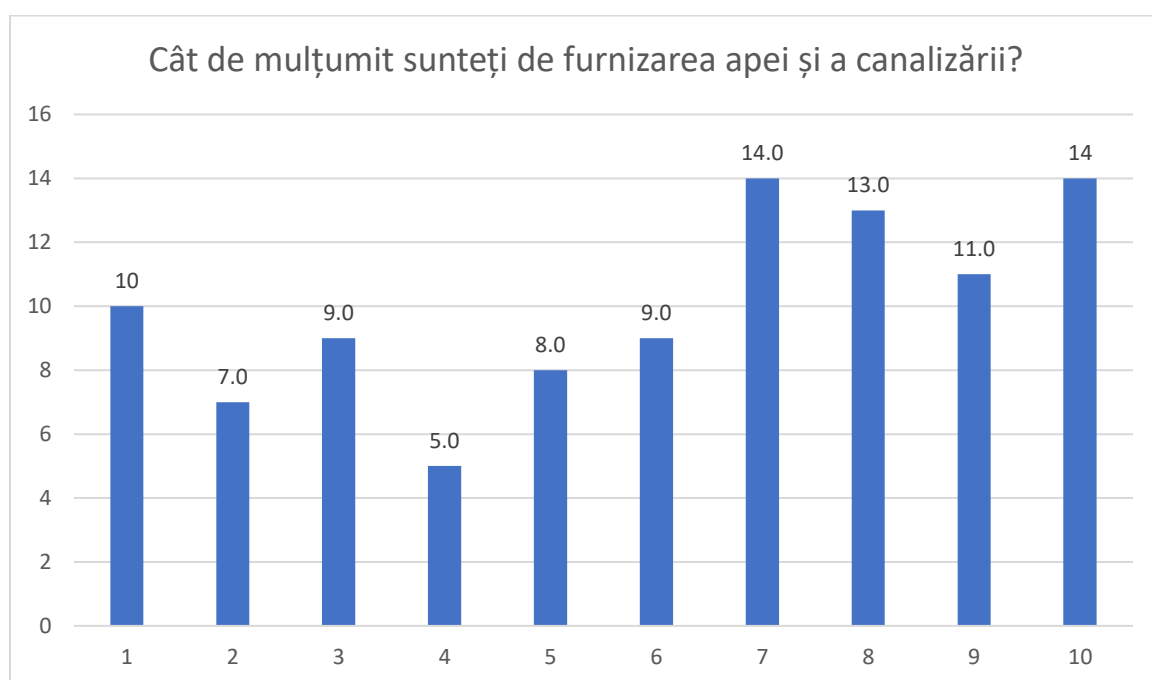

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

O percepție negativă este întâlnită în ceea ce privește mulțumirea față de starea drumurilor și a străzilor, astfel că un procentaj de 47.1% se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest indicator, în timp ce doar un procentaj de 10.8% dintre respondenți se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest indicator.

7. Cât de mulțumit sunteți de furnizarea apei și a canalizării?

Figura 50: Mulțumirea față de furnizarea apei și a canalizării

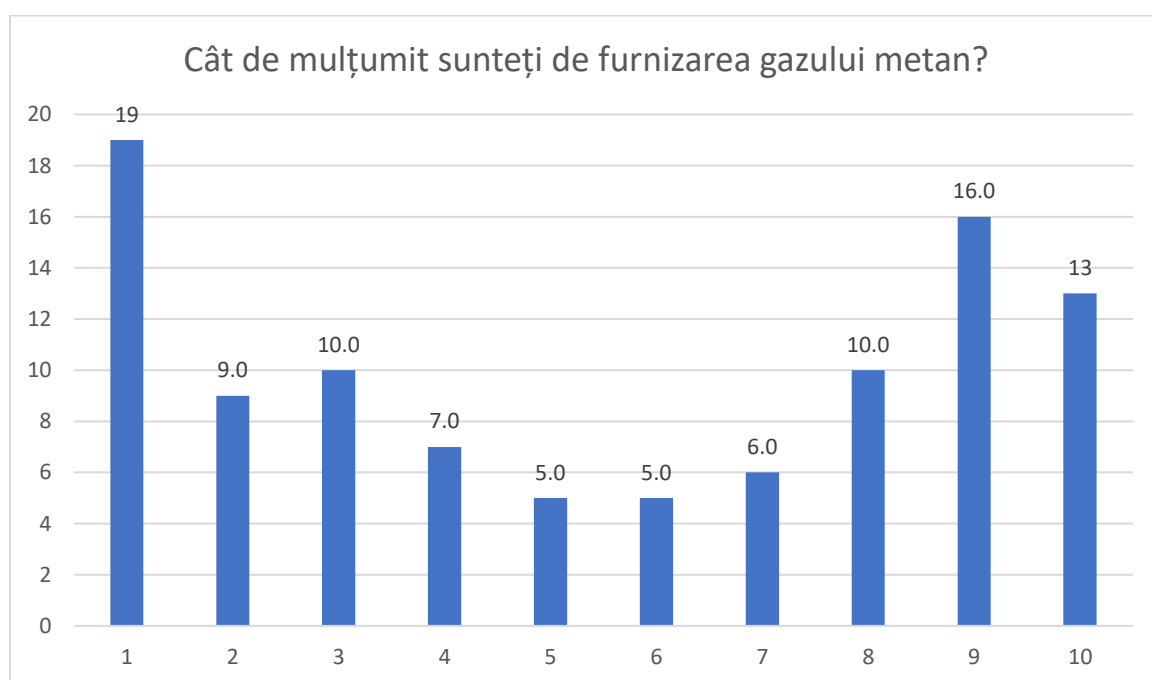

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

O percepție pozitivă este întâlnită în cazul furnizării apei și a canalizării, 38% dintre respondenți se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest indicator, iar 26% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acesta. Deși tendința este una pozitivă, procentajele fiind apropiate ca și valori pot semna existența unei viitoare probleme.

8. Cât de mulțumit sunteți de furnizarea gazului metan?

Figura 51: Mulțumirea față de furnizarea gazului metan

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Referitor la mulțumirea față de furnizarea gazului metan, părerile respondenților variază, procentajele celor foarte nemulțumiți (38%) și a celor foarte mulțumiți (39%) sunt aproape identice, astfel că această apropiere indică existența unei probleme la nivelul comunei. Probleme se poate datora localității în care locuiesc respondenții, deoarece furnizarea gazului metan poate fi prezentă doar în anumite localități.

9. Cât de mulțumit sunteți de situația economică a localității dumneavoastră?

Figura 52: Mulțumirea față de situația economică a comunei

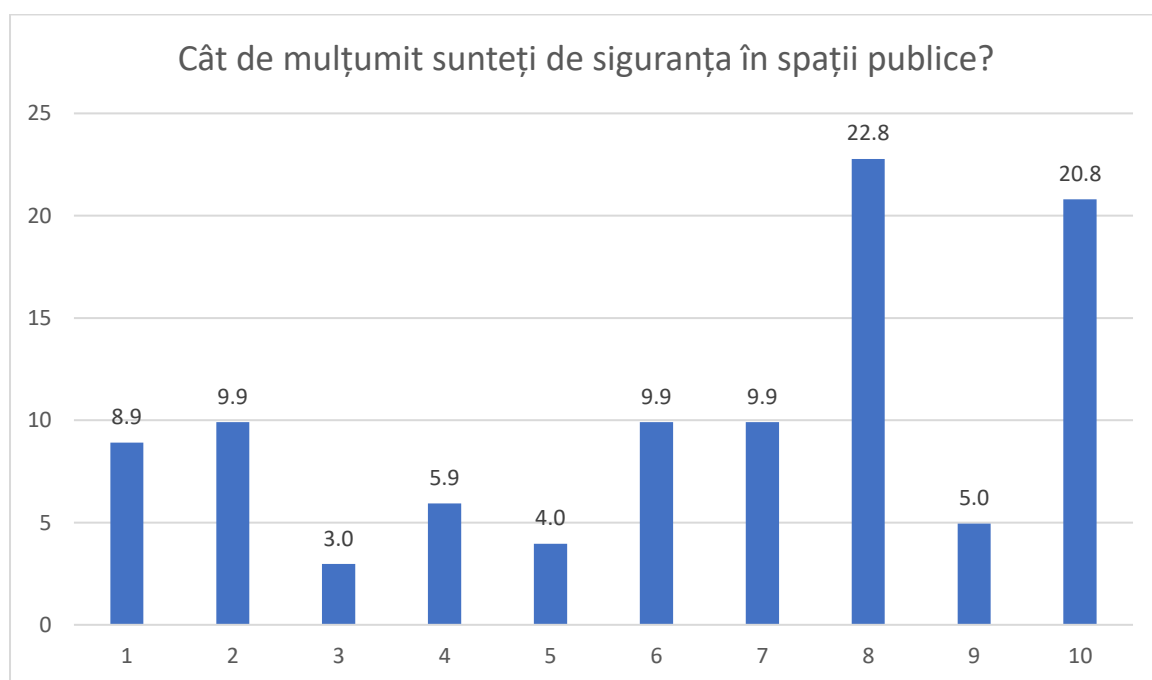

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Referitor la situația economică a localității, se întâlnesc procentaje asemănătoare, astfel că 27.5% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest indicator, în timp ce 29.4% dintre aceștia se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest indicator. Valorile asemănătoare pot semnala existența unei probleme referitoare la acest indicator.

10. Cât de mulțumit sunteți de siguranța în spațiile publice?

Figura 53: Mulțumirea față de siguranța în spațiile publice

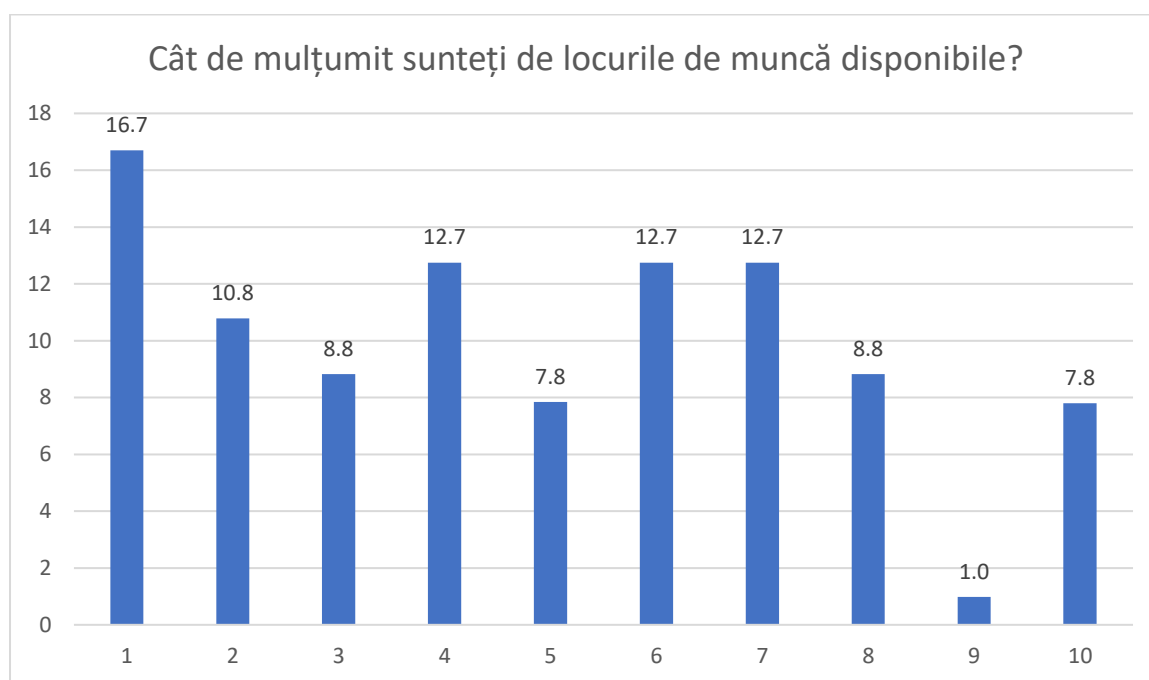

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Siguranța în spațiile publice este percepută în mod pozitiv de majoritatea respondenților, astfel că un procentaj de 48.6% se declară mulțumiți față de acest indicator, în timp ce doar un procentaj de 21.8% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest indicator. Se remarcă așadar o percepție pozitivă cu privire la acest aspect.

11. Cât de mulțumit sunteți de locurile de muncă disponibile?

Figura 54: Mulțumirea față de locurile de muncă disponibile

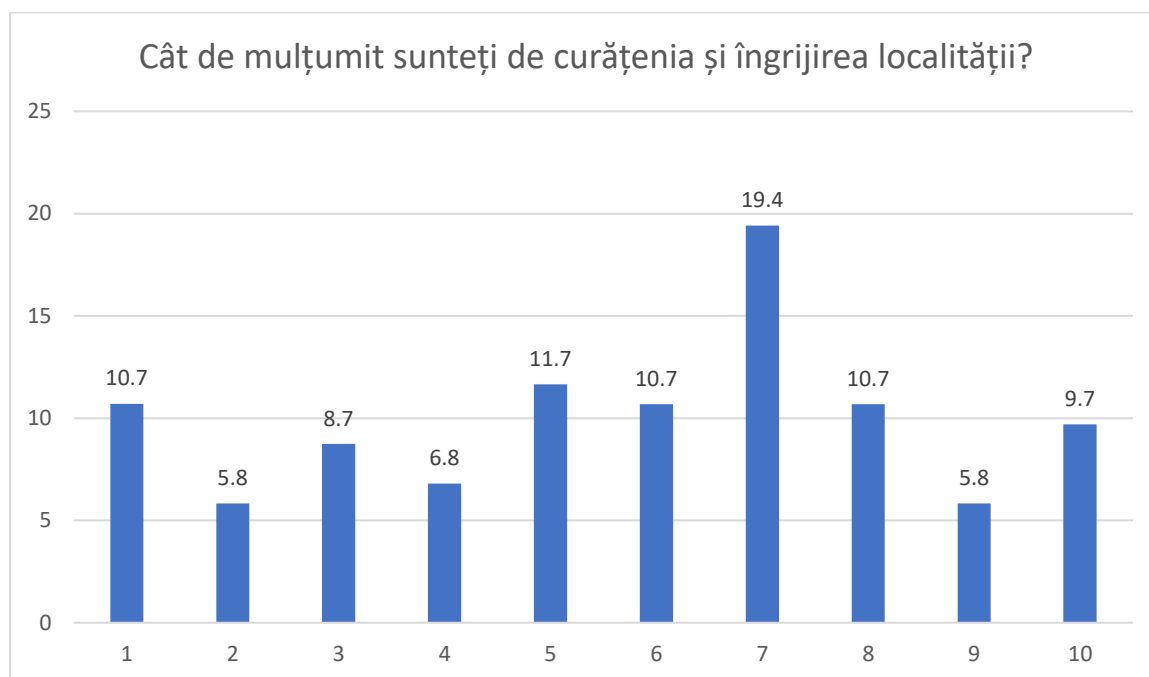

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Prezența locurilor de muncă este percepută negativ de majoritatea respondenților, astfel încât un procentaj de 36.3% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de disponibilitatea locurilor de muncă, în timp ce doar un procentaj de 17.6% se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest indicator. Per ansamblu, percepția cu privire la acest indicator este una negativă.

12. Cât de mulțumit sunteți de curățenia și îngrijirea localității?

Figura 55: Mulțumirea față de curățenia și îngrijirea localității

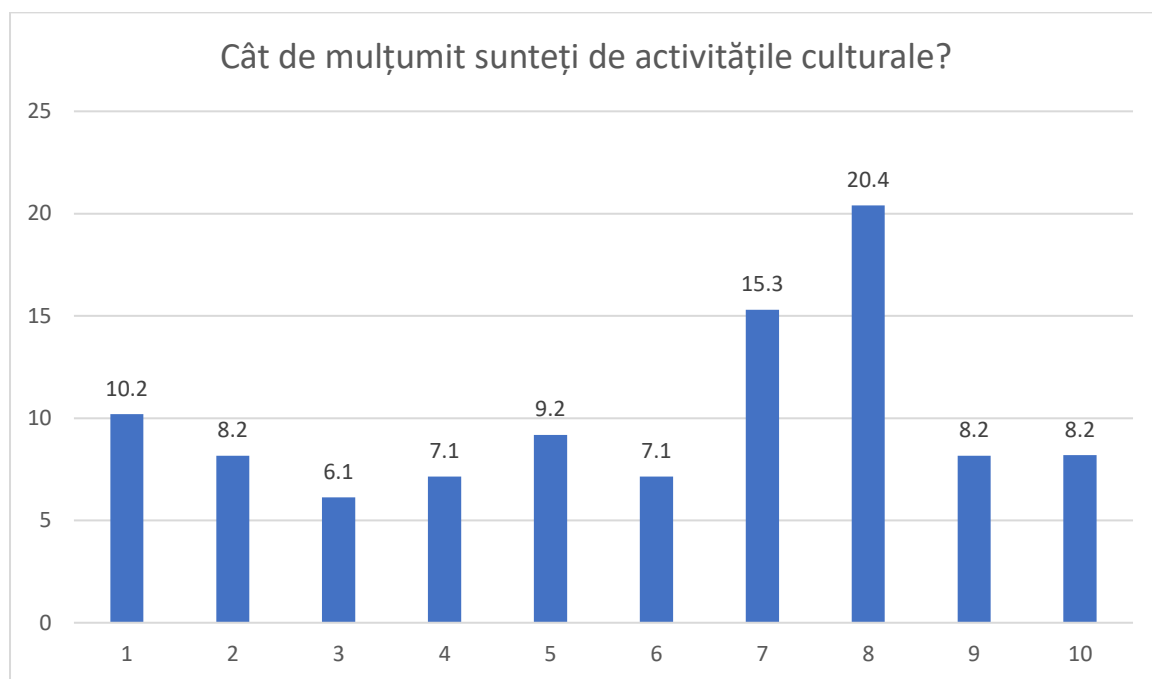

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Procentaje apropiate ca valori se întâlnesc și în ceea ce privește mulțumirea față de curățenia și îngrijirea localității, astfel că un procentaj de 25.2% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți cu privire la acest indicator, în timp ce 26.2% dintre respondenți se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest indicator.

13. Cât de mulțumit sunteți de activitățile culturale?

Figura 56: Mulțumirea față de activitățile culturale

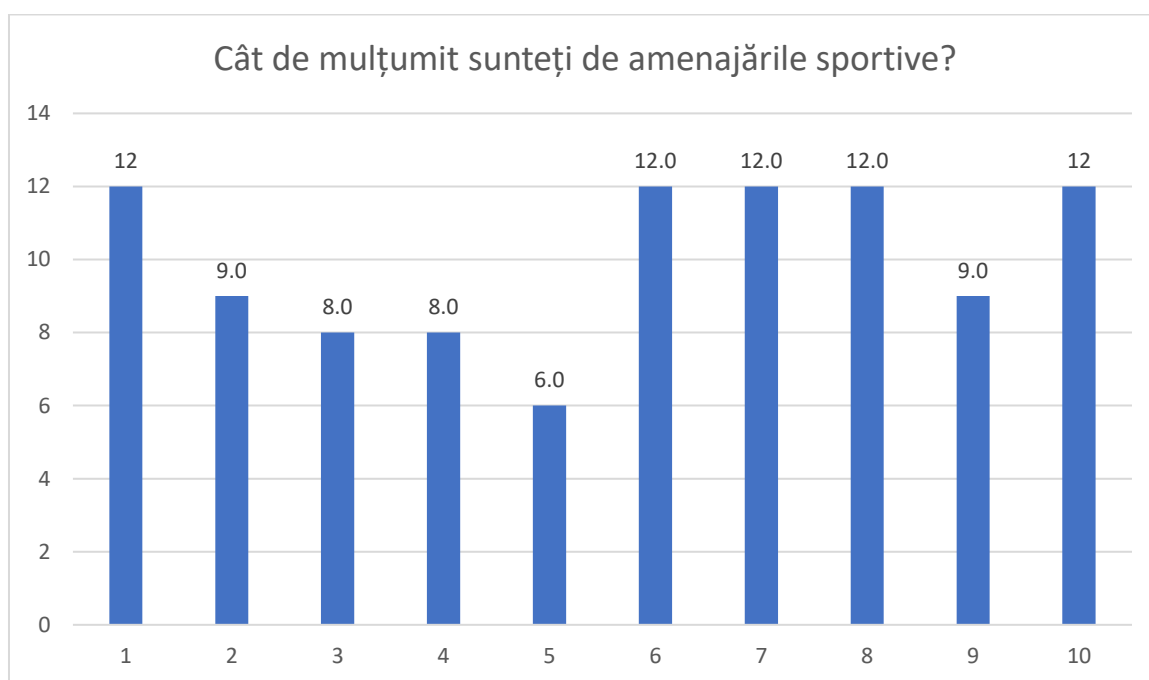

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Referitor la mulțumirea față de activități culturale se poate identifica o percepție pozitivă asupra acestora, astfel încât un procentaj de 36.8% se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de acest indicator, în timp ce un procentaj de 24.5% dintre aceștia se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest indicator.

14. Cât de mulțumit sunteți de amenajările sportive?

Figura 57: Mulțumirea față de amenajările sportive

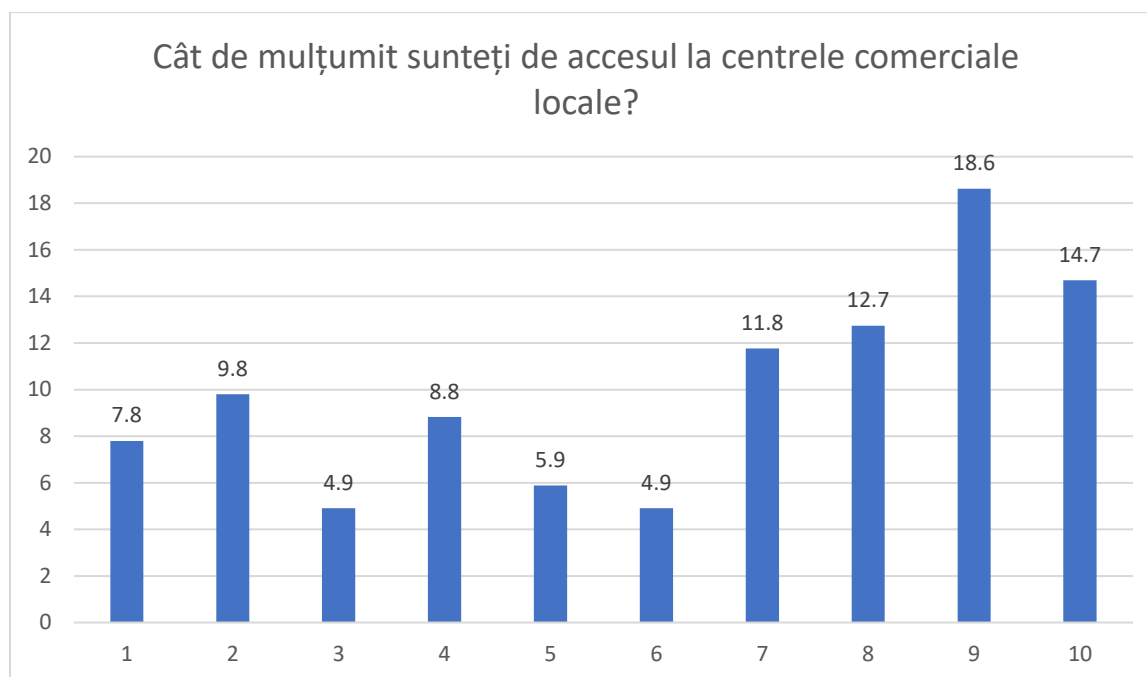

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Procentaje asemănătoare sunt întâlnite și în cazul amenajărilor sportive, astfel că un procentaj de 29% dintre respondenți se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest indicator, în timp ce 33% dintre aceștia se declară mulțumiți și foarte mulțumiți față de acesta.

15. Cât de mulțumit sunteți de accesul la centrele comerciale locale?

Figura 58: Mulțumirea față de accesul la centrele comerciale locale

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Accesul la centrele comerciale locale este perceput în mod pozitiv de majoritatea respondenților (46%), doar un procentaj de 22.5% dintre aceștia se declară nemulțumiți și foarte nemulțumiți față de acest indicator.

Concluzii privind serviciile publice:

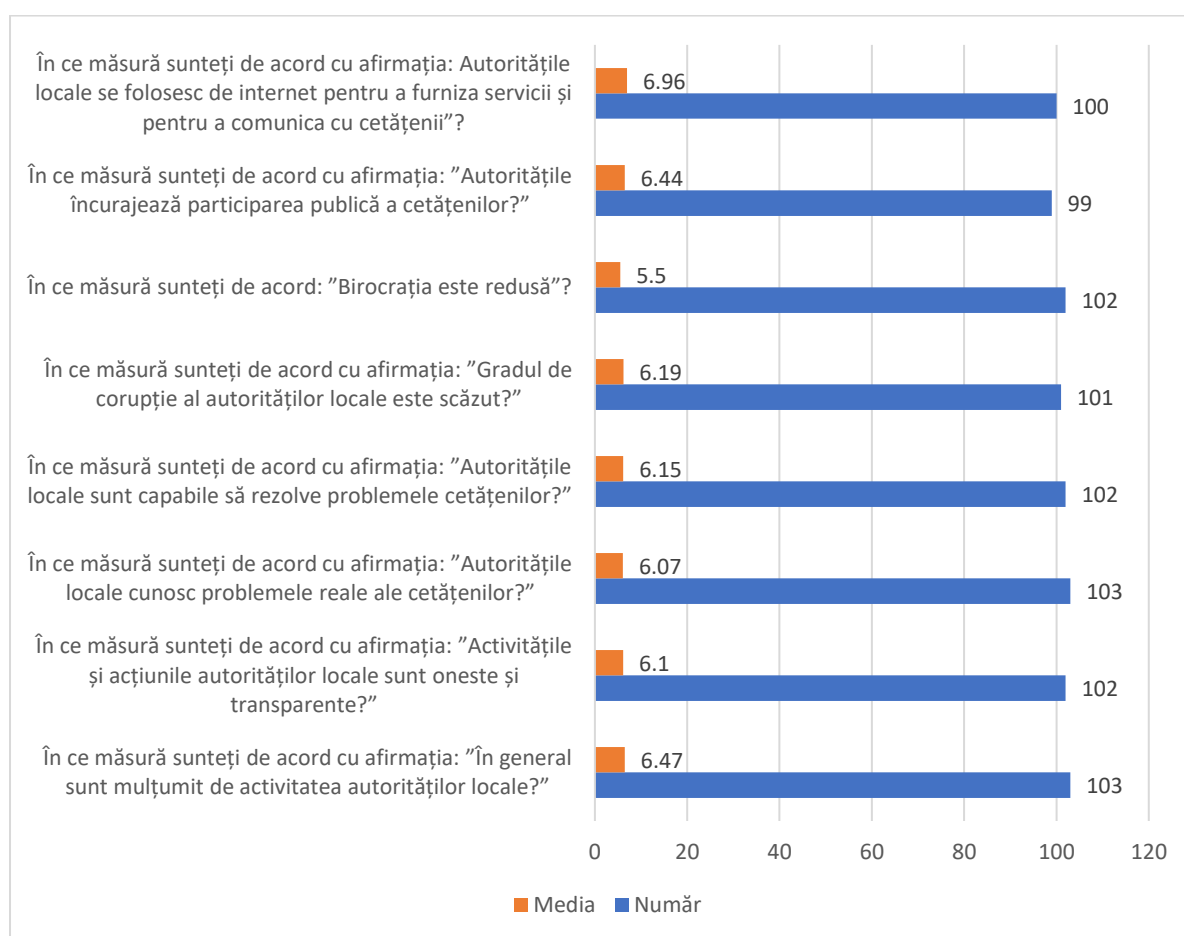
Se poate observa că la nivelul comunei indicatorii cu privire la mulțumirea față de: condițiile de locuit, sănătate, educație, serviciile sociale, furnizarea apei și a canalizării, siguranța în spațiile publice, activitățile culturale, accesul la centrele comerciale locale sunt percepuți în mod pozitiv, pe când indicatorii care fac referire la: transportul public, starea drumurilor și a străzilor, locurile de muncă disponibile sunt percepuți în mod negativ. Există și păreri care înregistrează valori apropiate, acestea vizând: furnizarea gazului metan, situația economică a comunei, curățenia și îngrijirea localității, amenajările sportive. Aceste păreri apropiate necesită o atenție din partea primăriei, pentru a nu se ajunge la percepția lor în mod negativ.

3.2.5 Activitatea administrației publice locale

Această secțiune are drept scop evaluarea percepției respondenților cu privire la activitatea administrației publice locale.

Respondenților li s-a oferit un set de afirmații cu privire la administrația primăriei comunei, unde au fost rugați să aprecieze pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă dezacord total, iar 10 înseamnă acord total, afirmațiile puse la dispoziție. În chestionar au fost incluse întrebări cu privire la modul de funcționare a administrației publice locale, iar în graficul de mai jos au fost calculate mediile fiecărei afirmații, fiind excluse variantele în care nu s-a oferit niciun răspuns.

Figura 59: Afirmații despre administrația primăriei comunei

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Așa cum reiese din graficul de mai sus, se poate observa că nu există medii peste nota 7, toate mediile situându-se în jurul notei 6. Astfel, respondenții consideră că autoritățile locale se folosesc de internet pentru a furniza servicii și pentru a comunica cu cetățenii (media 6.96), în general se declară mulțumiți față de activitatea autorităților locale (media 6.47), consideră că acestea încurajează participarea publică a cetățenilor (6.44). De asemenea, aceștia consideră gradul de corupție al autorităților locale este scăzut (media 6.19), că autoritățile locale sunt capabile să rezolve problemele

cetățenilor (media 6.15), că activitățile și acțiunile autorităților locale sunt oneste și transparente, dar și că acestea cunosc problemele locale ale cetățenilor (media 6.07). Cea mai scăzută medie, 5.5 este legată de birocrație, aceștia considerând că aceasta nu este scăzută.

Problemele majore identificate de respondenți în ordinea importanței lor, vizează: starea drumurilor și a străzilor; extinderea rețelei de gaz metan la nivelul întregii comunități; lipsa trotuarelor. Alte probleme identificate fac referire la lipsa locurilor de muncă, curățenia din spațiul public, dar și lipsa pistelor pentru biciclete.

Rugați fiind să identifice o serie de *avantaje* ale comunei, respondenții au făcut referire la: prezența spitalului; așezarea geografică a comunei, dar și infrastructura de la nivelul comunei (prezența rețelelor de apă, canalizare, gaz, dar și asfaltarea anumitor drumuri din comună). Alte avantaje identificate fac referire la existența liceului la nivelul comunei, populația educată, dar și prezența apelor termale la nivelul comunei.

Obstacole care stau în calea dezvoltării comunei, din punctul de vedere al respondenților sunt: starea infrastructurii; lipsa investitorilor; lipsa rețelei de gaz metan. Alte obstacole identificate constau în: lipsa locurilor de muncă; emigrarea tinerilor, dar și lipsa locuințelor.

Perspectivile de dezvoltare ale comunei, identificate de către respondenți sunt: prelucrarea produselor locale; cultivarea terenurilor; creșterea animalelor.

Unde vă deplasați cel mai frecvent când ieșiți din comună (în ce localitate)?

Scopul acestei întrebări este de a identifica unele tendințe în ce privește fenomenul de navetism la nivelul comunei Crasna precum și legăturile pe care locuitorii comunei le au cu alte centre urbane și/sau rurale, dar și cu județele învecinate. 80.5% în Zalău, 1.3% Oradea, 5.2% Cluj-Napoca, 1.3% Budapesta; 3.9% Pericei; 1.3% Camăr; 1.3% Sfântu Gheorghe; 3.9% Șimleu Silvaniei, alte localități 1.3%.

De asemenea a fost testată percepția locuitorilor asupra impactului pe care îl au unele instituții publice în dezvoltarea comunei. S-a formulat următoarea întrebare: "Vă rog să spuneți în ce măsură următoarele instituții, au în prezent, un rol important în dezvoltarea comunei (Apreciați pe o scală de la 1 la 10, 1=în foarte mică măsură, 10=într-o măsură foarte mare)".

Prin intermediul acestei întrebări se pot decela instituțiile pe care locuitorii le creditează ca având un rol important în dezvoltarea comunității lor. Din tabelul de mai jos se poate observa în ordinea importanței lor, instituțiile publice care au un impact în dezvoltarea comunei, din perspectiva respondenților. Astfel, aceștia consideră că primăria (media 7.98), școala (media 7.94), dar și

cetățenii (media 7.66) au cel mai important rol în dezvoltarea comunei. Ulterior, biserica (media 7.53), consiliul local (7.47), consiliul județean (7.06 media) au de asemenea un rol important în dezvoltarea comunei. Guvernul (media 6.60) și sectorul non-profit (media 6.42) înregistrează valori mai scăzute. Se poate observa că respondenții au încredere că instituțiile cele mai apropiate de ei, au cel mai important rol în dezvoltarea comunității lor. Cu cât instituțiile sunt mai îndepărtate de ei, cu atât percepția asupra rolului acestora în dezvoltarea comunității lor scade.

Tabelul 28: Percepția locuitorilor asupra impactului unor instituții publice în dezvoltarea comunei

Instituția	Media (scor)
Primăria	7.98
Școala	7.94
Cetățenii	7.66
Biserica	7.53
Consiliul Local	7.47
Consiliul Județean	7.06
Guvernul	6.60
Sectorul non-profit	6.42

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

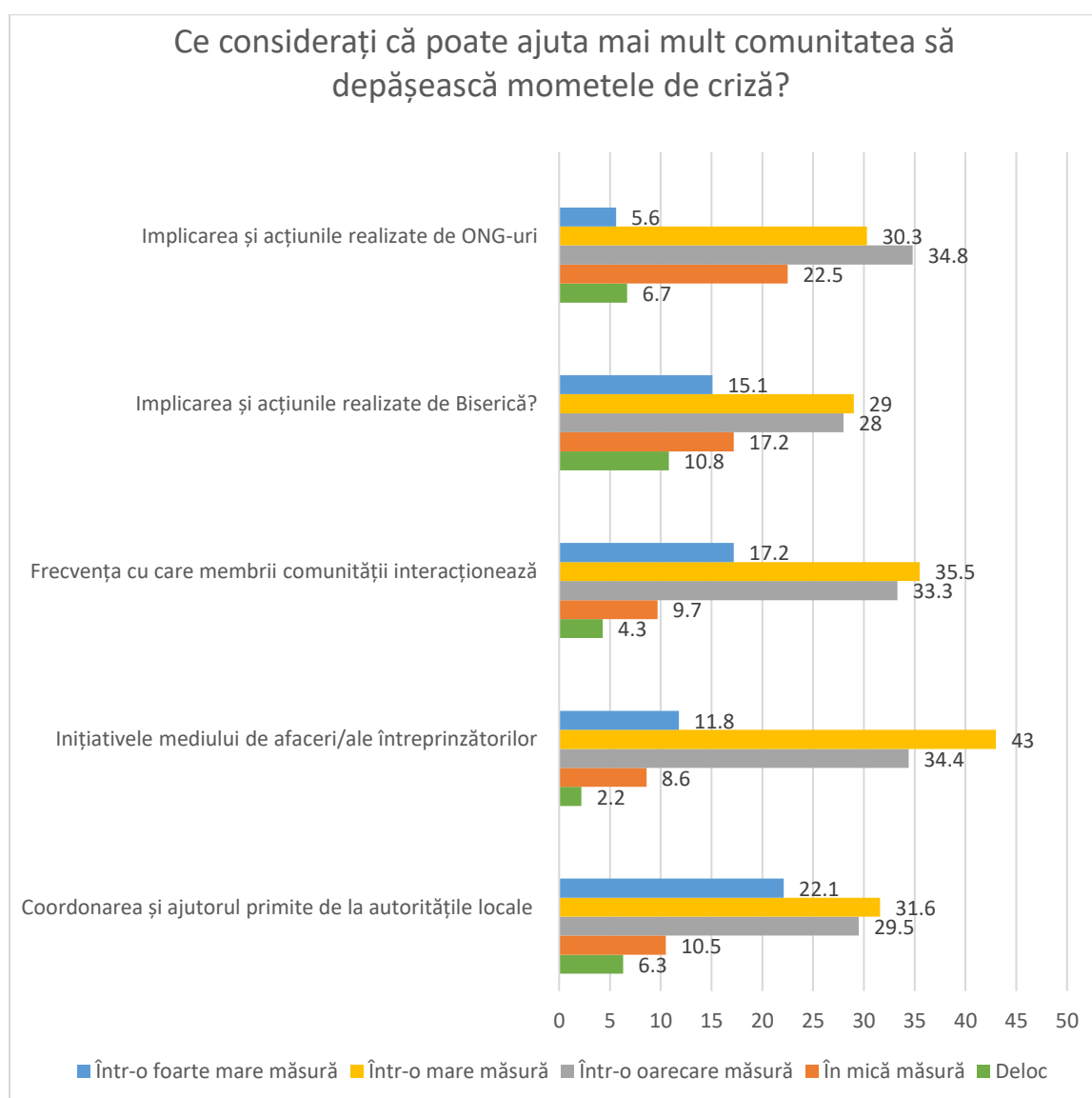
3.2.6 Reziliența

Reziliența reprezintă capacitatea de adaptare rapidă în urma unui șoc puternic, a unor probleme sau eșecuri. Reziliența poate fi atribuită atât persoanelor, cât și comunităților, referindu-se la abilitatea acestora de a face față la anumite evenimente care au un impact foarte mare asupra lor.

În încercarea de a măsura reziliența la nivelul comunei Crasna au fost adresate următoarele în vederea identificării percepției locuitorilor cu privire la măsura în care anumite aspecte pot ajuta comunitatea să depășească momentele de criză, respectiv măsura în care anumiți factori pot influența modul în care autoritățile publice locale pot face față unei crize.

1. Ce considerați că poate ajuta mai mult comunitatea să depășească momentele de criză?

Figura 60: Ce poate ajuta mai mult comunitatea să depășească momentele de criză

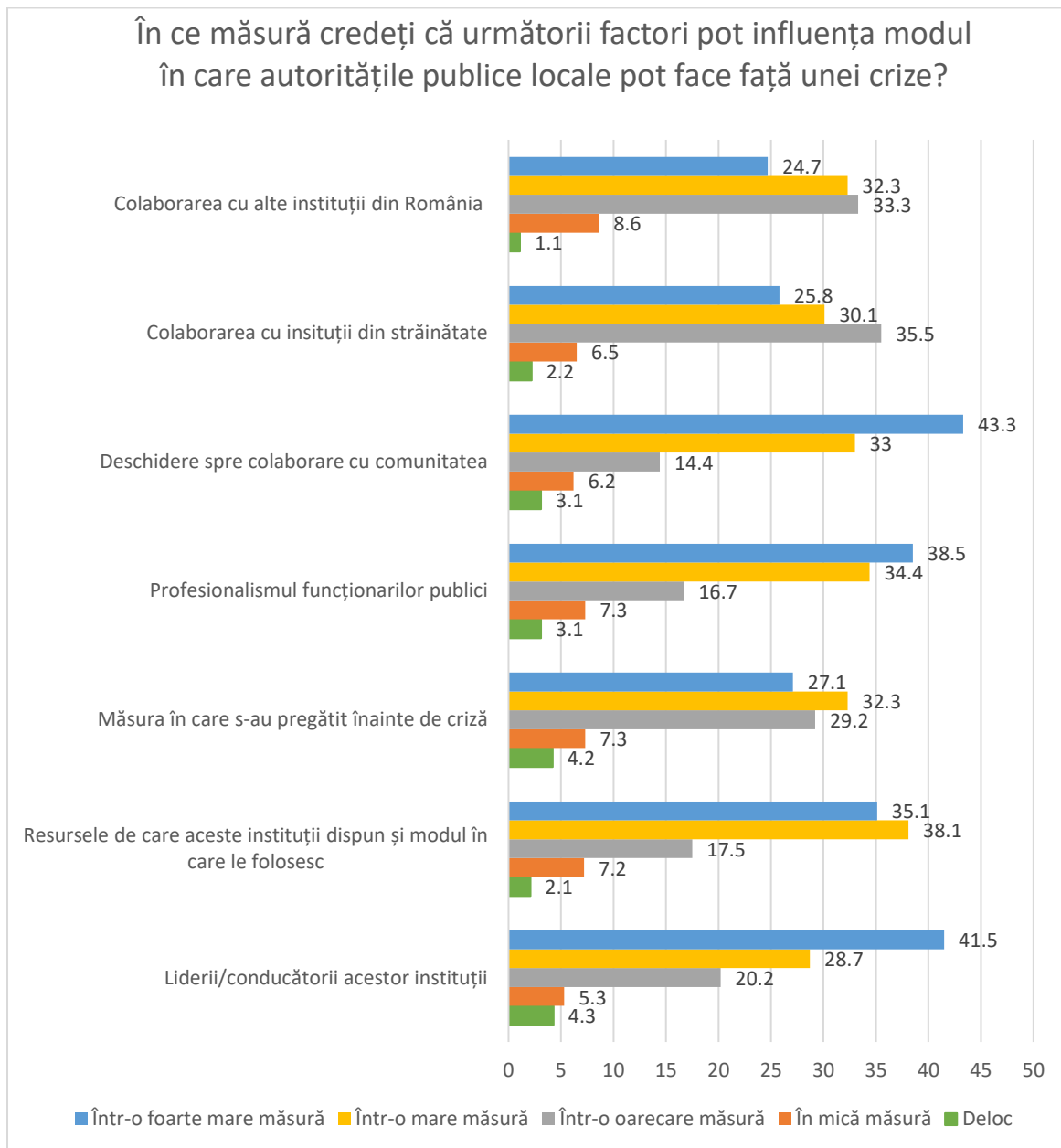

Sursa: Cercetare *proprie asupra calității vieții*

Figura de mai sus arată faptul că implicarea și acțiunile realizate de biserică (29%), frecvența cu care membrii comunității interacționează (35.5%), inițiativele mediului de afaceri/ale întreprinzătorilor (43%), dar și coordonarea și ajutorul primite de la autoritățile locale ajută într-o mare măsură comunitatea depășească momentele de criză; în timp ce implicarea și acțiunile realizate de ONG-uri contribuie într-o oarecare măsură în ajutarea comunității să depășească momentele de criză. Cu alte cuvinte, inițiativele mediului privat și frecvența cu care membrii comunității interacționează sunt cele care contribuie cel mai mult la depășirea momentelor de criză pe care comunitatea le-ar putea întâlni.

2. În ce măsură credeți că următorii factori pot influența modul în care autoritățile publice locale pot face față unei crize?

Figura 61: Factorii care pot influența modul în care autoritățile publice locale pot face față unei crize

Sursa: Cercetare proprie asupra calității vieții

Din perspectiva respondenților, factorii care influențează într-o foarte mare măsură modul în care autoritățile publice locale pot face față unei crize sunt: deschiderea spre colaborare cu comunitatea (43.3%), profesionalismul funcționarilor publici (38.5%), liderii/conducătorii acestor instituții (41.5%). Într-o mare măsură, măsura în care s-au pregătit înainte de criză (32.3%), resursele de care aceste instituții dispun și modul în care le folosesc (38.1%). Într-o oarecare măsură colaborarea cu alte

instituții din România (33.3%), colaborarea cu instituții din străinătate (35.5%). Concluzionând, deschiderea comunității pentru a colabora cu atât între ei, cât și cu autoritățile publice locale, dar și resursa umană profesionistă, respectiv liderii instituțiilor sunt factorii care influențează modul în care autoritățile publice locale pot face față unei crize.

3.2.7.1 Concluzii

1. Cu privire la nivelul general de calitate a vieții din prezent, respondenții au o percepție pozitivă, un procentaj de 65% dintre respondenți sunt mulțumiți și foarte mulțumiți față de aceasta. În ceea ce privește percepția asupra evoluției calității vieții, un procentaj de 43.6% susține că în ultimii 4 ani, calitatea vieții lor a rămas la fel, iar un procentaj de 24.5% consideră că aceasta mai degrabă a crescut. Un procentaj de 22.3% dintre respondenți consideră că în ultimii 4 ani calitatea vieții lor a crescut simțitor, în timp ce un procentaj de 7.4% susține că aceasta mai degrabă a scăzut, sau chiar că a scăzut simțitor (2.1%).
2. Majoritatea respondenților (74.8%) nu intenționează să părăsească comuna, doar 11.7% se gândesc în mod real la această posibilitate pentru a-și găsi un loc de muncă, acces la servicii publice de calitate, dezvoltarea propriei afaceri, comuna nu oferă nicio perspectivă de viitor, sau pentru continuarea studiilor.
3. Problemele care au fost identificate vizând serviciile publice, sunt legate de: transportul public, starea drumurilor și a străzilor, locurile de muncă disponibile, în cazul celorlalte servicii publice respondenții declarându-se mulțumiți față de acestea.
4. În general cetățenii sunt mulțumiți de activitatea autorităților locale, consideră că acestea se folosesc de internet pentru a furniza servicii și pentru a comunica cu cetățenii, în general se declară mulțumiți față de activitatea autorităților locale și consideră că acestea încurajează participarea publică a cetățenilor.
5. Perspectivile de dezvoltare ale comunei, din punctul de vedere al respondenților sunt prelucrarea produselor locale, cultivarea terenurilor, respectiv creșterea animalelor.
6. Respondenții consideră că primăria, școala și cetățenii au un rol important în dezvoltarea comunei. Este de remarcat că locuitorii acordă o încredere mai scăzută instituțiilor publice de la nivel județean și central.
7. Zalău și Cluj-Napoca sunt destinațiile principale a majorității respondenților atunci când se deplasează în afara comunei.

3.2.7.2 Comparație cercetare actuală cu cercetarea din vechiul document strategic (perioada 2014-2020)

Acest subcapitol surprinde în linii mari, concluziile la cercetarea actuală asupra calității vieții cu cercetarea anterioară, din vechiul document strategic.

Astfel, se poate observa că în prezent un procentaj mai crescut de respondenți (65%) se declară mulțumiți și foarte mulțumiți de calitatea vieții lor din prezent, față de cercetarea anterioară (40.37%).

Un procentaj mai ridicat (11.7%) ia în considerare să părăsească comuna, față de cercetarea anterioară (9.75%). Principalul motiv îl constituie găsirea unui loc de muncă.

Dacă în anul 2017 principalele nemulțumiri ale respondenților erau legate de: disponibilitatea locurilor de muncă, starea drumurilor și a străzilor, furnizarea utilităților (apă, canaliza, gaz metan), în anul 2021 principalele nemulțumiri sunt legate de transportul public, disponibilitatea locurilor de muncă, starea drumurilor și a străzilor. Se poate observa că două dintre probleme s-au menținut în cele două perioade.

Legat de activitatea administrației publice, în documentul anterior au existat medii mai mari, peste nota 7, față de actualul document unde sunt întâlnite doar medii sub 7, astfel că mediile au scăzut în prezent în ceea ce privește activitatea administrației publice locale. În documentul anterior cele mai mari medii au fost înregistrate cu privire la activitatea autorităților publice locale, faptul că acestea cunosc problemele reale ale cetățenilor, dar și că acestea sunt capabile să le rezolve problemele. În prezentul document, cele mai ridicate medii fac referire la utilizarea internetului pentru furnizarea serviciilor și a comunica cu cetățenii, mulțumirea față de activitatea autorităților locale, dar și faptul că acestea încurajează participarea publică a cetățenilor.

În 2017 problemele identificate de cetățeni au fost: starea drumurilor și a străzilor, disponibilitatea locurilor de muncă, dar și accesul la utilități (apă, canalizare, gaz metan), iar în 2021: starea drumurilor și a străzilor, accesul la utilități (apă, canalizare, gaz metan), lipsa trotuarelor. S-au păstrat așadar problemele legate de infrastructura drumurilor și cele legate de utilități.

Referitor la avantajul competitiv în 2017 erau identificate drept oamenii, serviciile de educație și prezența spitalului, iar în anul 2021 s-a menținut prezența spitalului și s-au adăugat așezarea geografică și infrastructura.

Obstacolele care stau în calea dezvoltării în anul 2017 erau: lipsa investitorilor, lipsa locurilor de muncă, emigrarea tinerilor, iar în 2021: starea infrastructurii, lipsa investitorilor și lipsa rețelei de gaz metan în toată comuna.

Perspectivile de dezvoltare ale comunei, identificate în anul 2017 erau: creșterea animalelor, cultivarea terenurilor și prelucrarea produselor locale, acestea menținându-se și în prezent.

În anul 2017 cea mai mare încredere a oamenilor era în primărie, biserică și școală, iar în 2021 în primărie, școală și cetățeni. Astfel în prezent, instituția în care oamenii au cea mai mare încredere atunci când vine vorba despre dezvoltarea comunității este primăria.

3.2.8. Analiza cantitativă mediul de afaceri din comuna Crasna

Au fost distribuite chestionare către mediul de afaceri din comuna Crasna, dintre care 7 chestionare valide. Firmele care au oferit răspunsuri la acest chestionar au profile diferite, precum: activitate veterinară; servicii de contabilitate; prestări servicii; reparații auto; comerț cu amănuntul al mobilei, articolelor de iluminat și de uz casnic; întreținerea și repararea autovehiculelor; agricultură. Firmele funcționează de 24 de ani (1 firmă), 18 ani (2 firme), 10 ani (2 firme) și cea mai recentă de 2 ani.

Din punct de vedere al numărului de angajați, firmele prezintă situații diferite, ele fiind de talie mică și medie, respectiv au între 1-5 angajați (3 firme), 6-10 angajați (1 firmă), 11-50 angajați (2 firme).

În opinia reprezentanților de firme chestionați, punctele tari ale comunei, care au o influență pozitivă asupra afacerii lor sunt: taxele și impozitele locale, școala și profilul agricol al comunei.

Punctele slabe ale comunei identificate de respondenți constau în: lipsa locurilor de parcare, infrastructura drumurilor și a utilităților și concurența uneori neloială.

Gradul de mulțumire față de activitatea autorităților locale indică o medie de 9.40 este ridicată.

Reprezentanții mediului de afaceri consideră că factorii care ar conduce la dezvoltarea economică a comunei sunt: finalizarea proiectelor de infrastructură a drumurilor și a utilităților; realizarea de locuri de parcare; crearea unor spații verzi la nivelul comunei; sprijinirea mediului de afaceri pentru a asigura locuri de muncă.

Respondenții au fost rugați să identifice trei măsuri care ar putea fi luate de administrația locală pentru a favoriza dezvoltarea firmei. Aceștia au oferit următoarele răspunsuri: finalizarea infrastructurii rutiere; extinderea infrastructurii tehnico-edilitare (apă, canalizare, gaz metan); îmbunătățirea calității

vieții oamenilor; înființarea de noi locuri de parcare, facilitarea obținerii de sprijin financiar din proiecte europene.

Respondenții (6 dintre aceștia) au declarat că doresc să își extindă afacerea în viitor, iar legat de viitorul firmelor lor, aceștia se declară optimiști (4 respondenți), doar 3 dintre aceștia declarându-se nici optimiști, nici pesimiști.

3.3 Analiza calitativă preliminară

S-a realizat printr-o cercetare care a pornit de la nevoia de a identifica perspectiva generală a oamenilor de afaceri și a liderilor din comuna Crasna, asupra situației actuale a comunei și asupra perspectivelor de dezvoltare.

Obiectivele principale ale acestei cercetări constau în: identificarea problemelor pe care le întâmpină comunitatea precum și posibilele soluții pentru rezolvarea acestora, identificarea avantajului competitiv al comunei în vederea valorificării lui într-un mod cât mai eficient și benefic pentru comunitate, și identificarea direcțiilor de dezvoltare actuale și viitoare ale comunei.

În data de 09 iunie 2021, începând cu ora 10:00 a avut loc focus un grup la sediul primăriei comunei Crasna, care a fost moderat de către conf. univ. dr. Viorel Stănică.

În cadrul discuției, au fost prezente 17 de persoane, din diferite domenii de activitate: director liceu prof. Anderlik Istvan Lorand, administratori firme private, director Casa de Cultură "Petőfi Sándor" dl. Dimeny Stefan, primar dl. Kovacs Istvan, manager spital dna Nagy Andrea Erika, elevi liceu, polițiști locali, funcționari primărie, consilier achiziții publice, responsabil proiecte, director GAL Valea Crasnei și Barcăului dl. Vekas Albert Levente, consilier primar dl. Breda Stefan, reprezentant after school.

1. Ați mai fost implicați în procesul de planificare strategică al comunei?

Din cei 17 de participanți la acest focus-grup, 6 susțin că au mai fost implicați în trecut în procesul de planificare strategică anterior, tot prin participarea la focus-grupuri.

2. Cum ați caracteriza într-un cuvânt/sintagmă comuna Crasna?

Participanții au caracterizat comuna astfel: "În plină dezvoltare", "Evaluată", "Plină de viață", "stabilitate", "diversitate", "frumoasă", "cu o dinamică ridicată", "verde", "cu calitate a vieții în creștere", "iubită de locuitori".

3. Ce credeți că funcționează bine acum în comuna Crasna?

Participanții consideră că în comuna Crasna funcționează bine următoarele: cooperarea primăriei cu mediul de afaceri local, cu biserica, cu cetățenii, cu școala; comunicarea cu populația; relația cu tinerii; activitatea culturală de o mare diversitate, păstrarea tradițiilor, comerțul, calitatea vieții, atitudinea locuitorilor de a rămâne în comună.

4. Care sunt principalele probleme cu care se confruntă comuna Crasna?

Printre principalele probleme de la nivelul comunei se află: Infrastructura drumurilor și trotuatele, întreținerea deficitară a drumurilor, rețeaua de gaze insuficient de extinsă, slaba valorificare a prezenței lacului de acumulare Vârșolț, slaba valorificare a apei termale, Lipsa locurilor de muncă și conexiunea spre Zalău, lipsa unei piste de biciclete, calitatea apei potabile, lipsa infrastructură sportivă pentru copii, lipsă bază sportive modernă, aglomerația și lipsa parcarilor, infrastructura învechită, infracționalitatea în rândul minorității rome, puține locuri de recreere, inundații din cauza ploilor în anumite zone, lipsa de activități destinate copiilor.

5. Care credeți că este direcția de dezvoltare a comunei? Care ar trebui să fie această direcție de dezvoltare?

Din perspectiva respondenților, *actualele direcții* în care se dezvoltă comuna sunt: agricultura, serviciile, comerțul, industria prelucrătoare(mobilă, fibră de sticlă), afacerile de familie.

Direcțiile de dezvoltare în care comuna se poate dezvolta în viitor sunt: agricultura, industria (prelucrarea produselor); serviciile și turismul;

6. Care credeți că este avantajul competitiv al comunei?

Respondenții au identificat ca principale avantaje competitive ale comunei: comunitate dinamică, implicarea tinerilor, piața locală -2 zile pe săptămână, servicii medicale pentru pacienții cornici (unice la nivel de județ) și îngrijire paliativă, păstrarea tradițiilor, asistență tehnică bună din partea primăriei pentru scrierea de proiecte, oamenii harnici și muncitori, există liceu (cu profil real) și învățământ profesional (unic la nivel rural în județ), comunitate dinamică, mereu interesată de noutate, spirit antreprenorial dezvoltat, centralitatea (servicii și piață/târg pentru un areal întins), procesarea produselor agricole (vin, dulcețuri ș.a.).

7. Cum vedeți comuna peste 5 ani, dar peste 10?

Din perspectiva respondenților comuna peste 5 ani va fi; " toate drumurile asfaltate, un pic mai curate, " „mult mai prosperă", "mai dezvoltată", "cu infrastructura mai dezvoltată"; "mult verde", "mai curată", "dezvoltată", " centrul cultural al județului Sălaj".

Peste 10 ani, respondenții văd comuna: "infrastructura pusă la punct", "plină de viață și colorată, "mai multe servicii pentru tineri", "mai dezvoltată comercial, turistic", "infrastructura mai bună/dezvoltată", "și mai verde (infrastructura, utilizarea de energie din surse alternative)".

În cadrul focus-grupului s-au discutat de asemenea următoarele aspecte privind profilului strategic al comunei: problemele strategice, factorii strategici cheie, viziunea, avantajul competitiv și opțiunile strategice. În continuare se prezintă sinteza discuțiilor.

3.3.1 Analiza problemelor strategice:

1. Problema anterioară: Infrastructura de drumuri.

În prezent: Această problemă se menține. În ultimii ani s-a realizat o legătura foarte bună cu satele Ratin și Huseni, prin reabilitarea drumului care conectează comuna cu nodul la viitoarea autostradă, dar rămâne problema drumurilor în sate, a trotuarelor și a drumului de acces de la Zalău, prin comuna Meseșenii de Jos.

2. Problema anterioară: Dezvoltarea economiei locale.

În prezent: Economia locală prezintă indicatori în creștere dar se dezvoltă necoordonat, oarecum incoherent. Numărul de firme este în creștere, iar majoritatea investitorilor sunt locali. Ca element de noutate se remarcă un bun început al vânzărilor online de produse legumicole și produselor prelucrate locale.

3. Problema anterioară: Capacitatea redusă de menținere a forței umane de calitate (educate, instruite, tinere).

În prezent: Această problemă a rămas încă fără rezolvare și se impun măsuri preventive. Chiar dacă intenția de părăsire a localității este foarte mică, totuși persoanele care declară că ar părăsi comuna sunt tocmai persoanele tinere, calificate și cu educație superioară.

4. Problema anterioară: Există probleme legate de excluziunea socială și sărăcie la nivelul populației rome.

În prezent: Această problemă persistă în absența unor măsuri clare. Pe de altă parte grupul a sugerat că este o problemă care depășește nivelul local și că statul nu numai că nu intervine, dar ia unele măsuri care au ca efect agravarea situației romilor.

5. Problema anterioară: Cooperarea comunitară.

În prezent: Cooperarea bună la nivel local, rămâne cantonată în mare parte în sfera culturală. Grupul de lideri locali susține că trebuie transferată această cooperare și în domeniul economiei locale, prin crearea de asocieri, grupuri de lucru în care să se gândească împreună proiecte de dezvoltare.

3.3.2 Analiza factorilor strategici cheie

Factorii strategici identificați cu ocazia strategiei anterioare au fost 3: Participarea comunitară, Dezvoltarea economică locală și Capacitatea de polarizare a ruralului adiacent. În cadrul focus-grupului s-a stabilit că acești factori rămân determinanți pentru dezvoltarea comunei Crasna. În ciclul strategic trecut s-a acționat preponderent pe direcția îmbunătățirii infrastructurii locale și doar într-o măsură mai modestă asupra acestor factori. De aceea, în continuarea cercetării calitative s-a efectuat o simulare de scenarii de dezvoltare, axate chiar pe factorii strategici cheie.

Simulare de scenarii de dezvoltare în funcție de factorii strategici cheie

1. Participare comunitară

Scenariul optimist	Scenariul pesimist	Scenariul realist
Dezvoltare economică prin participare și cooperare (asocieri, vânzare online) – valorizarea tradiției în cooperare comunitară în dezvoltarea economică	Lipsă cooperării comunitare în economia locală	-Activarea grupului Asociația legumicultorilor din Crasna (există, dar nu funcționează – primăria va prelua rolul de facilitator) pentru a dezvolta capacități de depozitare și procesare pentru legume și vinuri -Înființarea unei asociații pentru desfacere în domeniul

		viticulturii și dezvoltarea de brand local
--	--	--

2. Dezvoltare economică locală

Scenariul optimist	Scenariul pesimist	Scenariul realist
Dezvoltare economică dinamică, utilizând forța de muncă locală și conectivitatea cu autostrada Transilvania	Deconectarea comunei de la dezvoltare. Lipsa plan coerent de dezvoltare	-Conștientizarea (există o strategie de dezvoltare care va fi popularizată la nivel local) -Consituirea grupului oamenilor de afaceri (un cadru unde oamenii de afaceri să coopereze între ei și cu mediul public și neguvernamental din comună). -Dezvoltare acțiuni de antreprenoriat pentru tineri. Crearea unui incubator de afaceri

3. Capacitatea de polarizare a ruralului adiacent

Scenariul optimist	Scenariul pesimist	Scenariul realist
Întărirea continua a capacității de polarizare a ruralului din proximitate	Decuplarea de ruralul adiacent și pierderea avantajului de centru micro-regional	<i>-Regândirea pieței locale căreia I se vor atribui și valențe culturale (organizarea unor evenimente – de ex. ziua satului X)</i>

		-Stimularea activităților de prelucrare de produse locale(conectat cu capacități de depozitare). -Promovarea mai bună a serviciilor existente la nivel local
--	--	---

3.3.3 Analiza viziunii

Viziunea de dezvoltare a comunei stabilită în anul 2017, a fost axată pe creșterea calității vieții, pe o dezvoltare economică bazată pe agricultură servicii și turism integrat în specificul local. În cadrul focus grupului organizat cu liderii comunității s-a stabilit că formularea viziunii rămâne valabilă în continuare, deoarece factorii strategici cheie nu se schimbă și nu sunt elemente noi în evoluția locală care să recomande o schimbare.

3.3.4 Analiza avantajelor competitive

Avantajele competitive stabilite în cadrul procesului strategic anterior au fost următoarele:

- Agricultură (legumicultură, viticultură, cultura cerealelor) cu tradiție recunoscută
- Posibilitatea de a dezvolta un turism care să integreze cultura locală și să stimuleze dezvoltarea economică
- Cooperarea comunitară și gestionarea diversității la nivel local

Dezbaterile pe această temă în cadrul focus-grupului au avut ca rezultat sugestia de a păstra aceste avantaje competitive, întrucât nu au apărut elemente noi care să se constituie în avantaje competitive. În domeniul avantajului competitiv conferit de agricultură, s-a stabilit că trebuie renunțat la cultura cerealelor care nu mai are în prezent o pondere semnificativă.

3.3.5 Analiza opțiunilor strategice

Opțiunile strategice trasate în strategia anterioară au fost următoarele:

- Dezvoltarea coerentă a economiei locale
- Încurajarea dezvoltării unui turism integrat
- Dezvoltarea unei strategii de marketing teritorial
- Dezvoltarea continuă a indicatorilor de calitate a vieții

- Măsuri de limitare a excluziunii sociale și de integrare a grupurilor defavorizate din comunitate

În urma discuțiilor în cadrul grupului de lideri locali s-au desprins următoarele idei:

- În direcția ” Dezvoltarea coerentă a economiei locale” în pofida unei creșteri a cifrei de afaceri nu s-a realizat o dezvoltare sinergică, mediul de afaceri a dezvoltat activități economice speculând oportunități. Agricultură a funcționat și funcționează în absența unei cooperări locale care ar putea conferi producătorilor avantaj competitiv.
- În direcția ” Încurajarea dezvoltării unui turism integrat” progresele sunt modeste. Comuna valorifică în mică măsură potențialul natural, cultural și serviciile bine dezvoltate. Slaba cooperare locală și absența unor produse turistice definite comunitar precum și a unor evenimente locale destinate mai ales turismului și nu doar propriilor locuitori, au făcut ca dezvoltarea turistică preconizată să stagneze.
- În direcția ” Dezvoltarea unei strategii de marketing teritorial” nu s-a întreprins încă nici un demers. Acest proces este oricum condiționat de pre existența unor produse locale definite comunitar (produse agricole, horticoale, viticole, produse gastronomice, produse turistice).
- În direcția ” Dezvoltarea continuă a indicatorilor de calitate a vieții ”s-au făcut pași importanți în ceea ce privește unii indicatori legați de infrastructura rutieră, de infrastructura pentru educație și sănătate. Spitalul local a dezvoltat o secție de recuperare care îi conferă unicitate. Conectivitatea comunei este mai bună și perspectivele de acces la autostradă sunt mai apropiate.
- În direcția ”Măsuri de limitare a excluziunii sociale și de integrare a grupurilor defavorizate din comunitate” se remarcă pași în integrarea culturală a comunității de romi, care participă la evenimentele culturale locale organizate anual. Posibilitățile de intervenție comunitară ale comunei sunt limitate de nevoile foarte mari (care exced bugetul local), de absența unei preocupări serioase de la nivel național și de unele măsuri ale statului care mai degrabă îngreunează incluziunea socială.

4. Analiza SWOT- comuna Crasna

Analiza SWOT este o metodă de diagnoză larg utilizată în analiza teritoriului și facilitează planificarea colectivității locale. Această metodă are avantajul că ia în considerare atât analiza

mediului intern, prin identificarea punctelor tari și a punctelor slabe, cât și analiza mediului extern pe baza oportunităților și amenințărilor externe.

Criteriul	Analiza mediului intern		Analiza mediului extern	
	Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Amenințări
Potențial natural	Condiții naturale și de climat bune, cadru peisagistic deosebit	Inexistența unei strategii pe termen lung privind protejarea mediului	Conștientizarea cauzelor și efectelor negative ale schimbărilor climatice	Schimbări climatice, manifestări climatice cu impact negativ
	Relief caracterizat de dealuri și altitudini reduse și medii, propice horticulturii, viticulturii, pomiculturii și culturilor de cereale	Riscuri de inundație pentru terenurile de luncă Terenurile se încadrează în clase de bonitate totuși inferioare	Posibilități de accesare a fondurilor de reconstrucție ecologică	
	Fond forestier cu rol de exploatare a materialului lemnos și de protecție, constituit din păduri de foioase cu o faună cinegetice diversă	Gospodărirea deficitară a pădurilor, alături de inexistența unor măsuri de protecție și conservare a mediului. Valorificarea lemnului preponderent ca lemn de foc.	Creșterea prețului materialului lemnos și a rolului fondului forestier, de protecție a mediului înconjurător	Distrugerea pădurilor datorită administrării, în parte extra - locale, unei exploatare necontrolate și lipsei unei strategii Deprecierea calitativă generală a resurselor de apă freatică și de suprafață.
	Există surse de apă potabilă de subteran și de suprafață de calitate			

	Există resurse de apă mezotermală cu proprietăți terapeutice certificate, utilizate la Spitalul Crasna	Debit relativ redus al forajului Dificultăți privind posibilitatea de deversare a apelor utilizate	Posibilitatea finanțării refacerii unui parc dendrologic prin proiect pe GAL	Creșterea nivelului de poluare la nivel global, accentuarea poluării apelor și solului.
	Există elemente de cadru natural care pot fi valorizate în turism local	Valorificarea redusă a prezenței lacului de acumulare pe teritoriul comunei (pescuit, agrement, cercetare)		
	Comuna a deținut prima grădină botanică de pe teritoriul României			
Demografie și resurse umane	Trend de creștere a populației comunei Populație în vârstă de muncă în proporție semnificativă	Îmbătrânire moderată a populației Declin ușor de populație între anii 2014 și 2016 Raportul de dependență demografică este puțin peste 50% Dificultăți în reținerea forței de muncă tinere, educate sau înalt calificate prin asigurarea de locuri de muncă bine plătite		Creșterea generală a migrației definitive sau temporare a forței de muncă

	Rata redusă a sporului migratoriu	Spor natural cu valoarea negativă Spor migratoriu negativ Numărul mare de persoane active pe piața muncii care pleacă la muncă în altă localitate/țară		Demotivarea cadrelor didactice din rural, migrarea spre centre urbane a cadrelor didactice bine pregătite
	Calitate bună a actului educațional			
	Existența unui liceu tehnologic			
	Stoc de educație crescut, superior ruralului județean la studii superioare și celui național la studii liceale			
	Promovabilitate bună la bacalaureat	Număr relativ mare de persoane asistate social	Programe guvernamentale și fonduri structurale (POCU) pentru calificare sau reconversie profesională, într-o abordare transversală	
	Număr mediu de salariați de peste 3 ori peste media ruralului județean			
	Indice de îmbătrânire demografică relativ bun	Nivelul ridicat al șomajului mai ales în familiile de romi		

	Diversitate etnică și religioasă	Inexistența unui sistem adecvat de servicii sociale de protecție și îngrijire a vârstnicilor Integrare socială dificilă a unor grupuri problematice Rețea de servicii sociale încă insuficient dezvoltată	Existența fondurilor pentru romi Existența fondurilor domeniul social și posibilitatea finanțării unor servicii de la nivelul județean Existența unor programe europene de finanțare pentru grupurile sociale defavorizate Programele AFIR stimulează asociativitatea în activitățile din mediul rural	Amplificarea decalajelor sociale și creșterea ratei de dependență ca efect al discriminării pozitive În general există o capacitatea redusă de scriere de proiecte eficiente pentru problemele romilor
	Nivelul de calificare și specializare relativ ridicat Spirit antreprenorial dezvoltat la nivelul comunei	Cooperare relativ redusă între întreprinzători		

Economie și mediul de afaceri	Interes crescut pentru cultivarea tradițională legumelor și desfacerea lor	Structură diversificată a activităților economice dar predomină agricultura Consultanță agricolă insuficientă	Concurența importurilor din țări care subvenționează agricultura Există fonduri comunitare pentru dezvoltarea fermelor agricole	Disponibilitatea redusă a antreprenorilor de a accesa fonduri europene datorită procedurilor greoaie
	Tradiție puternică în cultura viței de vie și a producției de vin	Asociativitate scăzută în producția agricolă și viticolă Nu există un brand local asumat comunitar	Existența posibilității de finanțare prin AFIR	Interes scăzut pentru produse agricole autohtone
		Număr mic de agricultori care au aplicat pe măsura 141 din PNDR	Creșterea prețurilor produselor agricole locale pe piața internă și internațională	Oferta de produse agroalimentare a hipermarketurilor din zonă
		Nu există un centru de depozitare a produselor agricole și nici un centru de colectare a laptelui Nu există cooperare a producătorilor în asigurarea depozitării fructelor	Orientarea actuală a consumatorilor către produsele locale, ecologice, este în creștere Posibilitatea accesării fondurilor europene pentru compatibilizarea calității produselor agricole	Scăderea rentabilității agricole prin scumpirea forței de muncă Migrarea forței de muncă agricultură spre alte ocupații

	Există terenuri care ar putea fi puse la dispoziția unor investitori	Prelucrarea producției agricole la un nivel mai redus Insuficientă informare și consultanță în dezvoltarea și promovarea afacerilor		
	Există câteva firme industriale care oferă locuri de muncă și au cifre de afaceri semnificative	Economia comunei este influențată de evoluțiile de la nivel național și județean Lipsa unor sectoare (IT, industrii creative), care să rețină forța de muncă cea mai educată	Există posibilitatea finanțării afacerilor prin schema MINIMIS, sau programe care finanțează activități agricole sau neagricole în mediul rural	
	Comuna prezintă o serie de caracteristici sociale și culturale și de infrastructură, care ar putea favoriza turismul	Inexistența unor facilități și servicii pentru turism Nu există trasee turistice sau trasee pentru biciclete marcate	Există fonduri europene pentru pensiuni și agroturism	
	Atât cetățenii cât și mediul de afaceri și administrația	Disponibilitate slabă de asociere a agricultorilor locali în vederea	Finanțare UE pentru proiecte de dezvoltare a turismului rural	Derularea defectuoasă a programelor de finanțare pentru turism

	au în vedere turismul ca alternativă a dezvoltării locale	promovării agroturismului datorată structurii pe grupe de vârstă (perspectiva temporală diferită) și neîncrederii		
	Există un Centru de informare turistică și are personal de calitate	Nu există încă o cultură a turismului rural, comunitar, în pofida unor premise clare (cadru natural deosebit, produse locale, patrimoniu, cultură locală)	Posibilitatea formării de personal pentru turism rural prin proiecte la nivel de GAL	
	Sectorul servicii este dezvoltat la nivel de comună, Crasna oferă servicii și pentru alte localități	Infrastructura pentru turism slab dezvoltată (informare, trasee marcate, cazare, produse turistice) Comuna nu conștientizează necesitatea conectării cu urbanul mare pentru dezvoltarea turistică		
		Nu există produse locale certificate	Posibilitate accesării de fonduri pentru promovarea producției bio.	Interesul general scăzut pentru delocalizarea unor activități industriale
		Economia locală este încă dependentă de sectorul agricol.		

	Comuna nu deține terenuri în proprietate publică în zona nodului la autostradă Piața locală din satul reședință este în dezvoltare (s-a trecut la 2 zile pe săptămână)	Piața necesită o amenajare mai modernă	Viitoarea conectare la autostradă oferă în principiu noi perspective privind delocalizarea de întreprinderi	
Infrastructură utilități publice, dotări edilitare	Pe drumul DJ 191C Creaca-Nușfalău, comuna este conectată cu mun. Zalău la 20km, iar pe DJ 109G la DN1H de unde are legătura cu orașul Șimleul Silvaniei la 18km. Tramă stradală a drumurilor comunale care fac legătura între sate este în cea mai mare parte asfaltată	Nu există în prezent acces direct la rețeaua de transport TEN-T Comuna nu dispune de acces direct la calea ferată DJ 191C care leagă centrul de comună cu satele Ratin și Huseni este parțial neasfaltat	Viitoarea autostradă Transilvania va oferi acces la rețeaua de transport TEN-T într-un timp mai mic de 30 min. Distanța față de intrarea de la Nușfalău la viitoarea autostradă Transilvania este de cca 12 km (este practic la capătul dinspre Nușfalău al satului Huseni).	Amplificarea disfuncționalităților economice și sociale determinate de infrastructură. Dependența stării drumurilor de alți administratori (Consiliul județean)

		Conexiunea comunei cu orașul Șimleul Silvaniei prin satul Bic este în stare nesatisfăcătoare Drumuri vicinale și podețe nemodernizate în comună Există străzi și ulițe în sate (cca 25 km) și drumuri vicinale care necesită reabilitare, inclusiv cu trotuare și rigole Nu există indicatoare rutiere pe toate străzile și ulițele satelor componente În comună nu există rețea de canalizare la toate gospodăriile. Acces dificil la terenurile agricole ale comunei datorită lipsei sau stării precare a drumurilor de exploatații agricole și podețelor	Posibilitatea accesării de fonduri europene de reabilitare a infrastructurii. Fonduri alocate de Consiliul Județean pentru infrastructură Existența unor proiecte majore de reabilitare a infrastructurii. Există fonduri pentru această categorie de drumuri, în actualul ciclu de programare Există un proiect în derulare care prevede canalizare și stație de epurare	
--	--	---	--	--

		Acces dificil la terenurile forestiere din comună În zona centrală s satului Crasna circulația este aglomerată și locurile de parcare sun în număr insuficient		
	Aproape toate gospodăriile sunt racordate la rețele private de apă	Nu există acoperire a rețelei publice de alimentare cu apă și de canalizare în tot satul Huseni		
	Alimentare generalizată cu energie electrică în toate satele comunei. Prezența unei rețele moderne de iluminat public Acces bun la telefonia fixă și la serviciile de internet	Acces limitat la internet în spațiile publice Lipsa alimentării cu gaz metan în comună cu excepția centrului satului Crasna Școlile din satele Huseni și Marin necesită reabilitare, modernizare	Posibilitatea racordării la sistemul de distribuție gaz metan prin cooperare intercomunală Capacitate administrativă ridicată la nivel județean de atragere de fonduri pentru cultură	Diminuarea generală a resurselor de ape de suprafață datorită schimbărilor climatice.

	Infrastructura pentru educație și cultură dezvoltată, cu clădiri pentru învățământul școlar și preșcolar în stare bună	și dotare corespunzătoare cerințelor unui învățământ modern Patrimoniul cu destinația de activități culturale necesită intervenții		
	Există o bază sportivă pentru fotbal dotată și modernizată	Infrastructura pentru activități sportive este încă deficitară. Comuna nu deține dotări pentru alte sporturi decât fotbalul, de exemplu teren de tenis și o pistă sau un traseu pentru alergare, în pofida cererii locale Satul Marin nu deține un dispensarul uman sau un punct sanitar		
	Existența unui sistem integrat de management al	Cursul văii Marinului necesită lucrări de regularizare;		

	deșeurilor-colectare, transport, depozitare și reciclare, cu operator propriu	Starea podețelor peste pârâul Mortăuța din satul Huseni și la limita intravilanului spre drumul Marinului, este precară.		Depozitarea neselectivă a deșeurilor în pofida unei colectări și selectări corecte.
	Există teren la dispoziția primăriei (5 ha în zona piața Obor) pentru o delocalizare industrială.	În comună nu există o zonă amenajată cu destinația de parc industrial		
	Clădirea Centrului de informare turistică ar putea găzdui un incubator de	Căminul cultural din satul Huseni necesită modernizare și dotare (lucrarea este în curs de finalizare) Nu există capele mortuare în satele Marin, Ratin și Huseni.		

	afaceri pentru tinerii din comună Există teren la dispoziția primăriei (în zona piața Obor) pentru mutarea pieței locale	Piața locală (târgul) necesită mutarea într-un amplasament cu suprafață mai mare pentru amenajarea unei hale moderne. În prezent funcționarea pieței determină supraaglomerarea traficului în centrul comunei.		
Educație, sănătate, cultură, sport	Instituții de învățământ deocamdată viabile Există învățământ la nivel general, liceal și profesional În general, profesorii au o bună pregătire metodică-științifică.	Nu există capacități mari de producție care să poată prelua un număr semnificativ de absolvenți	Posibilitatea accesării directe de către școli, a fondurilor pentru educație Existența unor oportunități de continuare a studiilor la Șimleul Silvaniei, Zalău, Cluj-Napoca Posibilitatea de finanțare prin POCU	Deprecierea generală a actului de învățământ. Lipsa unor întreprinderi importante în zonă, care să influențeze formarea profesională a elevilor în diferite meserii

Procentaj ridicat de profesori titulari și un procentaj foarte mic de suplinitori necalificați Calitate bună a învățământului în plan local Există o sigură instituție școlară, Liceul din Crasna, și structuri în fiecare sat Există grădinițe în fiecare sat și o grădiniță la Huseni pentru copiii romi, cu educatori romi Există o formație de dansuri populare pentru toate categoriile de vârstă Există cabinete de medici de familie și stomatologice	Abandon școlar ridicat mai ales în rândul copiilor romi Nu există o școală pentru comunitatea de romi din Huseni și Ratin În prezent nu există o finanțare sistematică pentru activități culturale	Posibilitatea de accesare a unor fonduri pe proiecte educaționale, în parteneriat cu ministerul de resort și inspectoratul școlar Privatizarea unor servicii medicale, care se orientează după piață	Deprecierea generală a standardului de sănătate a locuitorilor și creșterea cererii pentru alte unități de ocrotire. Tendința de concentrare a serviciilor medicale la nivel de centre urbane sau reședință de județ
--	---	--	--

	funcționale și cu servicii medicale de calitate Există un spital de boli cronice care deservește un areal rural mai larg	Dependența de servicii mai complexe de sănătate din afara comunității	Posibilitatea înființării de puncte sanitare finanțate de Direcția Sanitară județeană	Dispariția treptată a tradițiilor și obiceiurilor locale și substituirea lor cu kitsch-ului cultural. În general, în România nu există o cultură a integrării fenomenului cultural în viața economică
	Există un punct farmaceutic cu funcționare permanentă în comună	Nu există un dispensar medical în satul Marin		
	Există trei cabinete de medici veterinari în Crasna care deserveșc toată comuna		Plasarea comunei într-o zonă etnografică deosebită Există Administrația Fondului Cultural Național care finanțează proiecte culturale	
	Tradiție culturală foarte bogată și complexă	Capacitatea redusă de scriere de proiecte culturale. Există ONG-uri locale cu vocație culturală dar sunt dependente de finanțarea primăriei		
	Conexiuni bune cu instituții publice de cultură din județ și din țară		Turismul cultural în România este în continuă creștere	

	Există inițiative culturale structurate privind conservarea patrimoniului cultural local, a obiceiurilor locale (Crasna Marin).	Nu există o susținere sistematică a activităților culturale și din donații private		
	Activitate culturală și educativă la nivel semnificativ a cultelor religioase (în special muzicală)	Multe dintre activitățile culturale sunt de circumstanță Patrimoniul local (biserici, case tradiționale) neutilizate în dezvoltarea locală Nu există o promovare structurată a produselor locale.		
	Activitatea sportivă din comună este susținută sistematic	Activitatea culturală este coordonată primărie școală și biserici și fără implicarea sistematică a mediului privat Cooperarea interconfesională arată un nivel ridicat de toleranță dar este încă doar sporadică	Posibilitatea implicării mediului privat și ONG în programele sportive inclusiv în finanțarea activităților	

	Există activități sportive de agrement (moto - deltaplane) care ar putea fi conectate la o posibilă dezvoltare turistică	Există un interes local crescut pentru activități sportive și promovarea unui stil de viață sănătos		
Servicii publice servicii sociale și participare comunitară	Serviciu de asistență socială organizat la nivelul administrației locale este acreditat	Nu există un program after school pentru copiii care provin din familii cu venituri modeste		
	Există Centre de zi pentru copii, în fiecare sat, în curs de licențiere	Nu există un Centru de zi sau un sistem de îngrijire la domiciliu a persoanelor vârstnice cu asistenți sociali din localitate, care să acopere nevoile locale	Posibilitatea implicării cultelor religioase în furnizarea unor servicii sociale Finanțarea serviciilor sociale de la nivel județean prin Direcția de Asistență Socială	

	Există filiale ale unor bănci și firme de asigurări în comună	Există un nivel ridicat de excluziune socială în rândul populației rome (cca. 30% din această populație)	Existența fondurilor guvernamentale pentru rome, și a fondurilor POCU pentru comunități marginalizate	
	Servicii comerciale diversificate în centrul de comună, cu deservire supra-comunală Nivel ridicat de participare comunitară în satul Crasna Modele de participare în satul Marin unde există o bună cooperare în păstrarea tradițiilor și patrimoniului local. Capital social intra - grupal relativ ridicat, datorită	Nu există o continuitate în funcționarea ONG-urilor locale și nici o auto - susținere sau o susținere sistematică a lor.		Supermarketurile pot afecta parțial desfacerea produselor locale Preferința cumpărătorilor pentru produse din import, ieftine și slabe calitativ

	structurilor (biserici, ONG-uri, ș.a.) Conexiuni importante ale comunei cu comunități sau organizații din țară și străinătate Capacitate ridicată privind atragerea de fonduri nerambursabile în comună	Utilizarea limitată a unor legături extra - comunitare în dezvoltarea locală. Conectarea slabă a capitalului social la dezvoltarea economică. Relațiile intra - grupale și extra - grupale nu conduc încă la inițiative economice comunitare.	Posibilitatea conversiei capitalului social în alte forme de capital (simbolic, economic) Posibilitatea implicării sectorului nonprofit ca mediator între instituțiile de stat și cetățeni	Slaba conștientizare a importanței capitalului social în dezvoltarea comunitară
--	--	--	--	--

Tabelul 29: Analiza SWOT a comunei Crasna

5.Profilul strategic al comunei Crasna

Comunitatea are (precum un individ) trăsături specifice care o disting de alte entități similare. Dacă (și numai dacă) suntem capabili să identificăm corect acest profil, cu avantaje și dezavantaje, vom putea construi o strategie realistă capabilă să minimizeze slăbiciunile și să maximizeze ariile de excelență. Orice organizație/comunitate are zone de excelență și zone în care este vulnerabilă. Ce se întâmplă în viața unei persoane care ignoră calitățile (limitate) pe care le are și care încearcă să își construiască evoluția personală și profesională pe defecte sau puncte slabe? Ce se întâmplă dacă nici măcar nu este conștientă de calitățile și defectele sale? Cât de capabilă este să adopte (rațional sau instinctual) strategii de succes? În lipsa cunoașterii profilului propriu va fi dependentă de o variabilă plasată total în afara controlului propriu: norocul. Același lucru se întâmplă în cazul organizațiilor/comunităților: dacă nu își cunosc profilul, cu caracteristici negative și pozitive, sunt lipsite de direcție și marcate de nesiguranță. Mai mult, odată ce sunt incapabile să își definească zona de avantaj competitiv, ele vor avea tendința să se concentreze pe lucruri pe care le controlează, pe zone operaționale familiare în care pot avea rezultate, dar care nu contează pe termen lung. De aici erori care își pun amprenta pe viața organizației/comunității pe termen lung și imposibilitatea unei poziționări strategice corecte (Hințea, 2015).

5.1 Conceptul strategic

Conceptul strategic pentru comuna Crasna este **”calitatea vieții”**.

În prezent calitatea vieții a devenit un factor important atât pentru zonele urbane, cât și pentru comunitățile rurale. Acest factor se bazează pe indicatori măsurabili (cum ar fi calitatea infrastructurii, a serviciilor, a învățământului local, a evenimentelor sportive, culturale), dar și pe percepția locuitorilor. Comuna Crasna deține indicatori de calitatea vieții peste media comunelor din România, creșterea acestora fiind importantă pentru reținerea resursei umane și diversificării în continuare a economiei locale. Menținerea și intensificarea indicatorilor de calitate a vieții reprezintă cheia succesului pentru viitorul comunei.

5.2 Probleme strategice

În ultimii ani, comuna Crasna a cunoscut o dezvoltare economică bună, asigurând locuitorilor un nivel de calitate a vieții ridicat. Cu toate acestea persistă o serie de probleme de ordin strategic, asupra cărora va trebui să se concentreze în viitorul apropiat.

1. Infrastructura – realizată în mare parte rămâne totuși o problemă strategică, sub unele aspecte ale ei. Infrastructura rutieră are probleme importante, în special în cea ce privește străzile și ulițele din sate, parcurile din satul Crasna, trotuarele și drumurile vicinale. Absența rețelei de gaze naturale din satele aparținătoare și din o mare parte din Crasna afectează și ea puternic capacitatea de atrage investitori majori, capabili să producă o mai mare dezvoltare economică locală. Infrastructura de apă și canalizare nu acoperă toată comuna și afectează calitatea vieții locuitorilor. Eficiența energetică scăzută a clădirilor publice și particulare, a sediilor de firme private produce poluare și costuri ridicate și afectează de asemenea calitatea vieții.

2. Dezvoltarea economiei locale. Economia locală se dezvoltă prin inițiative private care speculează oportunități fără să țină seama neapărat de avantajele competitive ale comunei. Ea este bazată în cea mai mare parte pe agricultură și servicii, economia locală, în pofida unui potențial cert, nu experimentează turismul care poate avea un important rol de multiplicare. Există și firme cu profil de producție, dar care nu oferă locuri de muncă foarte bine plătite. În altă ordine de idei, economia locală nu este pregătită pentru conectarea comunei la viitoarea autostrada Transilvania, fapt care poate genera probleme structurale (delocalizări de activități manufacturiere neperformante care ocupă forța de muncă dar nu aduc dezvoltare locală) sau de resurse umane.

3. Capacitatea redusă de menținere a forței umane de calitate (calificate, educate, instruite, tinere) datorită lipsei unui sector performant (IT, industrii creative) care să ofere tinerilor cu educație superioară oportunități de afaceri și de dezvoltare. Absența unor măsuri preventive se poate amplifica pierderea unui segment important de forță de muncă amplificată de conectarea la autostradă, inducând astfel pericolul ca în viitor economia locală să dezvolte activități cu coeficient scăzut să devină anexă la economiile altor comunități.

4. Există probleme legate de *excluziunea socială și sărăcie* la nivelul unei părți a comunității, în special a celei de romi. Aceste fenomene pot menține sau amplifica nivelul de infraționalitate și implicit pot diminua calitatea vieții în comună, sau mai grav pot afecta dezvoltarea economică locală prin scăderea atractivității economice a unor zone. Cea mai mare parte din aceste probleme se datorează lipsei de viziune din partea statului, care nu are un program solid pentru problema sărăciei și excluziunii sociale, măsurile sociale existente menținând mai degrabă un cerc vicios.

5. *Cooperarea comunitară* de excepție în activitățile culturale locale, nu se transferă suficient în domeniul economic, unde este de fapt mai necesară. Nivelul de asociativitate în producția locală sau în vânzarea produselor locale specifice este scăzut și împiedică realizarea de avantaj competitiv.

5.3 Factorii strategici cheie

Sunt factori care vor afecta comunitatea pe o perioadă lungă de timp și de o manieră determinantă:

FSC
Participarea comunitară
Dezvoltarea economică locală
Capacitatea de polarizare a ruralului adiacent

Tabelul 30: Factori strategici cheie ai comunei Crasna

Participare comunitară: Stimularea participării locale pentru a genera avantaj competitiv, valorificarea tradiției puternice a cooperării locale în domeniul socio-cultural, a capitalului social local ridicat, determinat de tradiție dar și de structura multiconfesională și multiethnică. Crearea condițiilor socio-

economice de valorificare a tradiției în cooperarea locală, în toate zonele de dezvoltare: turism local integrat, producție agricolă, vânzarea produselor locale, servicii.

Dezvoltarea economică locală: Dezvoltarea unei economii diversificate capabile să valorizeze inteligent sursele de avantaj competitiv. Comunitatea trebuie stimulată să coopereze în dezvoltarea unor sectoare economice noi și capabile să adauge valoare produselor locale. La nivel local trebuie asigurată consultanța de specialitate (asistență, informare, facilitare) pentru accesarea de către producători sau grupuri de producători asociați, de fonduri europene pentru definirea unor produse locale, prelucrarea și marketingul acestora. Comuna trebuie să stimuleze antreprenoriatul în rândul tinerilor, pentru crearea de locuri de muncă specifice acestui segment, pentru dezvoltarea de activități din domenii de vârf (IT, promovare, tehnologii noi, industrii creative) care să sprijine economia locală existentă.

Capacitatea de polarizare a ruralului adiacent: Dezvoltarea în continuare de servicii comerciale sociale și administrative supra-comunale, atragerea de resurse umane și materiale din aria de polarizare, exercitarea influenței economice printr-o economie complementară cu producția din acest areal.

5.4 Dezvoltarea viziunii comunei Crasna

Viziunea presupune imaginarea comunitară a unei realități viitoare, "viitorului dezirabil" al comunei Crasna, modul în care comunitatea dorește să arate comuna pe termen lung. Este vorba despre:

- modul în care comunitatea se raportează la proprii cetățeni (ce le oferă în mod esențial acestora) și despre
- valorile principale ale comunității.

Viziunea comunei Crasna pentru perioada 2021-2027 se poate rezuma astfel:

"Crasna va fi o comunitate prosperă, capabilă să dezvolte indicatorii de calitate a vieții existenți, cu o economie locală definită de agricultură, servicii și turism integrat în specificul local, și cu un grad ridicat de participare comunitară."

5.5 Identificarea avantajelor comparative și competitive

Teoria avantajului competitiv (M. Porter) ajută la înțelegerea a cum se pot crea situații economice avantajoase prin dezvoltarea și exploatarea avantajului competitiv local, nu numai a celui comparativ, care apoi să fie incluse în planurile de dezvoltare.

Avantajul comparativ al unui teritoriu este determinat de factori care, în general, sunt greu de influențat sau de schimbat: amplasament, terenuri, resurse naturale, forța de muncă și populația locală.

Comuna Crasna prezintă următoarele avantaje comparative:

- Conectivitate avantajoasă
- Relief și climat bune pentru agricultură și turism rural
- Așezare geografică favorabilă

Avantajul competitiv al unui teritoriu este determinat de puterea unor grupări și combinări de activități economice (conglomerate) – concentrări geografice de firme, furnizori și instituții partenere interconectate, ale căror resurse, cunoștințe și abilități, le oferă o poziție cheie și chiar supremație în domeniul lor de activitate. În această ordine de idei, următoarele elemente pot conferi comunei Crasna avantaj competitiv:

- Agricultura (legumicultură, viticultură) cu tradiție recunoscută
- Posibilitatea de a dezvolta un turism care să integreze cultura locală și să stimuleze dezvoltarea economică
- Cooperarea comunitară și gestionarea diversității la nivel local

5.6 Opțiuni strategice:

- ***Dezvoltarea coerentă a economiei locale***
- ***Încurajarea dezvoltării unui turism integrat***
- ***Dezvoltarea unei strategii de marketing teritorial***
- ***Dezvoltarea continuă a indicatorilor de calitate a vieții***
- ***Măsuri de limitare a excluziunii sociale și de integrare a grupurilor defavorizate din comunitate***

Dezvoltarea coerentă a economiei locale. Economia locală trebuie să se dezvolte sinergic, pe baza cooperării agenților economici locali între ei și cu sectoarele public și nonprofit, pentru valorificarea avantajelor comparative și competitive, și în paradigma conceptului strategic.

- Agricultura locală trebuie să se dezvolte în continuare, dar într-un sistem bazat pe cooperarea între producători, care să confere competitivitate pentru produsele locale. Este necesară realizarea inteligentă de grupări economice locale care să valorifice superior producția agricolă primară locală dar și din arealul de polarizare, prin prelucrare, marketare și desfacere cooperativă. Este important să se dezvolte și capacitatea de depozitare de cereale și fructe, și de prelucrare a acestora prin inițiative private și eventual asociative, pentru a se realiza valoare adăugată pentru producția locală și micro-regională. Dezvoltarea producției bio concomitent cu certificarea unor produse locale este o opțiune serioasă, care poate conduce la un efect de multiplicare. Producția viticolă tradițională trebuie abordată în context cultural (tradiție, evenimente, amenajări specifice) și integrată în activități turistice.

- Comuna trebuie să răspundă cu măsuri economico-sociale pro-active care să genereze avantaj competitiv din faptul că va avea conectare la viitoarea autostradă Transilvania. Pentru aceasta va trebui să definească o zonă pentru posibile delocalizări industriale, eventual în zona Obor, dar să și decidă asupra specificului activităților pe care le va găzdui, pentru ca aceste să producă dezvoltare în comună și nu doar să speculeze costurile mai reduse ce forța de muncă și cu amplasamentele. În cazul în care

comuna nu acționează pro-activ, migrația forței de muncă ori cumpărarea de servicii și produse din alte localități, pot conduce la declinul economic al comunei.

- Reținerea forței de muncă înalt calificate și tinere se poate rezolva prin sprijinirea instituirii unui incubator de afaceri (un loc unde sunt concentrate pe un spațiu limitat firmele nou create cu scopul de a spori șansele de dezvoltare și rata de supraviețuire a acestor firme prin asigurarea de spații cu utilitățile necesare și unde se oferă sprijin managerial și servicii de asistență). Incubatorul de afaceri are avantajul dezvoltării unui mediu antreprenorial la nivelul tinerilor, integrează tehnologia în afaceri, creează noi oportunități de dezvoltare și crește retenția de afaceri locale. El trebuie să fie complementar dezvoltării economice preconizate, în care domenii noi, ca marketingul produselor, turismul integrat, IT, vor sprijini diversificarea economică necesară. Incubatorul de afaceri trebuie să fie conectat cu firme sau clustere din industria IT sau din industriile creative și cu mediul universitar relevant din Cluj-Napoca: facultăți de la Universitatea Babeș-Bolyai (FSPAC, Facultatea de Bussines ș.a.), facultăți de la Universitate Tehnică, USAMV, UAD, ș.a.

- Dezvoltarea economică a comunei trebuie privită și prin prisma corelării cu centre urbane și mai ales cu municipiul Cluj-Napoca, pentru a asigura o desfacere a producției locale și a serviciilor locale, precum și viabilitate turismului integrat preconizat. O conectivitate bună dublată de asigurarea infrastructurii de comunicații, deschide și perspectiva delocalizării de activități din sfera IT și a industriilor creative, activități cu coeficient crescut care asigură reținerea forței de muncă tinere și înalt calificate.

Încurajarea dezvoltării unui turism integrat. Dezvoltarea turismului integrat se va baza pe stilul de viață tradițional, pe bogăția valorilor culturale și comunitare locale, pe specificul etno-cultural și pe producția locală. Este necesar să se definească produse turistice specifice, bazate pe integrarea tradițiilor, fenomenului cultural și diversității religioase și etnice, și pe certificarea unor produse locale și construirea unui brand local. Integrarea elementelor de cadru natural (fauna și flora deltaice din lacul Vârșolț - "Delta Crasnei", zonele împădurite), reînființarea primei grădini botanice de pe teritoriul României, eventual ca Parcul dendrologic "Cserey Farkas" și conectarea cu obiective asemănătoare din zonă reprezintă premise pentru crearea de noi produse turistice locale. Integrarea unor activități deja exersate (deltaplanorism, trăsuri, gastronomie locală, degustări de vinuri) și a evenimentelor locale (inclusiv cele religioase) trebuie să se facă prin cooperare și prin definirea în comun a unor produse turistice care trebuie apoi promovate inteligent în zone care pot aduce turiști. Centrul de informare turistică va trebui să sprijine (eventual pe bază de proiecte) definirea unor produse turistice locale și

promovarea lor prin agenții turistice private din regiune. Conectarea comunei la fenomenul cultural regional (rețele culturale care pot sprijini promovarea) reprezintă de asemenea o opțiune.

Dezvoltarea unei strategii de marketing teritorial. Comuna Crasna se află într-un stadiu de dezvoltare socio-economică avansat, situație care reclamă o strategie de marketing care să pornească de la factorii strategici cheie pentru dezvoltarea locală. Această strategie trebuie să țină seama de integrarea activităților de dezvoltare, a resurselor și valorilor specifice comunei dar și zonei de polarizare specifice și trebuie să aibă ca obiective promovare a acestora în exterior, pentru atragerea investițiilor (nu doar în turism sau alte activități economice, ci și în domenii sociale, culturale, ș.a.), dezvoltarea unei imagini atractive, precum și pentru creșterea coeziunii interne și a funcționalității economice. Strategia de marketing poate ajuta comuna să se promoveze de la situația în care este doar furnizor de mărfuri fără un brand bine definit, la aceea de deținătoare de brand și destinație cu brand (Anholt, 2002). Un avantaj al brandului local poate veni în principal de la bunurile economice, sau culturale. Edificarea unui strategii locale pe baza unui brand puternic poate duce la dezvoltarea unor relații profitabile cu urbanul mijlociu și mare, în special cu municipiul Cluj-Napoca, și a unei dezvoltări de lungă durată. O economie puternică este reflectată în valoarea brandului locului. O comună cu o reputație bună și recunoscută, poate comunica mai ușor și poate atrage respectul și atenția investitorilor, turiștilor și a altor clienți potențiali, în detrimentul comunelor care au un brand slab sau negativ.

Dezvoltarea turismului local integrat presupune multiplicarea evenimentelor locale în paralel cu promovarea lor sub brandul local. Astfel, promovarea capătă un rol important, trebuie făcută profesional și de către agenți din comună, prin dezvoltarea unei asociații de promovare locală fondată în egală măsură de mediul public și de cel privat și nonprofit, asociație care va promova comunitatea în întregul ei dar și produse sau servicii locale.

Dezvoltarea continuă a indicatorilor de calitate a vieții.

Infrastructura rutieră care conectează comuna la rețeaua majoră de transport, chiar dacă în parte este în administrarea nivelului județean necesită o atenție deosebită. La fel și toate categoriile de drumuri din toate satele comunei, deoarece calitatea slabă a acestora afectează direct calitatea vieții cetățenilor și dezvoltarea economică.

Infrastructura pentru sport din centrul de comună și satele aparținătoare trebuie îmbunătățită pentru a susține o viață sănătoasă a populației, dar și pentru dezvoltarea turistică proiectată.

Continuarea și augmentarea investițiilor în cultură va avea ca efect întărirea coeziunii sociale, creșterea nivelului de toleranță interconfesională și interetnică și dezvoltarea echilibrată a comunei împreună cu satele aparținătoare. Sprijinirea și promovarea unor inițiative culturale locale din satele aparținătoare comunei, cum ar fi Casa Marinei din Marin, trebuie completate cu inițierea unor noi, inclusiv legate de cultura populației de etnie romă.

Calitatea învățământului la nivel local trebuie crescută prin cooperare cu Inspectoratul Școlar Județean și prin proiecte comune cu alte școli din țară sau străinătate. Implicarea școlii în activitățile culturale locale, implicarea în viața comunitară și crearea unui climat de învățare sănătos și atractiv necesită sprijinul continuu al autorităților locale și al mediului de afaceri local. Orientarea profesională spre activități concordante cu orientarea economiei locale în viitor trebuie să facă obiectul unor analize și dezbateri în structuri locale formale sau informale nou create. Școala trebuie să crească atractivitatea pentru nivelul liceal de studii prin programe de practică atractive, conectarea cu mediul de afaceri din zone specifice, cu universități relevante, și prin dezvoltarea de activități extrașcolare care să inducă un mediu plăcut și atractiv. Școala va ține legătura cu foștii absolvenți (o parte actuali studenți) prin crearea de structuri specifice (alumni) și organizarea de activități periodice chiar cu participarea mediului universitar.

Crearea de noi oportunități pentru petrecerea timpului liber (pista de alergare, trasee turistice, areale naturale cum ar fi Delta Crasnei, pădurile) trebuie proiectată în convență cu dezvoltarea turismului local.

Crearea de facilități și de accesibilități la servicii complexe și comunicații subsumate conceptului de "smart village" pot să contribuie la creșterea calității vieții în comună.

Tranziția spre utilizarea de energii alternative este necesară pentru a reduce costurile și pentru a asigura o dezvoltare locală durabilă.

Cooperarea interculturală, interconfesională și interetnică trebuie promovate în continuare de către comună. Integrarea satelor aparținătoare este o condiție pentru întărirea climatului de bună înțelegere realizat până în prezent. Implicarea unor structuri asociative existente cum ar fi composesoratul, asociațiile agricole, în luarea deciziilor la nivel local, în organisme consultative, în activități comunitare și de voluntariat, poate completa tabloul participării locale. Abilitarea mediului

neguvernamental, asociații, culte ș.a., de a accesa proiecte și de a deveni independente de administrație și pro - active, trebuie să facă obiectul preocupării unui/unor agenți de dezvoltare locală specializați, care să lucreze în cooperare cu primăria.

Măsuri de limitare a excluziunii sociale și de integrare a grupurilor defavorizate din comunitate

Excluziunea socială conduce la o scădere a calității vieții în comună și la o segregare care generează clivaje majore (săraci/bogați, bătrâni/tineri, interetnice, interconfesionale, ș.a.) și inclusiv conflicte și fenomene de infraționalitate.

Comuna trebuie să se ocupe pe de o parte de creșterea bunăstării oamenilor care poate rezolva natural o parte a problemei, și pe de altă parte de intervenții sociale. Aceste intervenții trebuie să vizeze segmentele aflate în dificultate (bătrâni, copii cu posibilități materiale reduse, persoane singure, persoane aflate în stare reală de sărăcie, romi). Aceste intervenții trebuie asumate comunitar, de către autorități, mediul de afaceri și ONG-uri *locale*. Este necesară creșterea capacității de atragere de fonduri nerambursabile la nivelul comunei sau la nivel de GAL, în aceste domenii. Integrarea în activitățile socio-economice și culturale a tuturor categoriilor aflate în dificultate poate să crească legăturile de capital social intra-grupal și să mărească capacitatea colectivității de a-și asuma gestionarea problemei.

Excluziune socială. Integrarea unor grupuri marginalizate (persoane de etnie romă, persoane singure, persoane în situație de sărăcie, ș.a.), este o condiție a menținerii unui climat social sănătos în comună. Abordarea acestei probleme la nivel micro - regional, eventual în contextul unor cooperări intercomunale (GAL, ADI), pot crește șansa atragerii de fonduri nerambursabile și de asistență calificată în domeniu. Preocuparea constantă în socializare, asigurarea educației, îngrijirii, pot rezolva pe termen mediu și probleme cum ar fi infraționalitatea, și lipsa de toleranță.

Evoluție demografică și structura pe grupe de vârstă a populației comunei, recomandă instituirea din timp a unui sistem de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, coordonat de la nivelul unui Centru de Zi. Satul Marin prezintă problem deosebite în acest sens. Un sistem de îngrijire a persoanelor vârstnice trebuie gestionat de către comună și nu externalizat, pentru a nu pierde locuri de muncă, avantajele gestionării unor posibile finanțări din exterior și calitatea îngrijirii comunitare.

Înființarea unei școli în satele Ratin și Huseni pentru copiii romi și sprijinirea unui program educațional de calitate în cooperare cu asociații de profil ale etniei rome, ar putea oferi copiilor din această comunitate condiții adecvate și acces mai bun la educație.

Prin cooperarea primăriei și școlii cu liderii religioși ai comunității rome și cu postul de poliție, se vor desfășura planificat programe de educație civică pe categorii de vârstă, pentru a preveni infraționalitatea în comună. De altfel prevenirea infraționalității la nivel de comună datorate tranzitului infractorilor, trebuie de asemenea să facă obiectul unui program de informare și educare a populației în cooperare cu postul local de poliție.

5.7 Dezvoltarea planurilor operaționale pentru perioada 2021-2027

nr.crt	Obiective strategice	Planuri operaționale
1	Dezvoltarea coerentă a economiei locale	a. Încurajare și sprijinirea de către comună a construirii de capacități de depozitare și prelucrare de produse agricole (cereale, fructe și legume)
		b. Activarea grupului "Asociația legumicultorilor din Crasna" pentru a dezvolta capacități de depozitare și procesare pentru legume și vinuri;
		c. Înființarea unei asociații pentru desfacere în domeniul viticulturii și dezvoltarea de brand local;
		d. Informarea sistematică a oamenilor de afaceri, a asociației tinerilor oameni de afaceri, a altor asociații, asupra oportunităților de dezvoltare și de finanțare în acord cu direcțiile strategice.
		e. Definirea unor domenii preferențiale pentru ca delocalizările industriale să valorifice și să adauge valoare producției locale și să fie în corelație cu profilul strategic al comunei;
		f. Încurajarea dezvoltării unor noi produse locale bazate pe producția locală și extralocală de fructe;

		g. Diversificarea serviciilor de informare și consultanță la nivel local, în domeniile agricultură, servicii, turism construcții și alte afaceri;
		h. Încurajarea dezvoltării de unități de alimentație publică bazate pe produse locale;
		i. Sprijinirea promovării unor produse locale cum ar fi vinul, produsele apicole, produsele gastronomice locale;
		j. Stabilirea unei zone de parc industrial prin identificarea de teren și racordarea la utilități;
		k. Înființarea unui centru pentru informare și consultanță pentru IMM-uri, pentru sprijinirea potențialilor antreprenori locali;
		l. Conectarea grupurilor cu expertiză în scrierea de proiecte cu firme, ferme sau persoane din comunitate;
		m. Încurajarea cooperării producătorilor agricoli prin sprijinirea asociațiilor locale existente în special pentru valorificarea în comun a producției agricole;
		n. Dinamizarea activității biroului pentru informare și consultanță în agricultură, cu privire la accesarea fondurilor destinate agriculturii, pentru încurajarea creării de ferme agricole specializate;
		o. Dezvoltarea ramurilor agricole specifice (cultura cerealelor, horticultura, legumicultura, viticultura) cu asimilarea de tehnologii moderne;
		p. Compatibilizarea calității produselor agricole cu cerințele pieței pentru valorificarea în plan local și în activități turistice prin sprijinirea omologării unor produse locale;
		q. Încurajarea dezvoltării de puncte de gastronomie locală;
		r. Certificarea unor produse locale cu tradiție recunoscută (magiun de prune, vin, produse din carne, produse apicole, produse gastronomice);
		s. Încurajarea participării asociațiilor locale la târgurile din

		regiune, cu produse locale;
		t. Diversificarea serviciilor de informare și consultanță la nivel local, în domeniile agricultură, servicii, turism construcții și alte afaceri;
		u. Dezvoltarea de capacități de depozitare și de prelucrare pentru producția agricolă locală și microregională;
		v. Organizarea unor cursuri de antreprenorial în domeniile viticultură, agricultură, prelucrare de produse agricole, servicii;
		w. Înființarea unui incubator de afaceri în domenii performante (IT, industrii creative);
		x. Dezvoltarea în continuare a capacității locale de scriere de proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile;
		y. Constituirea Grupului/Clubului oamenilor de afaceri din comuna Crasna.
2.	Încurajarea dezvoltării unui turism integrat	a. Dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor pentru turism;
		b. Crearea unor produse turistice locale, în jurul ideii de valorificare a patrimoniului comunitar, prin conectarea evenimentelor comunitare la fenomenul turistic;
		c. Crearea de produse turistice (plimbări cu trăsura, tururi ghidate cu bicicleta, trekking pentru persoane vârstnice) care să conducă la valorizarea obiectivelor de cadru natural și istorice din comună;
		d. Cartarea obiectivelor de patrimoniu și de cadru natural, descrierea lor și a istoriei locale și transpunerea lor în materiale de promovare (materiale de promovare: pliante, hărți, imagini);
		e. Înființarea unui parc dendrologic Cserey Farkas în idea refacerii primei grădini botanice din România;
		f. Dezvoltarea de activități științifice, turistice și de agrement, legate de flora și fauna deltaice din zona

		lacului Vârșolț, în cooperare cu ONG-uri și instituții de învățământ și de cercetare de profil;
		g. Identificarea și marcarea de trasee pentru biciclete, în cooperare cu comunele vecine, în conexiune cu vizitarea obiectivelor turistice locale;
		h. Participarea la unele schimburi de experiență cu comunități care au reușit în domeniul agro-turismului;
		i. Conectarea evenimentelor sociale și educative din cadrul bisericilor la oferta locală de servicii, comercială, turistică și culturală.
		j. Încurajarea creării de structuri de primire turistică prin modernizarea, adaptarea și clasificarea unor locuințe tradiționale;
		k. Regândirea pieței locale în cadrul căreia se vor organiza evenimente și manifestări culturale;
		l. Integrarea bisericii din Crasna într-un circuit turistic regional și în trasee turistice micro regionale sau locale;
		m. Marcarea de trasee turistice pentru drumeții și pentru biciclete prin pădurile comunei;
		n. Integrarea unor activități locale (moto-deltaplanorism, călărie, evenimente de prezentare a gastronomiei locale) în produse pentru turism local.
3	Dezvoltarea unei strategii de marketing teritorial	a. Crearea unei strategii de marketing teritorial și a unui brand local pentru a facilita promovarea comunității în ansamblu, dar și a produselor locale;
		b. Înființarea unei asociații de promovare locală, susținută de mediul privat, mediul administrativ și sectorul nonprofit, care să se ocupe de imaginea și promovarea comunei;
		c. Încurajarea înființării unui magazin de promovare cu

		produse locale în Cluj-Napoca, cu posibilitatea preluării de comenzi;
		d. Includerea evenimentelor socio-culturale locale în conceptul de turism local integrat și promovarea lor adecvată;
		e. Crearea unei pagini WEB și întreținerea acesteia în vederea promovării localității prin implicarea sectorului nonprofit.
		f. Conectarea piețelor locale la fenomenul turistic prin planificarea de evenimente culturale locale și promovare;
		g. Participarea cu produse locale și materiale promoționale la târgurile și evenimentele din regiune, în special în urbanul mare;
		h. Întărirea și extinderea relațiilor comunei cu muzee și universități relevante;
		i. Întărirea și extinderea relațiilor comunei cu alte comune din țară și străinătate, pentru a crea relații transversale utile promovării turistice;
		j. Utilizarea relațiilor transversale ale diferitelor culte religioase în promovarea comunei;
		k. Întărirea identității locale prin conectarea programului cultural cu viața economică a comunei;
4	Dezvoltarea continuă a indicatorilor de calitate a vieții	a. Asigurarea accesului întregii populații din comună la rețele publice de apă și canalizare;
		b. Modernizarea și asfaltare străzilor, ulițelor și drumurilor vicinale neasfaltate din satele comunei (peste 25 km);
		c. Modernizarea drumului care face legătura dintre Ratin și satul Bic care aparține de orașul Șimleul Silvaniei;
		d. Dotarea tuturor străzilor și ulițelor cu indicatoare rutiere;
		e. Construirea de trotuare și rigole la străzile și ulițele din sate;

		f. Construirea unui bazin de înot în satul Crasna
		g. Înființarea unei baze sportive în comună și amenajare parc cu zone de sport
		h. Definitivarea nomenclatorului străzilor din comună;
		i. Pietruirea drumurilor de acces la culturile agricole (drumuri de hotar) în comună și refacerea podețelor;
		j. Realizarea de drumuri de acces la terenurile forestiere din comună;
		k. Reactualizarea Planului Urbanistic General al comunei;
		l. Reabilitare, modernizare și dotare la școala Huseni;
		m. Modernizarea dotărilor din școli, grădinițe și instituții publice;
		n. Realizarea de amenajări sportive pentru practicarea tenisului;
		o. Îmbunătățirea serviciilor de furnizare de internet la instituții și în centrul de comună;
		p. Dezvoltarea de servicii după conceptul de smart village în satele din comună;
		q. Extinderea rețelei de gaze naturale a comunei și racordarea satelor aparținătoare prin cooperare la nivel intercomunal;
		r. Amenajarea de piste de biciclete în comună;
		s. Asigurarea de locuințe la nivel local prin construirea unui bloc prin ANL;
		t. Asigurarea de locuințe pentru a atrage personal medical în comună;
		u. Construirea a 2 capele mortuare în satele Ratin și Huseni;
		v. Amenajarea unui punct sanitar în satul Marin;
		w. Amenajarea unei piste de alergare în satul Crasna, utilizând inclusiv traseul digului de protecție contra

		inundațiilor.
		x. Extinderea rețelei de iluminat public a comunei;
		y. Educarea ecologică privind deșeurile menajere și informarea în permanență a cetățenilor, prin realizarea de întâlniri periodice, informarea prin anunțuri, pliante și panouri de informare;
		z. Încurajarea utilizării surselor de energie regenerabilă atât la consumatorii publici cât și la cei private.
		aa. Reabilitare termică a blocurilor din Crasna;
		bb. Susținerea echipei locale de fotbal împreună cu mediul de afaceri local;
		cc. Dezvoltarea de noi activități socio-culturale cu și pentru tineretul din comună;
		dd. Asigurarea energiei din surse alternative la clădirile publice
		ee. Înființarea unei școli pentru copiii romi din satele Huseni și Ratin;
		ff. Inițierea de programe de educație civică în comunitățile de romi, pentru prevenirea infracționalității, în cooperare cu cultele religioase și postul de poliție și școală.
		gg. Inițierea de programe de educație civică în comună pentru prevenirea infracționalității datorate tranzitării comunei de către infractori, în cooperare cu cultele religioase și postul de poliție și școală.
		hh. Susținerea sistematică a dezvoltării culturii locale cu participare publică și privată;
		ii. Eficientizarea energetică a clădirilor aferente unităților de învățământ prin programul privind creșterea eficienței energetice și gestionarea inteligentă a energiei în clădirile publice cu destinație de unități de învățământ;
		jj. Eficientizarea energetică a clădirilor publice aflate în

		proprietatea comunei.
5	Măsuri de limitare a excluziunii sociale și de integrare a grupurilor defavorizate din comunitate	a. Construirea/amenajarea și acreditarea unui Centru de zi pentru persoane vârstnice și înființarea unui sistem comunitar de îngrijire a bătrânilor la domiciliu;
		b. Atragerea de fonduri în proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile axate pe probleme de sărăcie, comunități marginalizate, persoane singure;
		c. Sprijinirea și dezvoltarea de activități culturale și educative pentru comunitățile de romi din comună, eventual în cooperare cu alte comune;
		d. Dezvoltarea unui plan de siguranță a cetățenilor, care să prevadă reducerea infracționalității reale din comunitățile cu romi, prin cooperare cu biserica, școala și organele de poliție;
		e. Sprijinirea integrării economice a resursei umane din comunitățile de romi prin proiecte specifice;
		f. Dezvoltarea de programe de formare și calificare pentru populația romă;
		g. Dezvoltarea de activități cooperative pentru populația de etnie romă;
		h. Înființare și sprijinirea unei Asociații a romilor din Crasna-cu susținere complexă: lideri romi, mediul privat, primărie, biserici ale romilor, alte asociații.

Tabelul 31: Planurile operaționale perioada 2021-2027

Bibliografie:

1. Almond, G., Verba, S., *Cultura civică, București*, Ed. DU STYLE, 1996
2. Anholt, S., *Foreword*, Journal of Brand Management, 2002.
3. Blumer, H., *Symbolic Interactionism*, Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall, 1969
4. Bourdieu, P., *Rățiuni practice. O teorie a acțiunii*, București Ed. Meridiane, 1999
5. Brinkerhoff, D., Azfar, O., *Decentralization and Community Empowerment. Does community empowerment deepen democracy and improve service delivery?*, Washington, RTI International, 2006
6. Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, Ed. Academiei, 1967
7. Durkheim, E., *Formele elementare ale vieții religioase*, Iași, Ed. Polirom, 1995
8. Friedmann, J., *Empowerment. The Politics of Alternatives Development*, Oxford, Wiley Blackwell., 1992
9. Fukuyama, F., *Marea ruptură. Natura umană și refacerea ordinii sociale*, București, Ed. Humanitas, 1999
10. Gebler, T., Osborne, D., *Reinventing Government, How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector*, Reading, Mass, Addison-Wesley Publishing Company, 1992
11. Giddens, A., *Sociologie*, București, Ed. BIC ALL, 2001
12. Qianhong Fu, *Trust, Social Capital, and Organizational Effectiveness*, Blacksburg, VA, 2004
13. Stănică, V., *Dezvoltare comunitară. Studii de caz*, Cluj-Napoca, Ed. Accent, 2014;

Site-uri web:

Comisia Europeană

Institutul Național de Statistică

Ministerul Fondurilor Europene

Listă tabele:

Tabelul 1: Evoluția rețelelor de apă și canalizare în comuna Crasna

Tabelul 2: Evoluția cantității de apă potabilă distribuită consumatorilor

Tabelul 3: Evoluția lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor naturale

Tabelul 4: Evoluția populației după domiciliu, la 1 ianuarie, în comuna Crasna, perioada 2008-2020

Tabelul 5: Populația pe categorii de vârstă, în funcție de gen, anul 2020, 1 iulie

Tabelul 6: Rata sporului migratoriu, perioada 2010-2019

Tabelul 7: Populația stabilă după confesiune

Tabelul 8: Populația stabilă după etnie

Tabelul 9: Evoluția sporului natural, comuna Crasna

Tabelul 10: Rata sporului natural mediu pe 10 ani (2010-2019)

Tabelul 11: Evoluția populației școlare în perioada 2009-2018

Tabelul 12: Ultima formă de învățământ absolvită

Tabelul 13: *Evoluția numărului de angajați și angajați cu studii superioare (posturi ocupate) , în perioada 2010-2017*

Tabelul 14: Corelarea obiectivelor de politică cu fondurile europene.

Tabelul 15: Distribuția fondurilor Uniunii Europene în perioada 2021-2027:

Tabelul 16: Defalcarea fonduri NextGenerationEU

Tabelul 17: Prioritățile naționale de investiții, pentru perioada 2021-2027, au fost definite în cadrul Acordului de Parteneriat între UE și România

Tabelul 18: Piloni și componentele PNRR România

Tabelul 19: Alocarea totală a Planului Național de Redresare și Reziliență

Tabelul 20: Sinteza obiectivelor generale și obiectivelor specifice, Sălaj

Tabelul 21: Situația numărului de persoane juridice, salariați, cifra de afaceri Comuna Crasna 2019

Tabelul 22: Evoluția numărului de persoane juridice, salariați, cifra de afaceri Comuna Crasna 2009-2019

Tabelul 23: Principalii agenți economici contributory la bugetul local al comunei

Tabelul 24: Numărul mediu de salariați

Tabelul 25: Numărul șomerilor înregistrați la sfârșitul anului

Tabelul 26: Veniturile totale ale comunei în comparație cu media veniturilor ruralului județean

Tabelul 27: Ponderea veniturilor proprii din veniturile totale

Tabelul 28: Percepția locuitorilor asupra impactului unor instituții publice în dezvoltarea comunei

Tabelul 29: *Analiza SWOT a comunei Crasna*

Tabelul 30: *Factori strategici cheie ai comunei Crasna*

Tabelul 31: Planurile operaționale perioada 2021-2027

Listă figuri:

Figura 1: Evoluția populației după domiciliu, la 1 ianuarie, în comuna Crasna, perioada 2008-2020

Figura 2: Piramida populației din comuna Crasna, 1 iulie 2020

Figura 3: Piramida populației din comuna Crasna, 1 iulie 2017

Figura 4: Raportul de dependență demografică, 1 ianuarie 2020

Figura 5: Rata sporului migratoriu perioada 2010-2019

Figura 6: Populația stabilă după religie

Figura 7: Populația stabilă după etnie, în comuna Crasna

Figura 8: Evoluția sporului natural, comuna Crasna

Figura 9: Rata sporului natural mediu pe 10 ani (2010-2019)

Figura 10: Evoluția populației școlare în perioada 2009-2019

Figura 11: Nivelul ultimei instituții de învățământ absolvite

Figura 12: Capacitatea de cazare turistică pe tipuri de structuri de primire turistică, în comuna Crasna

Figura 13: Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri de cazare în comuna Crasna

Figura 14: Înnoptări în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri, în comuna Crasna

Figura 15: Prezentarea schematică a Planului de dezvoltare al Regiunii Nord-Vest 2021-2027

Figura 16: Evoluția numărului de firme în perioada 2009-2019

Figura 17: Evoluția numărului mediu de salariați, în perioada 2009-2019

Figura 18: Raportul dintre populația 0-14 ani/populația peste 65 de ani

Figura 19: Indicele de îmbătrânire demografică în comuna Crasna

Figura 20: Numărul șomerilor înregistrați la sfârșitul anului

Figura 21: Evoluția mediei veniturilor totale ale comunei în comparație cu media pe ruralul județean

Figura 22: Venituri totale/locuitor

Figura 23: Media veniturilor totale/locuitor, perioada 2015-2019

Figura 24: Venituri proprii/locuitor

Figura 25: Media veniturilor proprii/locuitor, perioada 2015-2019

Figura 26: Ponderea cotelor defalcate din impozitul pe venit în totalul veniturilor proprii, perioada 2015-2019

Figura 27: Structura cheltuielilor autorităților locale, perioada 2015-2019

Figura 28: Ponderea cheltuielilor bugetului comunei Crasna în anul 2019

Figura 29: *Evoluția ponderii veniturilor proprii față de veniturile totale (%)*

Figura 30: Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări

Figura 31: Venituri provenite de la nivel central (lei/locuitor) – media perioada 2015-2019

Figura 32: Gradul de dependență față de autoritățile centrale (venituri provenite de la nivel central/total venituri, media perioada 2015-2019)

Figura 33: Total venituri proprii + Sume primite de la UE și alți donatori în contul plăților finanțate și alte finanțări / venituri totale, perioada 2015-2019

Figura 34: Distribuția pe genuri

Figura 35: Vârsta

Figura 36: Status

Figura 37: Ultima școală absolvită

Figura 38: Principala sursă de venit în luna precedentă

Figura 39: Venitul lunar

Figura 40: Calitatea vieții în prezent

Figura 41: Calitatea vieții în ultimii 4 ani

Figura 42: Intenția de a părăsi comuna

Figura 43: Mulțumirea față de venitul lunar

Figura 44: Mulțumirea față de condițiile de locuit

Figura 45: Mulțumirea față de serviciile de sănătate

Figura 46: Mulțumirea față de serviciile de educație

Figura 47: Mulțumirea față de serviciile de sociale

Figura 48: Mulțumirea față de transportul public

Figura 49: Mulțumirea față de starea drumurilor și a străzilor

Figura 50: Mulțumirea față de furnizarea apei și a canalizării

Figura 51: Mulțumirea față de furnizarea gazului metan

Figura 52: Mulțumirea față de situația economică a comunei

Figura 53: Mulțumirea față de siguranța în spațiile publice

Figura 54: *Mulțumirea față de locurile de muncă disponibile*

Figura 55: Mulțumirea față de curățenia și îngrijirea localității

Figura 56: Mulțumirea față de activitățile culturale

Figura 57: Mulțumirea față de amenajările sportive

Figura 58: Mulțumirea față de accesul la centrele comerciale locale

Figura 59: Afirmații despre administrația primăriei comunei

Figura 60: Ce poate ajuta mai mult comunitatea să depășească momentele de criză

Figura 61: Factorii care pot influența modul în care autoritățile publice locale pot face față unei crize